

Ličnost bez premca

Muhammed Mustafa ﷺ

Osman Nūri TOPBAŠ

IZDAVAČKA KUĆA
ERKAM

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

ISTANBUL - 2018

Ličnost bez premca

Muhammed Mustafa ﷺ

Osman Nūri Topbaš

Naslov originala:	Emsalsiz Örnek Şahsiyet
Autor:	Osman Nūri Topbaš
Prijevod:	Abdulaziz Rizvić Hülya Rizvić
Stručni konsultant:	Salih Zukić
Lektura i korektura:	Hanka Hodžić
Kaligrafija i korice:	Ali Husrevoğlu
Tehničko uređenje:	Rasim Şakiroğlu
ISBN:	978-9944-83-217-5
Autorsko pravo:	Ikitelli Organize Sanayi Bölgesi Mah. Atatürk Bulvarı, Haseyad 1. Kısım No: 60/3-C Başakşehir, Istanbul, Turkey
Tel:	(+90-212) 671-0700 pbx
Fax:	(+90-212) 671-0748
E-mail:	info@islamicpublishing.org
Web:	www.islamicpublishing.org
Imprimé par:	Éditions Erkam
Language:	Bosnian



Ličnost bez premca

Muhammed Mustafa



Osman Nūri TOPBAŠ

IZDAVAČKA KUĆA
ERKAM

Uzvišeni Allah na sljedeći način predstavlja našeg plemeniti Poslanika ﷺ:

„Mi smo te samo kao milost svjetovima poslali!“

(El-Enbija, 107)

„O (časni) **Vjerovjesniče,**
Mi smo te poslali kao svjedoka i kao
donosioca radosnih vijesti i kao opominjatelja,
da - po Njegovoj dozvoli – pozivaš k Allahu,
i kao svjetiljku koja sija!“

(El-Ahzab, 45-46)

„Vi, uistinu, u Allahovom Poslaniku imate
usve-i hasene (savršeni uzor) **za one** (vjernike)
koji se nadaju Allahovoj milosti i nagradi na Ahiretu,
i koji mnogo Allaha spominju.“

(El-Ahzab, 21)

„(O Moj Poslaniče!)
Ti ćeš sigurno nagradu neprekidnu dobiti,
jer ti si, zaista, najljepšeg ahlaka.“

(El-Kalem, 3-4)

„O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku, i ne uništavajte svoja djela!“

(Muhammed, 33)

„Oni koji se pokoravaju Allahu i Poslaniku biće u društvu vjerovjesnika, i iskrenih, i šehida, i dobrih – saliha, kojima je Allah milost Svoju darovao. A kako će to lijepo društvo biti!“

(En-Nisa, 69)

„Uistinu, Allah i meleki Njegovi salavat donose na Vjerovjesnika. O vjernici, i vi donosite salavate na njega i sa predanošću mu dostavljajte selame!“

(El-Ahzab, 56)

PREDGOVOR

Neka je beskrajna hvala Uzvišenom Gospodaru, jer nam je ukazao čast da pripadamo ummetu Njegovog voljenog poslanika Muhammeda Mustafe, sallallahu alejhi ve sellem, krune svih Vjerovjesnīkā i Poslanīkā, alejhimus-selam!..

I neka su beskrajni salavati i selami na sunce svih sunaca, našega Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je svojom primjernom ličnošću i svjetlom upute obasjao cijelo čovječanstvo, usmjeravajući ga vječnoj sreći!..

Uzvišeni Allah ga je poslao u vremenu najveće krize koja je ikada pogodila čovječanstvo. U vremenu kada se čovječanstvo gušilo u nepravdi i tmini, On ga je poslao kao **milost svim svjetovima / rahmeten lil-alemin**. Poslao ga je kao dar svijetu, koji je u surovosti, neznanju, nepokornosti i nemaru bio pretekao i životinje. Bio je to dar poput svijetleće zvijezde koja se rodila na obzorima uzvišenosti.

Dakle, njega je Uzvišeni Allah iz Svoje dobrote poslao kao beskrajnu milost svim živim i neživim stvorenjima; kamenu i zemlji, rijeci i moru, Zemlji i nebesima, vremenu i prostoru, a posebno ljudskom rodu. Učinio ga je sredstvom pomoću kojeg su ljudi pronašli uputu, blagoslov, milost, blagost i spas.



On ﷺ je tako velika milost da je zbog njegove časti (hurmeta) stvoreno svako stvorenje, dok je vrijednost stvorenja kod Uzvišenog Allaha onolika kolika je njihova ljubav prema njemu.

On je tako velika milost da je svojom blagošću i samilošću obuhvatio cijelo čovječanstvo, pa čak i sva druga stvorenja.

On je tako velika milost da je od Uzvišenog Allaha učinjen izvorom duhovnog života (ab-i hajat) i neizmjernog blagoslova (bereketa) za pameti i srca.

On je tako velika milost da je Časni Kur'an – neprikosnoveni vodič pravome putu i dar ljudskome rodu – došao s njim.

On je tako velika milost da je upravo on najmiliji Milostivom i Samilosnom Allahu, Poslanik kojem je darovao mi'radž.

On je tako velika milost da bi bez njega svi svjetovi postali suhe pustinje.

On je tako velika milost da je početak stvaranja počeo njegovim svjetlom (nurom).

On je tako velika milost da svaka ljepota u bīti predstavlja odraz njegove ljepote. I svaka ljepota je stvorena zbog njega. Na svijetu neće procvjetati nijedan cvijet, a da neće biti odraz ljepote njegova svjetla (nura). Jer, da nije njega, ništa ne bi bilo ni stvoreno. On je ružin pupoljak koji



neće uvehnuti, nego je svakoga dana sve svježiji i miriše ljepše. Jer, on je Božija ruža svjetlosti...

On je tako velika milost da njegovu vrijednost i veličinu opisuje i hvali lično njegov Stvoritelj, Allah Uzvišeni. I to donoseći salavat na njega...

Dakle, svi svjetovi su pronašli istinsku sreću ispod strehe njegova poslanstva milosti... Čovječanstvo, koje se gušilo u moru neznanja i nepokornosti, sa znanjem, spoznajom i istinom koju je on dostavio, raširilo je svoja krila prema nebeskom prostranstvu i počelo udisati svježinu života. Kamene svijesti ljudi u njegovim blagoslovljenim rukama postale su mehke i vitalne. Srca, koja su razorena prljavštinom i hrđom griješenja, očišćena su na njegovom bistrom izvoru. Očišćena su i ispunjena svjetlom - nurom, i kao takva postala mjesto čiste ljubavi.

Naprimjer, Abesinac Vahši je prije islama bio čovjek – čudovište, divljak koji je pio krv. Međutim, kada se predao Vjerovjesnikovom ﷺ veličanstvenom odgajanju, postao je ashab čije su oči uvijek plakale. Mnogi ljudi su, također, prije islama bili u kandžama brojnih pokuđenih i ružnih osobina; duhovno mrtvi. Međutim, kada su okusili slast sa izvora Vjerovjesnikove (ﷺ) upute, postigli su trajnu živost i veličinu zbog koje ih oslovljavamo titulom „hazreti“.

Sve ovo ukazuje na činjenicu da je naš plemeniti Vjerovjesnik ﷺ najveće čudo Allahovog, dž.š., stvaranja. On je to i po svojoj nutrini i po vanjštini. On je najpotpuniji, najodlikovaniji i najdraži Uzvišenome Allahu. U ljudskoj povijesti bilo je mnogo istinskih Allahovih dobrih, čistih



i mudrih robova, kao i pravednih vladara. Međutim, sve njihove vrijednosti su samo jedan mali odraz njegove (ﷺ) vrijednosti. Sve njihove vrline, pohvalne osobine i osobenosti su samo jedan mali dio njegovog (ﷺ) savršenstva; jedna zraka njegova sunca. Jer, on je svim svjetovima milost, dobrota i dar Uzvišenog Stvoritelja.

Dakle, put kojim se može približiti Uzvišenome Allahu i steći Njegovo zadovoljstvo je put slijeđenja Njegova Miljenika (ﷺ) – put ljubavi prema njemu. Na tu realnu činjenicu Uzvišeni Allah nam ukazuje u sljedećim ajetima:

قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Reci (Moj Poslaniče!)**: ‘Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!’ – a Allah prašta i samilostan je.”** (Ali Imran, 31)

مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰهَ وَمَنْ تَوَلّٰى
فَمَآ اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا

„Onaj ko se pokorava Poslaniku, pokorava se i Allahu; a onaj ko glavu okreće – pa, Mi te (Poslaniče!) **nismo poslali da im čuvar budeš.“** (En-Nisa, 80)

Eto, dakle, to je istina prema kojoj nijedan mu’min ne može ostati ravnodušan. Navedeni ajeti stavljaju akcenat na činjenici

da je slijeđenje Allahova Poslanika ﷺ osnovni pokazatelj ljubavi prema Allahu Uzvišenom. Slijeđenje Poslanika ﷺ je, ustvari, izražavanje privrženosti njemu i njegovom putu. U protivnom, „īmān“ (vjerovanje) se ne smatra īmānom.

Dakle, nijedan rob ne može steći Božiju naklonost i zadovoljstvo na neki drugi način. A onaj ko ne postigne Božiju naklonost, sav njegov trud i djela su uzaludni.

Zbog svega toga moramo Allahovog Poslanika ﷺ smjestiti u središte našeg srca i života. Njegova neprikosnovena ličnost mora biti uzor u našem životu, kako bi oplemenili svoju ćud i izgradili lijep moral.

Naravno, za to je potrebno pobliže upoznati plemenitog Poslanika ﷺ, razumjeti ga i spoznati... Upoznati i najsitnije detalje koji se odnose na njega... Sve do načina na koji je disao... I sve dok puls našega srca ne bude usklađen sa otkucajima njegova srca... Kao što su ga upoznali časni ashabi (رضي الله عنهم)... Ili kao pravi zaljubljenici u njega, čija srca izgaraju iz ljubavi prema njemu...

Ali, ako slabići poput nas nisu u stanju da ga u toj mjeri upoznaju, u tom slučaju velika je sreća biti od onih koji se trude da slijede njegov put i nastoje da ga bolje upoznaju. Jer, ako od njegove jedinstvene ličnosti usvojimo barem jedan mali dio vrijednosti, to će biti dovoljno za stjecanje naše vječne sreće.

Ovo skromno djelo, iako nesavršeno i manjkavo, usudili smo se napisati s ciljem da se objelodani i pobliže upozna Vjerovjesnikova ﷺ veličanstvena ličnost. Ono je rezime naših



prethodnih djela u kojima smo nastojali opisati jedinstvenu ličnost našeg plemenitog Poslanika ﷺ.

Možda naše riječi nisu dostojne njegove veličine, međutim, mi osjećamo potrebu da riječima i djelima izrazimo zahvalnost na Božijem daru kojim smo darovani. Naša najveća obaveza je da, u skladu sa svojim mogućnostima, budemo most preko kojeg će se upoznati i afirmirati vrijednost plemenitog Poslanika ﷺ poslanog kao milost, sreća i spas svim svjetovima. To nam je obaveza i u ovom burnom vremenu pred Smak svijeta, kada se svijet sve više guši u krizama najvećih razmjera. Dužnost nam je da, u skladu sa svojim govornim sposobnostima, na najljepši način kazujemo o Božijem najvećem i najsavršenijem djelu stvaranja, plemenitom poslaniku, Muhammedu ﷺ. Pored toga, za nas je najveća čast to što nam je omogućeno da ga predstavljamo svojom riječju i djelom...

Molim Allaha Uzvišenog da nam podari one vrijednosti kojima je odlikovao Svog Poslanika ﷺ, ličnost kojoj nema premca! I da naša srca učini dvorcem ispunjenim ljubavlju prema njemu! I da nas učini uspješnim na ispitu bogobojaznosti koji se odnosi na slijeđenje i pokornost Njegovom Poslaniku ﷺ. I molimo Ga da nas učini od onih koje voli i kojima je zadovoljan!

Āmīn!...[1]

1. Molim Uzvišenog Allaha da trud svih onih koji su učestvovali u pripremi ovog djela učini trajnom sadakom!



Prvi dio

- Ličnost bez premca
- Usvetu'l-hasene / Najljepši uzor

Muhammed Mustafa ﷺ
LIČNOST BEZ PREMCA

Povijest i kalendar vjerovjesništva počeli su stvaranjem prvog čovjeka, Adema عليه السلام kome je darovano svjetlo „Nūr-i Muhammeda (ﷺ)“. Muhammedovim ﷺ dolaskom na ovaj svijet, u svojstvu posljednjeg Allahovog Poslanika i Vjerovijesnika, stranice povijesti i kalendara vjerovjesništva su zatvorene.

Naime, njegov veličanstveni nur je do njegovog oca Abdullaha došao preko najčistije i najplemenitije loze. Sa Abdullahovog čela taj nur je prešao na Aminu, sretnu majku Prvaka svih svjetova ﷺ, onda kada ga je zanijela. Tako je nur predat njegovom istinskom posjedniku.

Kosmos je upotpunjen sa nurom Resulullaha ﷺ prvaka svih svjetova. Zbog toga na hiljade ukrasa i kretanja u kosmosu podsjećaju na njegov nur i osmijeh. Zbog njegovog udjela u zemlji od koje je stvoren Adem عليه السلام Allah Uzvišeni je primio Ademovo pokajanje. Baš kao što se navodi u hadis-i šerifu:

„Kada je Adem عليه السلام počinio grešku radi koje je izveden iz Dženneta, shvatio je što je učinio, pa je rekao:



- *Gospodaru moj, molim Te da mi oprostiš zbog Muhammedova ugleda kod Tebe!*

- *O Ademe* – rekao je Allah Uzvišeni – *otkuda znaš za Muhammeda kojega još nisam ni stvorio?*

- *Gospodaru moj, kada Si me stvorio i udahnuo mi dušu, podigao sam glavu i vidio na stubovima Arša gdje piše: 'La ilahe illallah, Muhammedu'r-Resulullah'. Shvatio sam da uz Tvoje uzvišeno ime može stajati samo ime Tebi najdražeg stvorenja.*

Na to je Uzvišeni Allah rekao:

- *Istinu si rekao Ademe! On Mi je, uistinu, najdraži od svih stvorenja. Budući da si u dovi molio njegovim ugledom kod Mene, Ja Sam ti oprostio.* ***Da nije Muhammeda, ni tebe ne bih stvorio!***"[2]

Dakle, hazreti Adem عليه السلام je u svojoj dovi molio Uzvišenog Allaha Resulullahovim ﷺ ugledom koji uživa kod Njega Uzvišenog. Na taj način je postao dostojan Božijeg oprosta.

Kada je Ibrahim عليه السلام bačen u vatru, Resulullah ﷺ se nalazio u njegovoj kičmi, pa je vatra postala hladna i prijatna za Ibrahima عليه السلام. Kada je Resulullahov ﷺ veličanstveni biser smješten u Ismailovu عليه السلام školjku, radi njegova ugleda kod Allaha sa Neba je došao kurban kao zamjena za Ismailaعليه السلام.

Kao što vidite, i Vjerovjesnici, alejhimus-selam, su njegovim ugledom postigli Božiju milost. Štaviše, neki od

2. Hakim, *el-Mustedrek ale's-Sahihajn,* Bejrut, 1990.g., II, 672/4228.



njih su žarko željeli da budu od njegova ummeta kako bi postigli blagoslov u slijeđenju Najodabranijeg, Mustafe ﷺ. Od njih je bio i Musa عليه السلام.

Katade ibn Nu'man رضي الله عنه prenosi da je hazreti Musa عليه السلام rekao:

- *Gospodaru moj, u Levhama,*[3] *koje Si mi objavio, vidio sam da se spominje najbolji ummet koji će se ikada pojaviti: naređivati će dobro i odvraćati od zla. Allahu moj, molim Te da taj ummet učiniš mojim ummetom!*
- ***To je Ahmedov ummet!*** – rekao je Allah Uzvišeni.
- *Gospodaru moj!* – rekao je Musa عليه السلام – *u Levhama sam vidio da se spominje ummet koji će posljednji doći na Ovaj svijet, a prvi će ući u Džennet. Učini da to bude moj ummet!*
- ***To je Ahmedov ummet!*** – rekao je Allah Uzvišeni.
- *Gospodaru moj!* – ponovo je rekao Musa عليه السلام – *u Levhama sam vidio da se spominje jedan ummet koji će objavljenu Knjigu čuvati u svojim prsima i učiti je napamet, dok su prijašnji ummeti učili svoje Knjige gledajući, pa kada bi ih izgubili – ne bi se sjećali onoga što je bilo u njima. Ti ćeš, uistinu, tom ummetu dati posebnu snagu pamćenja i čuvanja koju nisi dao nijednom ummetu prije njih. Allahu moj, učini da to bude moj ummet!*

3. Tj. u listovima Tevrata.



- ***To je Ahmedov ummet!*** – rekao je Allah Uzvišeni.
- *Gospodaru moj!* – rekao je Musa عليه السلام – *u Levhama se spominje ummet koji će vjerovati u svoju Knjigu i Knjige koje su objavljene prije njih, i koji će se boriti protiv svake vrste zablude jednookog i lažljivog Dedžala. Molim Te, učini da to bude moj ummet!*
- ***To je Ahmedov ummet!*** – rekao je Allah Uzvišeni.
- *Gospodaru moj!* – rekao je Musa عليه السلام – *u Levhama se spominje ummet čiji će svaki sljedbenik imati nagradu za dobro djelo koje je naumio uraditi, pa makar ga i ne uradio, a ako ga uradi – bit će mu upisana nagrada kao da je uradio 10 dobrih djela, pa sve do 700. Molim Te, učini da to bude moj ummet!*
- ***To je Ahmedov ummet!*** – rekao je Allah Uzvišeni.

Na to je Musa عليه السلام ostavio Levhe po strani i zamolio:

- *Allahu moj, učini i mene od Ahmedovog ummmeta !*“[4]

Blagoslovljene iskre upute Vjerovjesnikā, alejhimus-selam, od kojih svaki predstavlja po jednu svijetlu kariku u lancu vjerovjesništva, najavljivale su dolazak Muhammeda Mustafe ﷺ, milosti svim svjetovima...

Na kraju, očekivani nur se pojavio 571. godine po miladu, 12. rebi'ul-evvela, u ponedjeljak ujutro, pred samo

4. Taberi, *Džami'ul-Bejan an te'vili aji'l-Kur'an*, Bejrut, 1995, IX, 87-88.str; Ibni Kesir, *Tefsiru'l-Kur'ani-l-azim*, Bejrut, 1988., II, 259.str. (U komentaru 154. ajeta Sure el-A'raf).

rađanje sunca. Došao je na ovaj svijet kao dijete Abdullaha i Amine, i svojim dolaskom počastio svako vrijeme i mjesto.

Njegovim dolaskom Allahova milost se spustila na cijeli svijet. Jutra i večeri su promijenili boje. Osjećanja su produbljena. Riječi, govor i misli su postale neizmjerne; sve je poprimilo novo značenje i ljepotu. Kipovi su poljuljani i strmoglavljeni na zemlju. Stubovi perzijskih dvoraca i tornjevi u Medainu sāmi su se srušili. Jezero „Save" presušilo je kao močvara nepravde. Srca su se ispunila nadom i blagoslovom. Blagoslov (bereket) ispunio je cijeli kosmos; svako vrijeme i prostor.

Da plemeniti Poslanik ﷺ, kod koga su sakupljene sve ljudske vrline i vrijednosti, nije došao na ovaj svijet, čovječanstvo bi do Kijametskoga dana ostalo u tmini nasilja i divljaštva; potlačeni bi robovali svojim gospodarima; ravnoteža bi ostala narušena; ovosvjetska vlast bi pripadala silnicima i moćnicima... Sve to se može izreći jezikom pjesnika koji je rekao:

Ja Resulallah, da ti nisi došao na ovaj svijet,
Ruže ne bi cvjetale i ne bi se čuo slavuja poj,
Ademu bi ostala nepoznata imena stvari,
Postojanje bi bilo besmisleno, u tugu umotano!...

Hazreti Mevlana, kuddise sirruhu, jedan od velikih Allahovih, dž.š., prijateljā, cijeli život je proveo u borbi protiv zla i nepravde, podnoseći nedaće koje se ne mogu lahko opisati. U svojim stihovima on nam ukazuje na



potrebu zahvalnosti Resulullahu ﷺ koji je dokinuo zulum i obožavanje kipova. On kaže:

O čovječe, koji si danas počašćen islamom! Da nije bilo Ahmedove ﷺ borbe i truda kojim je porušio kipove, sada bi ih i ti obožavao kao što su to činili tvoji preci!“



Plemeniti Poslanik ﷺ je došao iz naroda koji je bio u mraku neznanja i daleko od civilizacije. Pored toga, on je bio ummijj (nije znao ni čitati ni pisati), ali je došao sa takvim znanjem i mudrošću koja je zapanjila i učinila nemoćnim njegove savremenike. To je bila mu'džiza (nadnaravnost) koju nije posjedovao niko prije njega i koju neće posjedovati niko poslije njega do Kijametskoga dana. Ta mu'džiza je Kur'an Časni. Knjiga koja govori o onome što je bilo u prošlosti i onome što će dogoditi u budućnosti; koja sadrži znanje o materijalnom i duhovnom; koja je odgovor na sve..., i kojoj niko u periodu od 1400 godina nije proturječio svojim otkrićima i pronalascima. Naime, to nije slučaj sa drugim knjigama. Čak i najčuvenije enciklopedije svijeta, gotovo svake godine izdaju nova izdanja u kojima koriguju i vrše izmjene novih ili starih saznanja.

Naš plemeniti Poslanik ﷺ bio je siroče i pismoneuk. Nije učio od ljudi, ali je došao sa potpunim znanjem koje predstavlja spas za cijelo čovječanstvo. On je uzeo znanje od Stvoritelja svjetova, u njegovom mektebu. Došao je ljudima kao Njegov Poslanik sa znanjem o neviđenom i nedokučivom (gajb).



Musa عليه السلام je ljudima donio neke zakone. Davud (عليه السلام) je postao poznat po svojoj dovi i munadžātu sa Allahom Uzvišenim. Īsā عليه السلام je došao da pouči ljude lijepome vladanju i skromnosti. Međutim, naš plemeniti Poslanik, Muhammed Mustafa ﷺ dostavio je ljudima sve ono što su donosili Poslanici prije njega: uspostavio je Božije zakone na Zemlji, poučio je ljude čišćenju duše i robovanju Allahu čistim srcem, poučio ih je i besprimjerno im pokazao najviši stepen morala i lijepog vladanja, a u oporuci im je savjetovao da budu oprezni naspram lažljivog i prolaznog dunjaluka... Ukratko, objedinio je sve ono što su posjedovali Poslanici prije njega. Kod njega su objedinjeni plemićko porijeklo i vladanje, kao i sreća ljepote i savršenstva...

Četrdeset godina je živio u neznabožačkom društvu. Njegov narod nije mogao ni naslutiti kakve će ljepote doći s njim. Ono što im je trebao dostaviti bilo je nepoznato. Nisu ga poznali kao govornika, državnika ili lidera. Nije bio poznat ni kao vojskovođa, pa čak ni kao vojnik.

Međutim, kada je ušao u četrdesetu godinu života, za cijelo čovječanstvo je nastupio trenutak najvećeg preporoda.

Prije poslanstva od njega niko nije slušao priče o drevnim narodima i njihovim poslanicima; nisu ga čuli da govori o smaku svijeta i polaganju računa; nisu slušali o Džennetu i Džehennemu. Bio je povučen u svojoj porodici, ali daleko poznat po svom lijepom odgoju i vladanju. Međutim, kada se iz pećine Hira vratio sa Božijom poslanicom, njegov život se u cijelovitosti promijenio.



Kada je počeo sa pozivanjem u Vjeru, cijeli arapski poluotok je postao zapanjen i preplašen. Njegov čudesni govor ih je zadivio i očarao. Kada im je dostavio Govor Stvoritelja svjetova, sva njihova poezija, književnost, rječitost i govorništvo postali su ništavni. Poslije toga se više nisu natjecali u poeziji i govorništvu, niti su vješali najbolje stihove na zid Ka'be. Višestoljetna tradicija Arapa odjednom je postala dio povijesti. Tu činjenicu najbolje ilustruje sljedeći događaj:

Kada je sestra čuvenog pjesnika Imru'l-Kajsa, koja je veoma dobro poznavala arapsku poeziju, čula Kur'anske ajete:

وَقِيلَ يَآ اَرْضُ ابْلَعِي مَآءَكِ وَيَا سَمَآءُ اَقْلِعِي
وَغِيضَ الْمَآءُ وَقُضِيَ الْاَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ
وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

„I bī rečeno: ‘O Zemljo, gutaj vodu svoju, a ti, o Nebo, prestani!’ I voda se povuče i ispuni se odredba, a lađa pristade na (planini) **El-Džudi, i bi rečeno: ‘Daleko nek je narod nevjernički!’“** (Hud, 44) rekla je:

„Više niko nema šta reći! Čak i poezija moga brata više nije za pohvalu.“ Potom je otišla u Harem Ka’be i sa njenoga zida skinula kasidu svoga brata Imru’l-Kajsa, koja bila je postavljena u zaglavlju ostalih kasida. Potom je skinula i



ostale kaside koje su također bile obješene na zid Ka'be, ali manje vrijedne od kaside njenoga brata.[5]

Resulullah ﷺ je lično poučio cijelo čovječanstvo i dokazao da je Poslanik Istinitog Boga. Postavio je savršene principe pristupa čovjeku i prirodi, dostavivši najpotpunija znanja u domenu socijalnog, kulturnog, ekonomskog, upravnog, međunarodnog i dr. poretka. Čak i najbolji naučnici do tih znanja dolaze tek nakon dugog i mukotrpnog istraživanja čovjeka i prirode koja ga okružuje. Čovječanstvo će razvojem teoretskih i praktičnih znanja na kraju shvatiti istinsku vrijednost Muhammeda ﷺ.

Ovaj plemeniti Poslanik ﷺ nikada prije nije uzeo sablju u ruku, nije podučavan vojnim disciplinama i nikada nije direktno učestvovao u ratu, osim kao posmatrač. Međutim, morao je proći kroz teške bitke u borbi za „tevhid" i pravdu, iako je njegova blagost, nježnost i milostivost obuhvata cijelo čovječanstvo. U svojoj borbi je pokazao vojničku hrabrost i zapovjedničku pronicljivost.

Išao je od vrata do vrata dostavljajući ljudima Allahovu vjeru. Međutim, nesretnici koji su bez imalo ustručavanja zatvorili vrata pred suncem upute, odabrali su da vječno ostanu u mraku zablude. Neki od njih su čak bili i grubi prema njemu, jer su njihova srca bila tvrda. Ali on nije bio tužan zbog njihovih uvreda i pogrda koje su mu upućivali, nego zbog nemara i neznanja u koje su bili utonuli.

5. Ahmed Dževdet Paša, *Kisasi Enbiya ve Tevarih-i Hulefa,* Istanbul, 1976, I, 83.



Takvima je govorio:

„Ja od vas ne tražim za ovo (pozivanje) **nikakvu nagradu!..“** (Sad, 86), ukazujući time da je njegov jedini cilj Allahovo zadovoljstvo.

Za devet godina islam se raširio u cijeloj Arabiji. Njegova vojska je gotovo uvijek bila tri puta malobrojnija od neprijateljske, ali je bila pobjedonosna. U njegovim svim pohodima i bitkama na obje strane je bio minimalan broj ljudskih žrtava... U tim pohodima Allah mu je pružio nadnaravan uspjeh, jer je neuke, nedisciplinovane i zaostale ljude duhovno odgojio i preporodio. Poslije njega su časni ashabi nastavili širiti Allahovu vjeru i u svojim pohodima uspjeli poraziti dvije najjače i najdominantnije države toga vremena, Rimsko i Perzijsko carstvo.

Iako su društvene i socijalne prilike toga vremena bile usmjerene protiv njegove misije, plemeniti Poslanik ﷺ je izveo najveću revoluciju u povijesti čovječanstva; iskorijenio je silnike i nepravdu, a obveselio potlačene i uspostavio pravdu. Njegove blagoslovljene ruke postale su češalj za kosu sirotinje i jetima, a njegovo svjetlo nade – spas za tužna srca.

Čuveni pjesnik, Mehmed Akif, o tome je veoma lijepo izrekao sljedeće stihove:

Za tili čas je odrastao kao siroče, i gle, dođe u četerestu,
Krvave ruke i noge ljudi s njim pronađoše čistu vodu!



Prijatnim miomirisom cijelo čovječanstvo je spasio Ma'sum (Bezgriješni),
I samo jednim napadom srušio je dvorce Kisre i Kajsera!

Jedino pravo nemoćnih bijaše potlačenost, ali oni oživješe,
Ni sanjao niko nije da će nasilje prestati, ali nestade!

Svim svjetovima milost je postao, kao i njegov jasni Šeriat,
Svojim krilima prekrio je domovinu napaćenih koji traže pravdu.

Sve što postoji na ovome svijetu dar je zbog njegove časti,
Njegovi dužnici su svi narodi i svaki čovjek.

Tom Ma'sumu (čistom od grijeha) dužnik je čovječanstvo..
Gospodaru naš, sa ovim tvrdnjama nas proživi na Danu proživljenja!...

Vrline Prvaka svih vjerovjesnika, Muhammeda Mustafe ﷺ predstavljaju prostrano i duboko more, dok su vrline ostalih vjerovjesnika (alejhimus-selam) poput pritoka tog mora. On je posjedovao savršene odlike, najljepši ahlak i najbrojnije vrline, i kao takav postao tadž svih vjerovjesnika, kojih je bilo 124 hiljade. On je primjer ličnosti koja je objedinila sve postojeće vrijednosti čovječanstva koje su akumulirane do njegovog vremena, ali i ličnost koja je uzor svim ljudima i u svim mogućim situacijama do Sudnjega dana.

Na kraju, plemeniti Poslanik ﷺ lično nam ukazuje na svoj veličanstveni odgoj i vladanje:



„Poslan sam da upotpunim lijep odgoj i vladanje (ahlak)!“ (*Muvetta*, Husnu’l-huluk, 8)

On ﷺ iza sebe nije ostavio imetak koji ima ovosvjetsku vrijednost, nego je cijelom svijetu u naslijeđe ostavio potpuno znanje, veličanstveni ahlak i pohvalni moral, kao najvrjednije nasljedstvo.





USVET'U-L-HASENE / NAJLJEPŠI UZOR

Naš plemeniti Poslanik, Muhammed Mustafa ﷺ u povijesti je jedini poslanik i čovjek čiji je život zajedno sa najsitnijim detaljima zabilježen, zapamćen i prenošen stoljećima. Kada je riječ o ostalim Poslanicima, do nas je o njima preneseno sasvim malo vijesti, premda su i oni bili uzor cijelom čovječansvu u pogledu lijepog ahlaka i pozivanja Istini i dobročinstvu. Međutim, kada je riječ o našem plemenitom Poslaniku ﷺ, poslanom u Ahir zemanu, od njega su prenesena i zabilježena sva njegova djelovanja, riječi i postupci, od onih najjednostavnijih pa sve do onih najvažnijih. Njega su svakoga časa pratili u stopu i bilježili njegove postupke, sačinivši tako najčasnije remek djelo u povijesti čovječanstva. Sve to će, uz Allahovu pomoć, biti prenošeno do Kijametskog dana i dostavljeno posljednjim generacijama ljudi.

Da bi se sačuvali od raznih smutnji i životnih iskušenja, nedaća i neugodnosti, dužni smo usvojiti lijepe moralne osobine kao što su: zahvalnost (šukr), oslanjanje na Allaha (tevekkul), zadovoljstvo odredbom (kaderom), strpljivost na iskušenjima, požrtvovanost u činjenju dobrih djela, hrabrost, zadovoljstvo onim što posjedujemo (kana'at),



velikodušnost, samopouzdanje, darežljivost, skromnost i dr. U svemu tome jedinstveni primjer i uzor ljudima je naš plemeniti Poslanik ﷺ kojeg je Uzvišeni Allah poslao kao dar cijelom čovječanstvu. On je svojim primjernim načinom življenja najpotpuniji, najljubazniji, najplemenitiji i najdjelotvorniji odgajatelj.

Život plemenitog Poslanika ﷺ je uzor življenja za sve generacije do Sudnjega dana. Uzvišeni Allah u Kur'anu Časnom za njega kaže:

„(O Moj Poslaniče!) **Ti ćeš sigurno nagradu neprekidnu dobiti, jer ti si, zaista najljepše ćudi!“** (El-Kalem, 3-4)

Blagoslovljeni život i djelo plemenitog Poslanika ﷺ predstavljaju vrhunac ljudskog morala i primjereni su čovjeku. Svoju misiju odgoja i upućivanja na pravi put lično je afirmirao među ljudima kao izvanredni vjerovjesnik i kao neprikosnoveni uzor. Uzvišeni Allah u Kur'anu ga predstavlja kao **„esvetu'l-hasene“**, tj. savršenu ličnost za uzor svim ljudima.

U ajet-i kerimu stoji:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِى رَسُولِ اللّٰهِ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ
يَرْجُوا اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَذَكَرَ اللّٰهَ كَثِيرًا

„Vi, uistinu, u Allahovom Poslaniku imate usvetu'l-hasene (savršeni uzor) **za one** (vjernike) **koji se nadaju**

Allahovoj milosti i nagradi na Ahiretu, i koji mnogo Allaha spominju.“ (El-Ahzab, 21)

Plemeniti Poslanik ﷺ je u svakoj životnoj situaciji i u svakome pogledu demonstrirao ljepotu i savršenost ličnosti. Sve lijepe osobine, bilo u privatnom ili javnom životu, pripadaju njemu. Zato svaki čovjek može u njegovom časnom životu i sunnetu pronaći najljepši i najidealniji primjer za slijeđenje.

On je uzor u vjeri; onima koji su na vlasti; onima koji su ušli u vrt božanske ljubavi; onima koji su obasuti blagodatima svoga Gospodara – uzor je u skromnosti i zahvalnosti; onima koji se nađu u teškoj situaciji – uzor je u strpljivosti i predanosti; onima koji su postali bogati – uzor je u darežljivosti i neovisnosti. On je, također, uzor u nježnosti prema porodici; u samilosti prema nemoćnim, siromašnim i obespravljenim; u opraštanju i prihvatanju isprike silnika i nepravednih.

*Ako si onaj kome je dato bogatsvo i imetak, razmisli o **skromnosti i darežljivosti** plemenitog Poslanika ﷺ koji je potčinio cijelu Arabiju i kome su se predali velikaši među Arapima!*

*Ukoliko si od onih koji su slabi, uzmi pouku iz **života** plemenitog Poslanika ﷺ dok je bio potlačen od strane mekkanskih mušrika i silnika!*

*Ako si pobjedonosni osvajač, uzmi pouku iz **hrabrosti i poniznosti** plemenitog Poslanika ﷺ koji je porazio neprijatelje na Bedru i Hunejnu!*



*Neka nas Allah sačuva od toga, ali ako jednoga dana budeš poražen, sjeti se plemenitog Poslanika ﷺ, **mutevekkila**, koji je na Uhudu sa **strpljivošću i hrabrošću** obilazio svoje ranjene ashabe i posmatrao one koji su pali kao šehidi!*

*Ako si učitelj koji druge podučava, razmisli o plemenitom Poslaniku ﷺ koji je u svom mesdžidu podučavao ashabe sa sofa, napajajući ih **suptilnim, delikatnim i ispravnim** znanjima!*

*Ako si učenik koji traži znanje, zamisli kako je plemeniti Poslanik ﷺ sa **edebom, pažnjom i željom** sjedio pred Džibrili-Eminom!*

*Ako si savjetodavac ili povjerljivi muršid, poslušaj sluhom srca nježni glas plemenitog Poslanika ﷺ koji je u Mesdžidi Nebeviju od srca i sa **mudrošću** upućivao svoje ashabe!*

*Ako si od onih koji brane istinu i dostavljaju je ljudima, i ako želiš da to radiš odvažno, ali u tom poslu ne budeš imao pomagača, prouči život plemenitog Poslanika ﷺ koji je u Mekki **dostavljao istinu** silnicima i pozivao ih pravome putu, premda je bio lišen bilo čije pomoći!*

*Ako si savladao neprijatelja, potrao laž i objelodanio istinu, zamisli pred očima plemenitog Poslanika ﷺ koji je na dan osvojenja Mekke ušao u sveti grad kao pobjedonosni komandant, ali sa velikom poniznošću. Jašući na devi izgledao je kao da čini sedždu **zahvalnosti**.*

*Ako si zemljoradnik i ako želiš da svoje poslove urediš, u tome se ugledaj na **oštroumnost** plemenitog Poslanika ﷺ koji je, nakon što je postao vlasnik polja Benu Nadira, Hajbera i*



Fedeka, ***unaprijedio proizvodnju*** *i postavio odgovorne ljude za upravitelje posjeda!*

Ako si neko ko nema nikoga svoga, razmisli o Abdullahovom i Amininom dragom siročetu, jedinstvenom Ma'sumu (čistom od grijeha), ***jetimu svijetloga lica****!*

Ako si odrastao mladić, pažljivo pogledaj kakva je bila mladost budućeg Vjerovjesnika koji je u Mekki čuvao Ebu Talibova stada!

Ako si trgovac koji putuje po svijetu, nastoj da budeš poput Prvaka svih karavana, plemenitog Poslanika ﷺ koji je putovao do Jemena i Šama!

Ako si sudija ili onaj koji dijeli pravdu, razmisli o ***pravednosti i pronicljivosti*** *plemenitog Poslanika ﷺ kada je po pitanju „Hadžeru'l-esveda" donio pravednu presudu između velikana Mekke i time spriječio krvoproliće!*

I još jednom baci pogled natrag u povijest i pogledaj plemenitog Poslanika ﷺ kako sjedi u svom mesdžidu zajedno sa siromahom i bogatim, ne praveći nikakve razlike među njima i ***donoseći pravedan sud****!*

Ako si suprug, pažljivo prouči kakvo je bilo vladanje hazreti Hatidžinog i hazreti Aišinog supruga, i obrati pažnju na njegova ***duboka osjećanja i blagost*** *u porodici!*

Ukoliko si otac i imaš djecu, saznaj kako je plemeniti Poslanik ﷺ postupao prema svojoj kćeri, Fatimet'u-Zehri, i unucima, hazreti Hasanu i Husejinu!



*Ma kakve osobine posjedovao i u kakvom god stanju se nalazio, saznat ćeš da je plemeniti Poslanik, Muhammed Mustafa ﷺ u svakoj situaciji i svakom vremenu **savršeni vodič i najljepši uzor**!...*

On je takav vodič da primjenom njegovog sunneta možeš popraviti sve svoje pogreške... Slijeđenjem njegovog sunneta polučit ćeš uspjeh u poslovima koje nisi bio u stanju raditi i urediti svoj život... Posredstvom njegove upute i svjetla spasit ćeš se svakog životnog hendikepa i pronaći istinsku sreću!..

Uistinu, svijet njegova srca je mjesto ljepotā većih od džennetskih bašči koje su ukrašene mirisnim ružama izvanredne ljepote.

Dakle, naš plemeniti Poslanik ﷺ je savršen uzor čak i za one koji su na suprotnim položajima u društvu. Naprimjer, život jednog osuđenika ne može biti uzor sudiji, a život sudije ne može biti uzor osuđeniku. Isto tako, ni život jednog siromaha koji se cijelo vrijeme bori sa neimaštinom i traži rješenje kako da prehrani sebe i svoju porodicu, ne može biti uzor jednom bogatašu koji pliva u svome imetku. Međutim, život našeg plemenitog Poslanika ﷺ uzor je svima. To je zbog činjenice što mu je Uzvišeni Allah dao da osjeti bespomoćnost u društvu, tako što ga je učinio „jetimom“ (bez oca i majke), a potom mu je omogućio i druge položaje u društvu, sve dok ga nije uzdigao na položaj predsjednika države i najviši stepen, stepen vjerovjesništva.

Naš plemeniti Poslanik ﷺ je tokom cijeloga života prolazio kroz etape plime i oseke života, ali je u svakoj situaciji pokazao primjerno vladanje. Zbog toga je njegov



cijeli život potpuno savršeni uzor ljudima, bez obzira o kojoj se etapi njegova života radilo. Svako je dužan da u skladu sa svojim mogućnostima slijedi plemenitog Poslanika ﷺ u njegovim postupcima i vladanju.

Na kraju, on je savršenstvo Božijeg stvaranja. Najljepši je uzor za one koji su na visokom, ali i one koji su na niskom položaju u društvu. Najljepši je uzor za sve ljude bez obzira na njihovu profesiju, zanimanje ili temperament. Za vjernike on predstavlja ličnost bez premca i neprikosnoveni uzor u svakom postupku i djelu.



Svi ljudi koji čovječanstvu ukazuju na put spasa i koji za sebe tvrde da su primjereni vodiči na tom putu, a pogotovo filozofi koji pokušavaju da u svaku stvar proniknu svojim nemoćnim razumom, posjeduju nedostatan svjetonazor i rješenja za čovjekovu sreću. Naime, ispravan svjetonazor i rješenja mogu ponuditi samo vjerovjesnici (alejhimus-selam) i njihovi nasljednici, koji ih slijede na njihovom putu. To je zbog činjenice što se vjerovjesnici oslanjaju na Božiju Objavu i što su došli da čovječanstvu budu vodiči na pravom putu, potvrđujući međusobnu ispravnost. Svi oni su od Allaha Uzvišenog svijetu dostavljali Njegove propise i poučavali istini. Svi oni su govorili: „Allah ovako kazuje!“

Međutim, kada je riječ o filozofima koji nastoje da budu vodiči ljudima u pogledu spoznavanja istine, budući da su lišeni Božije potpore i slijede strasti svoje duše, svojim nedostatnim razumom zaključuju i govore: „Po



mom mišljenju je ovako!...“ Kao posljedica toga oni su uvijek u međusobnoj kontradiktornosti i pobijaju mišljenja jedni drugih, te zbog toga nisu u stanju da sāmi pronađu istinu i pravi put, a kamo li da ih drugima ponude.

Naprimjer, Aristotel je ustanovio neke temelje filozofije morala, ali budući da je bio uskraćen Objave, svako ko je vjerovao u njegovu filozofiju i primjenio je u svome životu nije pronašao sreću. Naime, to je zbog činjenice što filozofi nisu stavili akcenat na čišćenju srca i odgoju duše i što njihovi stavovi i mišljenja nisu potpomognuta izvornošću Objave.

Ukoliko intelektualne sposobnosti i emotivna stremljenja čovjeka ne budu korištena i usmjerena u skladu s Objavom, one mu ne mogu donijeti ništa drugo osim propasti. Jedina mogućnost spasa leži u prihvatanju čvrstog užeta (**hablu’l-metin**) koje je čovječanstvu pružio posljednji Božiji poslanik, Muhammed ﷺ, a to je Kur’an Časni. Kur’anska metodologija intelektualnog i duhovnog odgoja u praktičnom smislu se manifestuje upravo preko plemenitog Poslanika ﷺ, odnosno, njegovog svjetonazora, poimanja i načina življenja u svakom domenu života. Prema tome, da bi čovjek mogao ostvariti cilj radi kojeg je stvoren, za vodilju mora prihvatiti dva svjetla: Kur’an Časni i Sunnet plemenitog Poslanika ﷺ.

Kur’an i Sunnet su recept za postizanje sreće i na Dunjaluku i na Ahiretu. Plemeniti Poslanik ﷺ je nama, svome ummetu, ostavio upravo ta dva svjetla kao dvije velike vodilje.



S druge strane, prije nego je dobio poslanicu, bio je omiljen i prihvaćen od svijeta, tako da je cijelo društvo bilo primorano da mu se obraća riječima: **„Ti si povjerljivi (el-Emin) i iskreni (es-Sadik)!“** Nakon što je postigao takvo povjerenje i savršenost u zajednici, Uzvišeni Allah mu je dostavio Svoju poslanicu.

Dakle, svijet je znao za njegov moral, dobrotu i ispravnost još prije poslanstva. Bio je omiljen i voljen. Njegov narod, koji mu je dao titulu **„el-Emin“** (povjerljivi, pouzdani), bez pogovora je prihvatio njegovu presudu po pitanju postavljanja „Hadžeru'l-esveda“, kada su obnavljali Ka'bu.

To, naravno, ukazuje na činjenicu da je plemeniti Poslanik ﷺ uvijek bio istinoljubiv i iskren. To vidimo i u slučaju kada je Ebu Sufjan, tada još nevjernik i neprijatelj Allahova Poslanika ﷺ, došao kod Herakla – imperatora Bizansa, i kada ga je ovaj upitao: „Događa li se da on (tj. Poslanik ﷺ) ne ispuni ono što obeća?“ Ebu Sufjan nije mogao prešutjeti istinu, nego je odgovorio: „Ne, on uvijek ispuni sve što obeća!“ (Buhari, Bed'u'l-vahj, 6, Salah, 1, Sadakat, 28; Muslim, Džihad, 74)

To vidimo i u slučaju kada su Ebu Džehl i njegovi drugovi, ljuti neprijatelji plemenitog Poslanika ﷺ, rekli:

- Muhammede, tako nam Allaha, mi tebe ne smatramo lažljivcem, ali poričemo ono s čime si došao!

Vidimo da su predislamski Arapi, unatoč tome što su bili neznalice, imali potpuno povjerenje u plemenitog



Poslanika ﷺ, Nakon što su mu saopćili da ga ne smatraju lažljivcem, Uzvišeni Allah je objavio sljedeći ajeti kerim:

„Mi znamo da tebe zaista žalosti to što oni govore. Oni, doista, ne okrivljuju tebe da si lažac, nego nevjernici poriču Allahove ajete.“ (El-En'am, 33)[6]

Dakle, čak i najveći neprijatelji našeg plemenitog Poslanika ﷺ u podsvijesti su ga prihvatali kao istinoljubivog i istinitog Vjesnika ﷺ, ali zbog svog egoizma su zanijekali istinitost Objave koja mu dolazi.

Upravo su ga oni, mušrici, nazvali „Muhammedu'l-Emin“ (onaj od čijeg jezika i ruku su sigurni i mirni svi ljudi). Tu osobinu Sultana svih svjetova vidimo i u sljedećem događaju:

U toku pohoda na Hajber, iz židovskih redova jedan čobanin je došao kod plemenitog Poslanika ﷺ. Nakon što je porazgovarao s njim, čobanin je prihvatio islam i zatražio od Poslanika ﷺ da učestvuje zajedno s njima u pohodu. Međutim, naš plemeniti Poslanik ﷺ mu je naredio da prvo vrati ovce njihovim vlasnicima, pa tek onda da im se priključi.[7] Postupio je tako u trenutku u kojem su muslimani imali veoma malo hrane i u vremenu u kojem se pohod oduljio...

---

6. Vahidi, *Esbabu nuzuli'l-Kur'an,* priredio: Kemal Besjuni Zaglul, Bejrut, 1990, str. 219.

7. Ibni Hišam, *Siretu'n-Nebijji*, Bejrut, 1937, Dar'u-l-fikr, III, str. 397-398; Ibni Hadžer, *el-Isabe, Bejrut,* 1328, Daru ihjai't-turasi'l-arebijji, I, str. 38-39.

Nema sumnje da takva naredba, pored teške situacije u kojoj su se nalazili, ukazuje na njegovu besprijekornu povjerljivost i poslovičnu odgovornost.

Stepen njegove povjerljivosti i veličanstvene osobenosti vidimo i u slučaju Mi'radža, kada su neki ljudi počeli sumnjati, na što je Ebu Bekr رضي الله عنه rekao: „Ako je on tako rekao, onda je to istina!"

Pravednost, samilost i velikodušnost našeg plemenitog Poslanika ﷺ predstavljaju jedinstven primjer cijelom svijetu, sve do Sudnjega dana. Oko koje vidi njegovo besprimjerno svjetlo ne može ga svjesno negirati. Čak i oni koji nisu prihvatili islam odali su priznanje njegovim vrijednostima i uspjehu. Jedan od njih, **Thomas Carlye**, rekao je: „Njegovo rođenje predstavlja svjetlo koje potire tamu!"

U poznatoj enciklopediji *Ana Britanica* o našem plemenitom Poslaniku ﷺ napisano je:

„Ono što je Muhammed postigao nije nikome pošlo za rukom u povijesti čovječanstva; nijednom vjerovjesniku, reformatoru ili vjerskom poglavaru."

B. Smith je rekao: „Muhammed je bez ikakve sumnje najveći reformator."

Pisac **Stanley Lane-Polo** priznaje sljedeću činjenicu:

„Dan u kojem je Muhammed izvojevao pobjedu nad svojim nerpijateljima je dan u kojem je izvojevao pobjedu ljudskih vrlina i vrijednosti. Kada je osvojio Mekku, pustio



je Kurejšije bez ikakve naknade i proglasio opću amnestiju za sve stanovnike Mekke."

A pisac **Arthur Gilman** o njemu kaže:

„U osvojenju Mekke primjećujemo njegovu veličinu. Ono što su mu njegovi neprijatelji činili u prošlosti moglo ga je ponukati na osvetu, ali Muhammed to nije učinio, nego je, naprotiv, svojoj vojsci zabranio prolijevanje krvi. Pokazao je poslovičnu samilost i zahvalio se Allahu."

Jedan od ideoloških kreatora Francuske revolucije, filozof **La Fayette**, još 1789. godine, prije nego je objavljena **„Deklaracija o ljudskim pravima"**, a nakon što je istražio sve pravne sisteme, rekao je:

„O časni Muhammede, u pravednosti si dostigao toliko visok stepen da nikome do danas nije pošlo za rukom da to postigne, a niti će ga postići bilo ko u budućnosti!..."[8]

Dakle, istinska vrijednost jednog čovjeka se ogleda u tome da čak i njegovi neprijatelji ostanu bez riječi naspram njegove ispravnosti, priznaju njegovu veličinu i potvrde njegovu superiornost!... Vrijednost i oštroumnost plemenitog Poslanika ﷺ do danas su priznavali čak i oni koji nisu povjerovali u njega...

Sve gore navedeno ukazuje na činjenicu da je naš plemeniti Poslanik ﷺ posjedovao vrline i lijepe osobine kojima se niko od ljudi nije ukrasio u tolikoj mjeri i da je

8. Vidi: Kamil Miras, *Tedžrid-i Sarih Tercemesi,* Ankara, 1972, IX, 289.



u raznim situacijama i poslovima demonstrirao savršenost morala i umijeća. On za sve ljude na Zemlji predstavlja osnovni izvor odgoja i morala. Svakome ko traži svjetlo, on pruža potpuno svjetlo (nur). Njegova uputa osvjetljava put do istine. On je najveći upućivač ljudskoga roda.

Njegov djelokrug upućivanja sastojao se od ljudi svih staleža, razreda i položaja. Oko njega su se okupili narodi različitih boja kože, jezika i kultura, bez obzira na njihovu različitost. U njegov krug je mogao ući svaki čovjek i nije bilo nikakvih prepreka. Njegov poziv nije bio poziv jednom narodu ili naciji, nego poziv svakom čovjeku, samo zato što je „čovjek". U njegovom krugu istine i pravde nije bilo razlike između slabog i jakog, siromašnog i bogatog...

Pogledaj ko je slijedio našeg plemenitog Poslanika ﷺ: kralj Etiopije, Nedžaši; velikaš Me'ana, Ferve; poglavar Himjera, Zulkila; Firuz ed-Dejlemi; velikaš Jemena, Merakebud; vladari Ummana, Ubejde i Dža'fer...

Ako pogledaš ko je u isto vrijeme bio uz njega, vidjet ćeš Bilala, Jasira, Habbaba, Ammara, Ebu Fukejhe i njima slične: Sumejju, Lubejnu, Zinniru, Nehdiju, Ummu Abis i druge robinje i žene koje nisu imale nikakve zaštite.

Među njegovim veličanstvenim ashabima vidjet ćeš one koji su bili prepoznatljivi po svojoj oštroumnosti, mudrosti i dalekovidnosti, ali i one koji su bili dostojni suptilnih, tajanstvenih i rijetkih znanja, kao i one koji su bez premca i pravedno upravljali pokrajinama.



Oni koji su slijedili plemenitog Poslanika ﷺ upravljali su gradovima i pokrajinama na način da su ljudi s njima pronašli sreću i otkrili šta je pravda, mir i selamet. Njihovim odgajanjem i djelovanjem ljudi su postali kao braća...





Drugi dio

- Lijepi odgoj i vladanje plemenitog Poslanika ﷺ
- Veličina zvijezda

LIJEPI ODGOJ I VLADANJE PLEMENITOG POSLANIKA ﷺ

U povijesti čovječanstva nije moguće naći ličnost poput našeg plemenitog Poslanika ﷺ čije su riječi, postupci i sve osobenosti brižljivo posmatrane i dokumentovane kao djela. Ukoliko bi trebalo opisati sve njegove osobenosti i situacije koje ukazuju na njegovu savršenu ličnost, bilo bi potrebno napisati tomove knjiga.

Sve islamske znanosti su, također, u svojoj osnovi[9] i u pogledu iznalaženju novih rješenja (idžtihad)[10] utemeljene na izvorima Kur'ana i Sunneta plemenitog Poslanika ﷺ. Zbog toga je ličnost plemenitog Poslanika ﷺ bila predmetom istraživanja i proučavanja velikog broja učenjaka koji su uspostavili različite grane znanosti u kojima se izučavaju i najsitniji detalji njegova morala, djelovanja, stanja i dr. Naime,

---

9. Temelj islamskih znanosti su tekst Kur'ana i Sunneta, koji se jednom riječju nazivaju „nass". U pogledu propisa koji su jasno definisani Kur'anom ili Sunnetom ne može se iznalaziti novo rješenje, odnosno činiti „idžtihad".
10. „Idžtihad" je iznalaženje šeriatsko-pravnog rješenje za pitanje koje nije definisano tekstom Kur'ana ili Sunneta, a na način koji su utvrdili islamski učenjaci (mudžtehidi) koji su meritorni za taj posao.



već 1400 godina se stalno pišu islamska djela o Časnom Kur'anu i Časnom insanu, plemenitom Poslaniku ﷺ.

Mi nismo u mogućnosti da istinski spoznamo i pojmimo našega plemenitog Poslanika ﷺ koji je ponos svih svjetova, budući da ovosvjetski oblik spoznaje i izražavanja nisu dostatni i potpuni. Kao što okean nije moguće smjestiti u jednu čašu, isto tako nije moguće istinski spoznati svjetlo (nur-i) Muhammeda ﷺ.

Mi ovdje želimo, u skladu sa svojim skromnim mogućnostima, upoznati ličnost plemenitog Poslanika ﷺ predstavljajući nekoliko primjera iz mora njegove savršenosti:

Ljepota spoljašnjeg izgleda i vladanja Plemenitog Poslanika ﷺ

Plemeniti Poslanik ﷺ je blagoslovljeno biće, lijepoga spoljašnjeg izgleda i savršenog duhovnog odgoja. Njegovu ljepotu i savršenstvo nije moguće opisati na način koji dolikuje njegovoj vrijednosti. Imam Kurtubi, rah., kaže:

„Ljepota Allahova Poslanika ﷺ nije u cjelovitosti demonstrirana svijetu. Da je njegova stvarna ljepota pokazana onakvom kakva je ona u stvarnosti, njegovi ashabi ne bi smogli snage da gledaju u njega."[11]

Uistinu, čak i među ashabima koji su često bili zajedno sa plemenitim Poslanikom ﷺ veoma mali broj je onih koji

11. Ali Yardım, *Peygamberimiz'in Şemaili,* İstanbul, 1998, str.49



su dugo posmatrali njegovo blagoslovljeno lice. Štaviše, preneseno je da su samo hazreti Ebu Bekr i hazreti Omer ؓ gledali plemenitog Poslanika ﷺ ravno u oči, dok su ostali časni ashabi u njegovom prisustvu uvijek gledali ispred sebe. Samo bi povremeno pogledali u njegovo blagoslovljeno lice i nasmiješili se, a potom bi i plemeniti Poslanik ﷺ pogledao njih i nasmiješio im se. (Vidi: Tirmizi, Menakib, 16/3668)

O tome nam govori Amr ibn El-As ؓ koji je kasnije na stranicama povijesti zabilježen kao osvajač Egipta. On kaže:

„Proveo sam mnogo vremena zajedno sa Allahovim Poslanikom ﷺ, ali zbog stida i poštovanja prema njemu nikada u njegovom prisustvu nisam podigao glavu da se *nagledam* njegovog mubarek lica. Kada bi mi sada rekli: ‘Opiši nam Allahova Poslanika!’, ja to, vjerujte, ne bih mogao.“ (Muslim, Iman, 192)[12]

Blagoslovljeno lice plemenitog Poslanika ﷺ, koje je bilo ljepše i čišće od svih drugih, ulivalo je povjerenje i mir. Kada je učinio hidžru u Medinu, jedan od jevrejskih učenjaka po imenu Abdullah ibn Selam, iz radoznalosti je došao da ga vidi. Kada je vidio njegovo mubarek lice, rekao je:

„Ovo lice sigurno ne govori laž!“, a potom je prigrlio islam. (Tirmizi, Kijame, 42/2485; Ahmed, V, 451)

Ljepota lica, svjetlost, nježnost i dostojanstvo kod njega su bili prisutni u tolikoj mjeri da nije bilo potrebe za drugim dokazom ili čudom koje bi potvrdilo istinitost njegova poslanstva.

12. O ovoj temi vidi: Ahmed ibn Hanbel, *Musned*, Istanbul, 1992, IV, 199.



Kada Allahov Poslanik ﷺ ne bi bio zadovoljan nečim, to bi se odmah dalo primijetiti na njegovom licu, a kada bi mu se nešto svidjelo, nije to krio.

Njegovo blagoslovljeno tijelo uvijek je bilo čisto. Izgledao je krepko sa izraženim stidom i dostojanstvom u isto vrijeme. No, njegovu osjećajnost i nježnost nije moguće izraziti riječima.

Na njegovom licu uvijek je bila prisutna privlačna svjetlost, govor mu je bio tečan i razgovjetan, pokreti – skladni i graciozni, jezik – rječit, riječi – jasne, a objašnjenja jezgrovita.

Nikada nije izgovorio ružnu riječ. Njegov svaki govor je bio mudrost i savjet. U njegovom govoru nije bilo mjesta za ogovaranje drugih ljudi ili riječi od kojih nema koristi. Svakome je govorio u skladu sa njegovim znanjem i mogućnostima shvatanja.

Bio je blag i skroman. Nikada se nije grohotom smijao. Na licu mu je uvijek bio prisutan osmijeh.

Ko bi ga iznenada vidio, osjetio bi strahopoštovanje prema njemu, a kada bi ga malo upoznao, postao bi mu najdraža i najomiljenija osoba među ljudima.

Prema svakome se odnosio u skladu sa njegovim vrijednostima i položajem u društvu. Najviše je bio pažljiv prema bližnjima. Prema svim ljudima se odnosio jednako blago i lijepo kao što je to činio prema svojoj čistoj porodici i časnim ashabima.



Posebno je iskazivao naklonost i dobročinstvo prema onima koji su ga služili. Davao im je hranu koju je sam jeo i oblačio odjeću koju je nosio. Bio je najdarežljiviji, najblaži i najmilostiviji, ali kada je bilo potrebno bio je i najhrabriji. Njegovu darežljivost i plemenitost nije moguće ni uporediti, a ni istinski predočiti. To je darežljivost koja je bila mnogo veća od udjeljivanja onoga koji se ne boji siromaštva.

Njegovu darežljivost opisuje nam i hazreti Džabir رضي الله عنه:

„Kada god je neko od njega nešto zatražio, nikada nije rekao: 'Ne!'" (Muslim, Fedail, 56)

On je najviše posjećivao rodbinu, najljepše se odnosio prema drugima, bio najblaži i najmilostiviji prema svijetu, najviše se čuvao ružnog ponašanja i posjedovao najljepši odgoj i moral među svim ljudima. Rekao je:

„Na Sudnjem danu neće biti ništa vrjednije na mizanu od vjernikovog lijepog ahlaka. Uzvišeni Allah ne voli onoga koji čini ružna djela i govori bestidne riječi.“ (Tirmizi, Birr, 62/2002)

Resulullah ﷺ uvijek je ispunjavao datu riječ i obećanje. Bio je obdaren razumom, inteligencijom i lijepim ahlakom u odnosu na sve ljude. Bio je dostojan hvale u svakome postupku.

Trajno je bio potišten, tužan i zamišljen. Nikada nije govorio bespotrebno. Njegova šutnja bi trajala duže od govora. Kada bi počeo govoriti, nije ostajao nedorečen, nego bi upotunio započeti govor. Njegov govor je bio koncizan i izgovarao bi riječ po riječ. Nije duljio sa govorom, ali ni



škrtario u objašnjenju. Iako je bio krajnje nježan i skroman, izgledao je čvrsto i dostojanstveno.

Nije se srdio osim u slučaju griješenja i suprotstavljanja Allahu. Kada bi nekome bilo uskraćeno pravo, bio bi srdit sve dok mu se ne bi povratilo njegovo pravo i tada bi se ponovo smirio. Nikada se nije srdio zbog sebe i nikada se nije branio ili prepirao zbog lične koristi i potrebe.

Nije ulazio u tuđu kuću bez dozvole. Kada bi došao u svoju sretnu kuću, vrijeme je dijelio na tri dijela: jedan dio je provodio u ibadetu Allahu Uzvišenom, drugi dio je posvećivao porodici, a treći dio je odvajao za sebe. Ovaj treći dio je, ustvari, posvećivao svim ljudima koji su mu dolazili. Nikom od njih nije uskraćivao svoju pomoć bez obzira o kome i o kakvoj pomoći se radilo. Osvajao je njihova srca.

Da bi spriječio ljude kako ne bi sjedili na određenom mjestu u mesdžidu, on sam je sjedio na različitim mjestima. Nije volio da se određenim mjestima ili položajima pripisuje svetost i nije volio postupke koji podstiču ljude na oholost u mesdžidima. Kada bi došao na neko sijelo, sjeo bi na mjesto koje je prazno. To je očekivao i od drugih.

Ukoliko bi neko tražio od njega da ispuni njegovu potrebu, bez obzira da li je ona bezazlena ili ozbiljna, on se ne bi smirio sve dok ne bi pronašao neko rješenje. Ukoliko, pak, ne bi bio u stanju ispuniti njegovu potrebu, tada se ne bi ustručavao da mu barem udijeli lijepu riječ ili savjet. Svako je u njemu nalazio čovjeka kome se može požaliti. Prema svakome se odnosio jednako brižno, bez obzira da li je bogat ili siromašan, učen ili neuk, ugledan ili običan



čovjek... Mjesto na kojem bi sjedio bilo je ispunjeno blagošću, znanjem, stidom, strpljivošću, sigurnošću, tevekkulom i drugim duhovnim vrijednostima.

Nikoga nije kritikovao zbog njegove sramote ili nedostatka. Ukoliko bi nekome trebalo ukazati na njegov nedostatak ili grešku, plemeniti Poslanik ﷺ je to činio na suptilan način, udjeljujući savjet na indirektan način. Nikada nije bio zauzet istraživanjem tuđih sramota i nedostataka, a i drugima je to strogo zabranjivao.

Naš plemeniti Poslanik ﷺ, ponos svega stvorenog, nikada nije govorio o nečemu za što neće biti nagrade (sevaba) na Sudnjem danu. Na njegovim predavanjima slušatelji su bili zapanjeni i u zanosu. Slušali su ga uhom duše, a sjedili su mirno i ponizno. Časni ashabi njegova predavanja opisuju na sljedeći način:

„Sjedili smo tako mirno kao da je svakome od nas na glavi ptica koju bi, ako se pomjerimo, mogli preplašiti!“ (Ebu Davud, Sunnet, 23-24/4753)

Njegovi časni ashabi od njega su poprimili odgoj i stid u tolikoj mjeri da se nisu usuđivali postavljati pitanja. Iz tog razloga su iščekivali da se iz pustinje pojavi kakav beduin koji će postaviti pitanje Allahovom Poslaniku ﷺ, kako bi ga pažljivo slušali i okoristili se od njegova odgovora.

Plemeniti Poslanik ﷺ je tokom cijeloga svog života bio simbol iskrenosti. Nikada nije govorio ono što mu nije



u srcu. Njegov ahlak je bio živi Kur'an. Ono što nije lično radio nije ni drugima naređivao da rade.[13]

Skromnost Allahova Poslanika ﷺ

Resulullah ﷺ je u kratkom vremenskom periodu ostvario uspjeh koji nije postigao niko od kraljeva svijeta: postigao je velike mogućnosti, pružena su mu ogromna ovosvjetska dobra i kao idealni odgajatelj osvojio je ljudska srca. Međutim, pored svih ovosvjetskih blagodati koje su mu omogućene sačuvao je svoju skromnost, ne poklanjajući pažnju ničemu od ovosvjetskih ukrasa. Nastavio je živjeti skromno u kući ozidanoj od sitnog ćerpiča. Spavao je na ležaju od hurminog lišća. Oblačio je jednostavnu odjeću. Živio je na način koji je u to vrijeme bio ispod prosjeka jednog siromaha. Ponekad bi ostajao bez hrane, pa bi, ipak, zahvaljivao svome Gospodaru i stavljao kamenu ploču na stomak koju bi vezao oko pojasa. Iako su svi njegovi grijesi bili oprošteni, nikada nije umanjio svoja pokajanja, zahvalnost i ibadete. Noći je provodio u namazu i to u tolikoj mjeri da su njegove blagoslovljene noge znale nateći. Pristizao je u pomoć obespravljenima. Bio je utjeha siročadima, bespomoćnima i napuštenima. Premda je bio zauzet velikim poslovima, znao je naći vrijeme i za najobičnije ljude. Štaviše, ukazivao im je duboko razumijevanje i samilost...

Pored toga što je na dan osvojenja Mekke bio najjači i najuticajni među ljudima, pokazao je veličinu oprosta

13. Vidi: Ibn Sa'd, *et-Tabekatu'l-kubra,* Bejrut, Daru sadir, I, 121, 365, 422-425; Hejsemi, *Medžme'uz-zevaid,* Bejrut, 1988, IX, 13.



i blagosti. Ljudi su mu dolazili u strahu i sa uzbuđenjem govorili:

„Allahov Poslaniče, pouči me islamu!"

Plemeniti Poslanik ﷺ svoje sunarodnjake je savjetovao:

„Smiri se brate, ja nisam ni kralj, a ni vladar! Ja sam siroče tvog komšije koje je jelo meso osušeno na suncu, kojeg su mu pružile Kurejšije!.."[14] Na taj način on je svijetu i povijesti pokazao krajnju skromnost i poniznost.

Istoga dana je njegov drug iz pećine,[15] hazreti Ebu Bekr ﵁ na leđima donio svoga starog oca, kako bi ovaj prihvatio islam. Na to mu je plemeniti Poslanik ﷺ rekao:

„Ebu Bekre, zašto si zamorio starog oca noseći ga do nas!? Zar mi nismo mogli otići do njega?"[16] Time je ukazao na svoju skromnost.

Allahov Poslanik ﷺ je uvijek ukazivao na svoju ovisnost o Allahu Uzvišenom. Svoje stanje on opisuje na sljedeći način:

„Ja sam čovjek kao i vi, samo što se meni objavljuje.." (El-Kehf, 110)

On nas je podučio da u „kelime-i šehadetu" posvjedočimo da je on „abduhu": „Allahov rob", a potom da je Njegov

---

14. Vidi: Ibn Madže, Et'ime, 30; Taberani, *el-Mu'džemu'l-evsat,* II, 64.
15. Tj. drug koji je u vrijeme hidžre boravio s njim u pećini Sevr. Vremenom Ebu Bekr ﵁ je postao najbliži plemenitom Poslaniku ﷺ a jedan od njegovih nadimaka je „drug iz pećine".
16. Vidi: Ahmed, VI, 349; Hejsemi, VI, 174; Ibn Sa'd, V, 451.



poslanik. Na taj način njegov ummet će biti sačuvan od zablude u koju su upali prijašnji narodi po pitanju svojih poslanika.

Onima koji su pretjerivali u izražavanju poštovanja prema njemu govorio je:

„Nemojte me uzdizati na stepen koji mi ne pripada! Jer, prije nego me odabrao za „poslanika“ Uzvišeni Allah me je odabrao za Svoga roba.“ (Hejsemi, IX, 21)

Allahov Poslanik ﷺ je imao jednu veliku posudu za jelo koja se zvala „Garra“, a koju su mogla nositi četiri čovjeka. Jednoga jutra nakon što je klanjao duha-namaz, donijeli su spomenuti lonac u kojem se nalazila čorba se prepršenim hljebom. Časni ashabi su se počeli okupljati oko lonca, te kako se njihov broj sve više povećavao, Allahov Poslanik ﷺ je sjeo na koljena. Kada je to vidio jedan beduin, začudio se njegovom poniznom sjedenju i kao da kritikuje, upitao ga: „Kakvo je to sjedenje?“

Plemeniti Poslanik ﷺ odgovorio je:

„Uzvišeni Allah me je stvorio kao časnog (i poniznog) roba, ali me na to nije prisilio!“ (Ebu Davud, Et'ime, 17/3773) Na taj način je objasnio da on neće biti obijestan i ohol.

Jednom drugom prilikom je rekao: *„Niko neće ući u Džennet zbog svojih dobrih djela i ibadeta!“* Časni ashabi su u čudu upitali: „Zar ni ti, Allahov Poslaniče?“ Rekao je: *„Da, ni ja!... Osim ako mi se moj Gospodar smiluje!... Bez njegove milosti i oprosta ni ja neću ući u Džennet! Moja dobra djela me ne mogu spasiti!...“* (Buhari, Rikak, 18; Muslim, Munafikun, 71-72; Ibn Madže, Zuhd, 20; Darimi, Rikak, 24)



Plemeniti Poslanik ﷺ obavijestio nas je da će oni koji se budu oholo i samodopadljivo odijevali na Sudnjem danu biti odjeveni odjećom poniženja. Zbog toga je svoj ummet upozorio na džehennemsku vatru koja će takve pržiti, rekavši:

„Na Sudnjem danu Allah neće ni pogledati onoga koji se oholio zbog odjeće koja se vukla po zemlji." (Buhari, Libas, 1, 5)

„Ko na ovome svijetu bude oblačio odjeću slave, Uzvišeni Allah će ga na Sudnjem danu odjenuti odjećom poniženja!" (Ibn Madže, Libas, 24)

Na kraju, plemeniti Poslanik ﷺ je i svoj udio iz ratnoga plijena odmah udjeljivao drugima i do kraja života živio životom najsiromašnijih ljudi iz njegova ummeta.

Darežljivost Allahova Poslanika ﷺ

Plemeniti Poslanik ﷺ je udjeljivao ono čime je bio opskrbljen. Često je naglašavao da je Allah Uzvišeni vlasnik svega i onaj koji daje i opskrbljuje.

Safvan ibn Umejje bio je jedan od velikaša Mekke koji je, pored toga što je bio mušrik, slijedio plemenitog Poslanika ﷺ u pohodima na Hunejn i Taif. Poslije pohoda ratni plijen je sakupljen u mjestu „Džirane". Safvan je obilazeći gomile ratnoga plijena zastao pored jedne gomile i sa čuđenjem posmatrao. Primijetivši njegovu zapanjenost ratnim plijenom plemeniti Poslanik ﷺ ga upita: *„Dopada li ti se?"* – „Da!" – odgovorio je Safvan. Na to je plemeniti Poslanik ﷺ rekao: *„Uzmi, sve je tvoje!"* Safvan je tada uzbuđeno povikao: „Toliko može biti darežljivo samo srce



jednog Božijeg Poslanika!“, a potom je izgovorio šehadet i postao musliman.[17] Kada se vratio u svoje pleme, rekao je:

„O narode moj, (požurite) primite islam! Uistinu Muhammed udjeljuje bez straha od siromaštva i neimaštine!“ (Muslim, Fedail, 57-58; Ahmed, III, 107)

Jednom prilikom neki čovjek je došao kod Allahova Poslanika ﷺ i zatražio nešto od njega. U tom času plemeniti Poslanik ﷺ nije imao ništa što bi mu mogao udijeliti pa mu je rekao da u njegovo ime uzme pozajmicu koju će on kasnije platiti. (Hejsemi, X, 242)[18]

Plemeniti Poslanik ﷺ je poput svoga djeda Ibrahima عليه السلام uvijek jeo zajedno sa putnicima namjernicima i gostima. Veoma rijetko je jeo sám. Plaćao je i podsticao da se izmire dugovi onih koji bi umrli sa dugom. Ukoliko ne bi bili izmireni dugovi umrlog, nije prisustvovao njegovoj dženazi. U jednom časnom hadisu on kaže:

„Darežljiv čovjek je blizak Allahu, blizu Dženneta i blizak ljudima, a daleko od džehennemske vatre. Škrtac je daleko od Allaha, od Dženneta i ljudi, a blizu džehennemske vatre...“ (Tirmizi, Birr, 40/1961)

U drugom hadisu je rekao:

„Kod (pravog) vjernika se u isto vrijeme ne mogu naći dvije osobine: škrtost i loše vladanje!...“ (Tirmizi, Birr, 41/1962)

---

17. Vakidi, *Megazi,* Bejrut, 1989, II, 854-855.
18. Više o tome vidi: Ebu Davud, Haradž, 33-35/3055; Ibn Hibban, *Sahih,* Bejrut, 1993, XIV, 262-264.

Bogobojaznost (takvā) Allahova Poslanika ﷺ

Plemeniti Poslanik ﷺ bio je najbogobojazniji među ljudima. Od Uzvišenog Allaha on je stalno molio za blagodat bogobojaznosti (takvaluka):

„Allahu moj, podari mojoj duši bogobojaznost i očisti je! Ti Si onaj koji je najbolje čisti. Ti Si njen Zaštitnik i njen Gospodar!“ (Muslim, Zikr, 73)

„Allahu moj, od Tebe tražim uputu, bogobojaznost, čednost i bogatstvo duše!“ (Muslim, Zikr, 72)

Naš plemeniti Poslanik ﷺ je iz bogobojaznosti živio životom siromaha. Hazreti Aiša رضي الله عنها, naša majka, kazuje da je plemeniti Poslanik ﷺ preselio na Ahiret, a da se tokom cijeloga svoga života nije ni dva dana uzastopno najeo ječmenog hljeba. U nekim predajama stoji: „ni tri dana zaredom nije se najeo pšeničnog hljeba.“ (Buhari, Ejman, 22; Muslim, Zuhd, 20-22; Ibn Madže, Et'ime, 48)

Svom ummetu je savjetovao bogobojaznost na sljedeći način:

„Uistinu, moji bliski prijatelji su bogobojazni (mettekije)!“ (Ebu Davud, Fiten, 1/4242)

„Boj se Allaha gdje god bio i uradi dobro djelo nakon što uradiš loše djelo, to će ga izbrisati, a prema ljudima se odnosi sa lijepim ahlakom!“ (Tirmizi, Birr, 55/1987)

Istinsku bogobojaznost definisao je na sljedeći način:



„Rob neće postići stepen istinskih muttekija sve dok ne napusti sumnjive stvari zbog straha da ne upadne u ono što je zabranjeno (haram)!“ (Tirmizi, Kijame, 19/2451; Ibn Madže, Zuhd, 24)

U očima plemenitog Poslanika ﷺ bjelac nije imao prednost nad crncem, a niti neki narod nad drugim narodom. Prednost je vidio samo u bogobojaznosti! (Ahmed, V, 158)

U pogledu bogobojaznosti od hazreti Isa'a عليه السلام se prenosi da je jedan čovjek došao kod njega i rekao mu: „O učitelju dobra i dobročinstva, kako jedan rob može biti bogobojazan prema Uzvišenom Allahu?“

- To je lahko! – odgovorio je Isa عليه السلام – okreni se Allahu sa dubokom ljubavlju, koliko možeš čini djela kojima je On zadovoljan i prema svim Ademovim sinovima budi samilostan kao što si samilostan prema samom sebi!

Potom je dodao: „Ne čini drugome ono što ne bi volio da se tebi čini, pa ćeš postići istinsku bogobojaznost prema Allahu Uzvišenom!“[19]

Jednom prilikom hazreti Omer رضي الله عنه je upitao Ubejja ibn Ka'ba رضي الله عنه o tome šta je takvaluk. Ubejj رضي الله عنه je odgovorio: „Omere, da li si ikada hodao putem po kojem je puno trnja?“

- Da, hodao sam! – odgovorio je Omer رضي الله عنه.
- Pa, kako si hodao?

19. Ahmed, *ez-Zuhd,* bez godine i mjesta izdanja, str. 59.

- Sakupio bih svoju odjeću i potrudio se da me trnje ne ozlijedi!
- Eto, to je takvā(luk)! – rekao je Ubejj ﵁.[20]

U duhovnom smislu Allahovom Poslaniku ﷺ su najbliži bogobojazni ljudi (mettekije). Muaz ibn Džebel ﵁ pripovijeda:

„Kada me je Allahov Poslanik ﷺ postavio za namjesnika Jemena, ispratio me je do predgrađa Medine. Ja sam bio na jahalici, a on je pored mene išao pješice. Nakon što mi je udijelio neke savjete, obratio mi se riječima:

„O Muaze, možda me poslije ove godine više nećeš vidjeti. Možda ćeš svratiti do mog kabura u ovom mom mesdžidu!“ Kada sam čuo te riječi od svog najdražeg prijatelja, Allahova Poslanika ﷺ, zbog tužnog rastanka s njim, odmah sam počeo plakati.

- *Nemoj plakati, Muaze!* – rekao je, a potom se okrenuo prema Medini i dodao:
- *Od svih ljudi meni su najbliži bogobojazni (muttekije), ma ko oni bili i ma gdje bili!*[21]

Zuhd Allahova Poslanika ﷺ

Nakon kratkog vremena mnoge države i pokrajine su s ljubavlju ušle pod zaštitu Allahova Poslanika ﷺ. Naš plemeniti Poslanik ﷺ potpuno je ovladao Arabijskim poluotokom. Sada je mogao činiti što mu je volja. Međutim,

20. Ibn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim,* Bejrut, 1988, I, 42.
21. Ahmed, V, 235; Hejsemi, *Medžmeu'z-zevaid,* Bejrut, 1988, IX, 22.



to se nije dogodilo. Nastavio je živjeti jednostavnim i skromnim životom. Nije posjedovao ništa od ovosvjetskih ukrasa i vrijednosti. Naglašavao je da je njegova duša i život u Allahovoj ruci moći. Napokon, kada je u njegove ruke dospjelo veliko bogatstvo i kada su u svijetlu Medinu počele dolaziti karavane kamila natovarenih blagom i dragocjenostima, on je sve to podijelio siromasima i onima koji su za tim imali potrebu, dok je on nastavio živjeti jednako skromno kao i prije. Govorio je:

„Kada bih imao zlata koliko je brdo Uhud, ne bih ga držao kod sebe više od tri dana, osim dijela kojim bih izmirio svoje dugove.“ (Buhari, Temenni, 2; Muslim, Zekat, 31)

Dani su prolazili, a u kući plemenitog Poslanika ﷺ nije gorjela vatra i nije se kuhala hrana. Mnogo puta je zanoćio gladan. (Ahmed, VI, 217; Ibn Sa'd, I, 405)

Jednoga dana je hazreti Omer رضي الله عنه došao u sretni dom plemenitog Poslanika ﷺ. Nakon što je ušao unutra, prešao je pogledom po sobi u kojoj su sjedili: soba je bila potpuno prazna. Na podu je bila hasura napravljena (otkana) od hurminog lišća. Allahov Poslanik i Miljenik ﷺ ležao je na toj hasuri tako da su se od nje oslikali tragovi na njegovoj blagoslovljenoj koži. U jednom uglu sobe nalazila se vrećica u kojoj je bilo četvrt kilograma ječmenog brašna. Pored nje, na zidu, visila je stara mješina sa vodom. Eto, to je bilo sve što je imao u kući!... To je bio imetak našeg plemenitog Poslanika ﷺ, ponosa i prvaka svih svjetova, kome se u jednom danu pokorio cijeli arapski poluotok. Kada je hazreti



Omer ؓ vidio sve to, duboko je uzdahnuo i počeo plakati. Plemeniti Poslanik ﷺ ga upita: *„Zašto plačeš Omere?“*

- Kako da ne plačem, Allahov Poslaniče? Kraljevi Bizanta i Perzije uživaju u blagodatima, a Allahov Poslanik sjedi na suhoj hasuri!...

- *Ne plači, Omere! Zar ne želiš da sve ovosvjetske blagodati i uživanja budu njihova, a Ahiret da bude naš?* – rekao je plemeniti Poslanik ﷺ utješivši tako hazreti Omera ؓ.[22]

Nakon sličnog događaja ovom, plemeniti Poslanik ﷺ je rekao:

„A što će meni ovaj svijet! Primjer mene i ovoga svijeta je poput putnika koji je krenuo na put po jednom ljetom danu, pa je svratio u hlad jednog drveta, a potom ustao i nastavio svojim putem.“[23]

Plemeniti Poslanik ﷺ bojao se polaganja računa za blagodati na Sudnjem danu. Stoga je veoma često govorio u dovi:

„Gospodaru moj, omogući mi da živim kao siromah i da umrem kao siromah, a i proživi me kao siromaha!“ (Tirmizi, Zuhd, 37/2352; Ibn Madže, Zuhd, 7)

Svim Božijim Vjerovjesnicima, alejhimus-selam, od Allaha je osiguran ulazak u Džennet, međutim, i oni će

---

22. Vidi: Ahmed, II, 298; Taberani, *el-Mu'džemu'l-kebir,* priredio: Hamdi Abdulmedžid es-Selefi, Bejrut, Daru ihjai't-turasi'l-Arebi, X, 162.
23. Tirmizi, Zuhd, 44/2377; Ibn Madže, Zuhd, 3; Ahmed, I, 301.



na Sudnjem danu polagati račun o tome kako su koristili Njegove blagodati i da li su ljudima dostavili Njegovu poslanicu. U suri El-A'raf, 6. ajet, Uzvišeni Allah kaže: **„I sigurno ćemo ispitivati one kojima smo Poslanike poslali, a pitaćemo, doista, i Poslanike!“**



Izrazi kao što su: zuhd (skromnost u odnosu spram ovosvjetskih blagodati), takvā (bogobojaznost) i ihsān (robovanje Allahu kao da ga vidimo), predstavljaju različite izraze kojima se izražava isti smisao. Ovi i njima slični izrazi predstavljaju osnovni cilj tesavvufskog odgoja, a to je: postizanje srčanog mira i čistoće uz zauzdavanje strasti duše i otkrivanje duhovnih mogućnosti i predispozicija. To je, ustvari, postizanje „čistog i zdravog srca“ (kalb-i selim) bez kojeg nije moguće istinski robovati Uzvišenom Allahu.

Nježnost i otmjenost Allahova Poslanika ﷺ

Plemeniti Poslanik ﷺ bio je nježan i osjetljiv. Jednoga dana vidio je nekog čovjeka kako je pljunuo na tle, zbog čega je njegovo blagoslovljeno lice odmah porumenilo. Nepomično je zastao na istom mjestu. Vidjevši šta se dogodilo, jedan od ashaba je dotrčao do tog mjesta i prekrio pijeskom ispljuvak. Tek tada je Allahov Poslanik ﷺ nastavio svojim putem.

Plemeniti Poslanik ﷺ naređivao je ashabima da odijevaju čistu i urednu odjeću. Nije volio neurednost odjeće, kose i brade. Jednom prilikom, dok je boravio u svom mesdžidu,



došao je čovjek neuredne kose i brade pa mu je rukom ukazao da uredi kosu i bradu. Kada je čovjek uradio što mu je rečeno, plemeniti Poslanik ﷺ je rekao:

„Zar tako nije ljepše nego da neko od vas liči na šejtana koji hoda okolo neuredne kose i glave?“ (Muvetta, Ša'ar, 7)[24]

Drugom prilikom plemeniti Poslanik ﷺ je vidio čovjeka neuredne kose i glave, pa je rekao: *„Zašto ovaj čovjek ne opere i počešlja svoju kosu?“*

Kada bi vidio nekoga u prljavoj i neurednoj odjeći, rekao bi: *„Zar ovaj čovjek ne može naći vode kojom bi oprao svoju odjeću?“* Na ovaj način je ukazao da je čistoća i urednost dužnost muslimana. (Ebu Davud, Libas, 14/4062; Nesai, Zinet, 60)

Jednom prilikom je kod njega došao čovjek neuredne odjeće i kose, pa ga je upitao: *„U kakvom si stanju? Imaš li imetka?“* Kada je čovjek odgovorio potvrdno, plemeniti Poslanik ﷺ je rekao:

„Ukoliko ti je Allah dao imetak, neka se njegovi tragovi vide i na tvojoj vanjštini!“ (Ebu Davud, Libas, 14/4063; Nesai, Zinet, 54; Ahmed, IV, 137) U drugoj predaji je rekao: *„Allah voli vidjeti tragove blagodati koje je dao Svom robu.“* (Tirmizi, Edeb, 54/2819; Ahmed, II, 311)

Kroz primjernu ličnost Allahova Poslanika ﷺ u savršenom obliku su se manifestovale vrline poput samilosti, nježnosti, otmjenosti i osjećajnosti. Čak i onda kada bi neki

24. Bejheki, *Šu'abu'l-iman,* Bejrut, 1990, V, 225.



grubijan povikao: „Muhammede, Muhammede!“, on bi, blago i smireno odgovarao: *„Izvolite, šta ste trebali?“*[25]

Plemeniti Poslanik ﷺ bio je jako pažljiv prema gostima i prijateljima, u tolikoj mjeri da ih je lično posluživao i pružao im ugođaj. (Bejheki, Šu'ab, VI, 518, VII, 436)

Njegova otmjenost, nježnost i lijepo ponašanje bili su očiti još u njegovom djetinjstvu. Nikada nije razgovarao ili raspravljao na vulgaran i nepristojan način.

Svoju nježnost i otmjenost prenio je i na svoju čeljad, čisti Ehl-i bejt. U sljedećem primjeru njegov lijepi odgoj ćemo primijetiti i kod njegovog unuka hazreti Hasana ؓ. Naime, kada je hazreti Hasan ؓ došao u Mekku, tavafio je Ka'bu, klanjao dva rekata kod Mekami Ibrahima, a potom podigao ruke učeći dovu:

„Gospodaru moj, Tvoj mali i slabašni rob je došao na Tvoju kapiju. Allahu moj, Tvoj bespomoćni sluga je došao na Tvoju kapiju. Gospodaru moj, ovaj prosjak je došao na Tvoju kapiju! Ovaj siromah je došao na Tvoju kapiju!...“

I nakon što je iz dubine zapaljenog srca obratio se svome Gospodaru, ustao je i krenuo provlačeći se kroz gomilu. Na putu je sreo grupu siromaha koji su jeli komadiće suhog hljeba. Prišao im je i nazvao selam. Htio je da ih udobrovolji. Primijetivši kod njega nesvakidašnju nježnost i blagost, oni ga pozvaše da im se pridruži u jelu. Unuk plemenitog Poslanika ﷺ sjeo je pored njih i rekao: „Kada bih znao da

25. Vidi: Muslim, Nuzur, 8; Ebu Davud, Ejman, 21/3316; Tirmizi, Zuhd, 50; Ahmed, IV, 239.



ovaj hljeb nije sadaka, sigurno bih jeo s vama!“ Malo kasnije je ustao i opet sa istom nježnjošću i otmjenošću obratio se svojim sagovornicima: „Hajde, ustanite! Idemo mojoj kući!“ Kada su ovi došli u njegovu kuću, on ih je lijepo nahranio, odjenuo i svakome od njih stavio u džep nešto novca. Svojom blagošću i nježnošću osvojio je njihova srca. (Vidi: Ebšihi, *el-Mustatraf*, Bejrut, 1986, I, 31.)

Ovakva nježnost i otmjenost izvanredan je primjer samilosti i plemenitosti prema Allahovim robovima.

Jednom prilikom dok je hazreti Hasan رضي الله عنه prolazio kroz medinske vrtove, vidio je jednog crnog roba kako jede hljeb, uzimajući jedan zalogaj za sebe, a drugi dajući psu. Zapanjila ga je robova samilost, kao manifestacija Allahovog imena „er-Rahman“ (Milostivi). Kada ga je upitao zašto to čini, rob je stidljivo oborio pogled, ne gledajući ga više u lice. Upitao ga je:

- Mladiću, ko si ti?
- Ja sam sluga hazreti Osmanovog sina Ebana! – odogovorio je rob.
- Dobro, čije je vlasništvo ovaj vrt? – ponovo je upitao hazreti Hasan رضي الله عنه.
- Vlasništvo je hazreti Osmanovog sina Ebana.

Hazreti Hasan رضي الله عنه je poželio da se približi ovom, naizgled običnom robu koji je ustvari bio Allahov prijatelj i sultan duhovnosti, te mu reče: „Mladiću, ne udaljavaj se sa ovoga mjesta. Zakratko ću se vratiti kod tebe!“ Potom je otišao kod



vlasnika vrta Ebana, od kojeg je kupio i vrt i roba. Potom se vratio robu i rekao mu:

- Mladiću, kupio sam te!

Kad je čuo njegove riječi, rob ustade i reče:

- Vaša naredba za mene je izvršna, a moja pokornost je Allahu, Njegovom Poslaniku i tebi!

Ove riječi posebno obradovaše hazreti Hasana ؓ, jer je u njima bila sadržana nesvakidašnja vjernost i odanost. Zato on reče:

- Ti si od danas slobodan! Radi Allahova zadovoljstva ti poklanjam slobodu, ali i ovaj vrt! (Ibn Manzur, *Muhtesaru tarihi Dimešk,* VII, 25.)

Uljudnost i stid Allahova Poslanika ﷺ

Allahov Poslanik ﷺ nije govorio glasno. Pored ljudi je prolazio polahko i sa osmijehom. Kada bi čuo nekoga kako govori ružne i neumjesne riječi, ne bi ga kritikovao izravno. Na njegovom licu se moglo primijetiti u kakvom je duhovnom stanju, stoga su ljudi koji su bili u njegovoj blizini, vodili računa o svom govoru i postupcima. Budući da je bio veoma stidan, nikada se nije smijao grohotom. Njegov smijeh je uglavnom bio osmijeh. Prema predanjima od časnih ashaba, plemeniti Poslanik ﷺ je bio stidljiviji od mlade djevojke koja se umotala u svoj ogrtač.

U časnim hadisima je rekao:



„Stid je od imana, a posjednik stida je u Džennetu. Bestidnost je od tvrdoga srca, a posjednik tvrdoga srca je u Džehennemu." (Buhari, Iman, 16)

„Stid i iman su zajedno; kada jedno od njih ode, i drugo ga slijedi." (Taberani, *Evsat,* VIII, 174; Bejheki, *Šu'ab,* VI, 140.)

„Ružna riječ ne donosi ništa drugo do sramotu. Stid i uljudnost kada se pojave na jednom mjestu, oni ga uljepšaju (ukrase)!" (Muslim, Birr, 78; Ebu Davud, Džihad, 1)

Istinski stid se postiže sredstvom pomoću kojeg se iz srca odstranjuje ljubav prema ovome svijetu, a to je „sjećanje na smrt". Plemeniti Poslanik ﷺ je uvijek naređivao ashabima da se istinski stide Uzvišenog Allaha. Jednom prilikom su neki od njih izrazili zahvalnost Allahu zbog posjedovanja stida prema Njemu Uzvišenom, na što je plemeniti Poslanik ﷺ objasnio da se istinski stid ogleda u čuvanju svih organa od harama i trajnom prisjećanju smrti. Na kraju je naglasio da onaj ko želi Ahiret mora napustiti ljubav prema ovom svijetu jer samo na taj način može postići istinski stid spram Allaha Uzvišenog. (Vidi: Tirmizi, Kijame, 24/2458)

Allahov Poslanik ﷺ nije nikoga gledao izravno u lice. Njegov pogled u zemlju bio je duži od pogleda u Nebo. Budući da je bio izrazito stidan i velikodušan, nikome nije u lice govorio njegove greške.

Prema riječima naše majke hazreti Aiše رضي الله عنها, kada bi čuo nekoga kako govori neumjesne riječi, on ne bi rekao: „Šta je tome i tome pa govori tako!", nego bi rekao: *„Šta je nekim ljudima pa govore tako i tako!"* (Ebu Davud, Edeb, 5/4788)



Ponekad, kad bi htio da suptilno ukaže na grešku svojih sagovornika, rekao bi:

„Šta mi se to događa pa vas vidim da radite to i to!“[26]

Plemeniti Poslanik ﷺ vodio je računa da ne povrijedi i rastuži svoga sagovornika, čak i onda kada bi mu udjeljivao savjet. On, kao posjednik velikog ugleda i časti, ostao je simbol veličanstvene samilosti i nježnosti prema Allahovim robovima.

Na kraju, hazreti Mevlana, jedan od Allahovih prijatelja koji se ukrasio vjerovjesničkim moralom, rekao je:

„Moj razum je upitao moje srce: 'Šta je iman?' Srce se približilo razumu i na uho mu šapnulo: 'Iman je satkan od edeba (uljudnosti)!'“

Hrabrost Allahova Poslanika ﷺ

Nije moguće zamisliti nikoga hrabrijeg od našeg plemenitog Poslanika ﷺ. Za njegova života niko ga nije vidio uplašenog ili uznemirenog. Čak, i u najtežim situacijama bio je strpljiv i postojan, bez imalo straha, brige i nepromišljenih postupaka.

Bez straha je prošao pored atentatora koji su bili došli da ga ubiju, učeći sljedeće ajete iz sure Jasin:

26. Buhari, Menakib, 25, Ejman, 3; Muslim, Salat, 119; Ibn Hibban, IV, 534.



اِنَّا جَعَلْنَا فٖٓي اَعْنَاقِهِمْ اَغْلَالًا فَهِيَ اِلَى الْاَذْقَانِ فَهُمْ
مُقْمَحُونَ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ اَيْدٖيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ
سَدًّا فَاَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ

„Mi smo učinili da budu kao oni na čije smo vratove sindžire stavili sve do podbradaka, - zato su oni glava uzdignutih, i kao oni ispred kojih i iza kojih smo pregradu metnuli i na oči im koprenu stavili, - zato oni ne vide.“ (Jasin, 8-9)

Hazreti Alija ؓ kazuje: „U najtežim trenucima Bitke na Bedru sklanjali smo se iza Vjerovjesnika ﷺ. On je bio hrabriji od svih nas i najbliži neprijateljskim redovima.“ (Ahmed, I, 86)

Bera ibn Azib ؓ o hrabrosti i neustrašivosti plemenitog Poslanika ﷺ kaže: „Tako mi Allaha, u jeku borbe smo se sklanjali iza Allahova Poslanika ﷺ. Najhrabriji od nas bio je onaj ko je bio uz njega, na istoj liniji.“ (Muslim, Džihad, 79)

On se borio ispred svih drugih kako bi Allahova riječ bila gornja, odnosno, da bi Allahova vjera bila najuzvišenija. U pohodu na Hunejn među islamskom vojskom je nastalo rasulo, ali on nije izgubio čvrstinu i pribranost, nego je neprestano tjerao svoju jahalicu u središte neprijateljskih redova čime je ohrabrivao svoje ashabe i uz Allahovu pomoć izvojevao pobjedu. (Muslim, Džihad, 76-81)

On ﷺ je rekao:



„Tako mi Allaha, u čijoj ruci moći je moj život, želim da se borim na Allahovom putu i postanem šehid, a poslije toga da ponovo budem proživljen i da se borim na Allahovom putu i postanem šehid, pa opet, da budem proživljen i da se borim i postanem šehid...“ (Muslim, Imare, 103)

Blagost Allahova Poslanika ﷺ

Allahov Poslanik ﷺ bio je najblaže naravi među ljudskim rodom. (Muslim, Hadž, 137) Hazreti Aiša , naša majka, kazuje:

„Nije niko imao ljepši ahlak od Allahova Poslanika ﷺ. Kada bi ga pozvao neko iz njegove porodice ili neko od ashaba, odmah bi rekao: „Izvolite!“ Zbog njegovog veličanstvenog ahlaka Uzvišeni Allah je objavio časni ajet u kojem kaže:

„Ti si, zaista, najljepše ćudi!“ (El-Kalem, 4; o komentaru ovog ajeta vidi: Vahidi, str. 463)

Plemeniti Poslanik ﷺ nije se nikome osvetio zbog nečega što je učinjeno lično njemu, nego je uvijek opraštao.

Hazreti Aiša , naša majka, o njegovoj blagosti kazala je sljedeće:

„On nikoga nije grdio i nije na zlo uzvraćao zlim, nego je opraštao i nalazio ispriku za svakoga. Uvijek je bio daleko od svake pokuđenosti. Nikome se nije osvetio zbog



nepravde koja je učinjena njemu lično. Nikada nije udario slugu ili roba, pa ni životinju!...“[27]

Opisujući našeg plemenitog Poslanika ﷺ, hazreti Enes ؓ je rekao:

„Nikada nisam dodirnuo ništa mekše od ruku Allahova Poslanika ﷺ, ni svilu, a niti atlas. Nisam mirisao ljepši miris od mirisa Allahova Poslanika ﷺ. Služio sam ga punih deset godina i nikada mi nije rekao ni „Uf!“. Za neki posao koji sam uradio nije nikada rekao: ‘Zašto si tako uradio?’, a za nešto što nisam uradio nikada nije rekao: ‘Zar nisi trebao uraditi to i to?’“. (Buhari, Savm, 53; Muslim, Fedail, 82)

Plemeniti Poslanik ﷺ pohvalio je jednog ashaba sljedećim riječima:

„Kod tebe su prisutne dvije lijepe osobine koje Allah voli: hilm (blagost) i teenni (obazrivost).“ (Muslim, Iman, 25, 26)

Jednom prilikom je neki beduin je izvršio malu nuždu u Poslanikovoj džamiji. Prisutni ashabi su odmah počeli da ga grde i kritikuju. Na to im je plemeniti Poslanik ﷺ rekao:

„Ostavite čovjeka na miru! Na mjesto gdje je izvršio nuždu pospite jednu kofu vode. Dužni ste da olakšavate, a ne da otežavate!“ (Buhari, Vudu’, 58, Edeb, 80) Poslije toga je beduinu lijepo objasnio značaj mesdžida i podučio ga lijepom ponašanju u njemu.

Enes ؓ kazuje:

27. Vidi: Muslim, Fedail, 79.



„Bio sam zajedno sa Allahovim Poslanikom ﷺ. Na njemu je bila odjeća od nedžranske tkanine čiji su rubovi bili grubi i debeli. U jednom času priđe mu jedan beduin i čvrsto ga uhvati za gornji dio odjeće čiji se grubi rubovi utisnuše u kožu njegova vrata. Rekao je: „Muhammede, naredi da mi se udijeli nešto iz Allahova imetka kojim ti upravljaš!"

Na to se plemeniti Poslanik, ponos cijeloga svemira ﷺ, polahko okrenuo prema njemu i osmijehnuo, a potom naredio da mu se udijeli nešto. (Buhari, Humus, 19, Libas, 18, Edeb, 68; Muslim, Zekat, 128)

Njegov uspjeh u pozivanju ljudi istini rezultirao je upravo zbog njegovog plemenitog i veličanstvenog vladanja. Uzvišeni Allah nas obaviještava o tome:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ

„(Poslaniče, Moj!) **Samo Allahovom milošću ti si blag prema njima; a da si osoran i grub, razbjegli bi se iz tvoje blizine..."** (Ali Imran, 159)

I uistinu, ljudi tog vremena nisu znali za pravu vjeru. Bili su divlji i neodgojeni, ali su pred Vjerovjesnikovom ﷺ blagošću, samilošću, tolerancijom i ljepotom morala istopili se poput svijeće, spasili se divljaštva i nemorala i okupili se oko njegovog svjetla upute kao leptirovi oko vatre. To je zbog činjenice što je plemeniti Poslanik ﷺ žarko želio da



pronađu pravi put i Allahovu milost te da se spase propasti i Njegove kazne.

Samilost Allahova Poslanika ﷺ

U jednom hadis-i šerifu plemeniti Poslanik ﷺ je rekao:

„Onima koji budu milostivi i Allah Milostivi će se smilovati. Budite milostivi prema onima koji su na Zemlji da bi prema vama bili milostivi oni koji su na Nebu!“ (Tirmizi, Birr, 16/1924)

Plemeniti Poslanik ﷺ dozvolio je majkama da skrate učenje u namazu u situaciji kada im plaču djeca, kako im namaz ne bi pričinio teškoću i produljio bol zbog djetetovog plača. Provodio je noći u ibadetu i u suzama molio za svoj ummet. Žrtvovao je cijeli život za dobrobit ljudi i njihov spas od Džehennema... Sve to predstvlja pokazatelje njegove velike samilosti prema ljudima.

Budući da je poslan kao milost svim svjetovima, ljubav i samilost plemenitog Poslanika ﷺ obuhvata svako stvorenje. Jednom su od njega zatražili da učini bed-dovu (proklinje), ali on je rekao:

„Ja nisam poslan da proklinjem. Ja sam vjerovjesnik milosti (rahmeta)!“ (Muslim, Fedail, 126; Tirmizi, De'avat, 118)

Kada je otišao u Taif da dostavi poslanicu islama, stanovnici Taifa, obijesni idolopoklonici, su ga kamenovali. Meleki planina došli su kod njega zajedno sa Džebrailom عليه السلام i upitali ga:



„Želiš li da sravnimo ova dva brda i uništimo taj narod?“ On, vjerovjesnik milosti ﷺ, nije bio zadovoljan time, nego je rekao:

„Ne, ja molim Uzvišenog Allaha da potomke ovog naroda učini od onih koji će robovati samo Allahu i koji Mu neće pripisivati nikoga ravnim!“ (Buhari, Beđu'l-halk, 7; Muslim, Džihad, 111)

Kamenjem su ga protjerali iz svoga grada uz najveća poniženja i pogrde, a potom nastavili sa svojim neprijateljstvom sve do 9. godine po Hidžri, nanoseći muslimanima mnogo neprilika i štete. Međutim, plemeniti Poslanik ﷺ nije prestajao da moli za njih:

„Gospodaru moj, uputi pleme Sekif i pridruži ga nama!“

Na kraju, stanovnici Taifa su došli u svijetlu Medinu i svi zajedno prihvatili islam. (Ibn Hišam, IV, 134; Tirmizi, Menakib, 73/3942)

Kada je Ebu Usejd ؓ došao kod plemenitog Poslanika ﷺ sa nekolicinom zarobljenih, Poslanik ﷺ je među njima vidio jednu ženu (zarobljenicu) kako plače. Upitao ju je:

- Zašto plačeš?
- Ovaj čovjek je prodao moga sina! – odgovorila je.
- Jesi li prodao njenog sina? – upitao je Usejda.
- Da! – odgovorio je.
- Kome? – ponovo je upitao.
- Sinovima Absa (Benu Abs).

- Odmah uzjaši svoju jahalicu i idi, dovedi mi njenog sina! – rekao mu je plemeniti Poslanik ﷺ, što je ovaj i učinio.[28]

Samilost Allahova Poslanika ﷺ obuhvatala je sva živa stvorenja. Jednom prilikom je rekao svojim ashabima:

„Tako mi Allaha u čijoj ruci je moja duša, nećete ući u Džennet sve dok ne budete samilosni jedni prema drugima!“

Časni ashabi su rekli:

„Allahov Poslaniče, ali mi smo samilosni jedni prema drugima.“

Plemeniti Poslanik ﷺ je rekao:

„Samilost nije to što vi razumijete: da budete samilosni jedni prema drugima. To je milost koja obuhvata sva stvorenja. (Da!) Milost koja obuhvata sva stvorenja!...“ (Hakim, IV, 185/7310)

Praštanje Allahova Poslanika ﷺ

Uzvišeni Allah voli opraštati. On je obećao da će oprostiti svakom robu koji u svom srcu osjeti kajanje i tegobu zbog počinjenih grijeha, pa se pokaje. Naš Gospodar mnogo prašta i od Svojih robova očekuje da praštaju jedni drugima.

Uvjeti oprosta su: kajanje, izvršavanje Allahovih zapovijedi i ostavljanje Njegovih zabrana. Najljepše primjere opraštanja nalazimo u životu plemenitog Poslanika ﷺ. Na

28. Ali el-Mutteki el-Hindi, *Kenzu'l-ummal,* Bejrut, 1985, IV, 176/10044.



dan osvojenja Mekke on je zbog časti „kelime-i tevhida“ oprostio i Hindi koja je na Uhudu grizla džigeru njegovog amidže hazreti Hamze ؓ.

I Hebbar ibn Esved je bio jedan od velikih i žestokih neprijatelja islama. Kada je hazreti Zejneba ؓ, voljena kćer Allahova Poslanika ﷺ, krenula da učini hidžru iz Mekke u Medinu, Hebbar ju je udario kopljem i oborio sa deve. Hazreti Zejneba ؓ se ozlijedila i pobacila dijete koje je nosila. Bila je sva u krvi. Zbog tih ozljeda kasnije je i umrla. Obijesni Hebbar je, pored toga, učinio mnogo zla i drugim muslimanima. Na dan osvojenja Mekke pobjegao je iz grada i nisu ga uhvatili. Nakon toga Resulullah ﷺ vratio se nazad u Medinu. I dok je jednom prilikom sjedio sa svojim ashabima, pred njega je došao Hebbar i izjavio da je prihvatio islam. Plemeniti Poslanik ﷺ je i njemu oprostio. Štaviše, zabranio je da ga se vrijeđa i ponižava. (Vakidi, II, 857-858)

I Ebu Džehlov sin Ikrime, je bio jedan od poznatih neprijatelja islama. Poslije osovojenja Mekke pobjegao je u Jemen. Njegova supruga je prihvatila Islam, a potom ga dovela kod plemenitog Poslanika ﷺ koji ga je lijepo primio i rekao:

„Dobro došao, odbjegli konjaniče!“ Nije spominjao njegova zlodjela i nasilje koje je učinio muslimanima, nego mu je oprostio. (Tirmizi, Isti’zan, 34/2735)

Plemeniti Poslanik ﷺ veoma često je govorio:

„Allahu moj, oprosti mom ummetu jer oni ne znaju!“ (Ibn Madže, Menasik, 56; Ahmed, IV, 14)



Kada je lider Jemame Sumame ibn Usal, postao musliman, odmah je prekinuo trgovačke veze sa mekkanskim mušricima. To je bio veliki udarac mušricima jer su sve živežne namirnice dobavljali upravo iz Jemame. Za kratko vrijeme u Mekki je zavladala glad i nestašica pa su se mušrici obratili za pomoć Allahovom Poslaniku ﷺ. On je odmah poslao pismo Sumami u kojem mu je naredio da nastavi trgovati sa mušricima.[29]

Postupio je prema njima plemenito, iako su isti ti mušrici držali muslimane tri godine u izolaciji, mučeći ih glađu i neimaštinom. Štaviše, Allahov Poslanik ﷺ prema njima je postupio plemenito i 7. godine po Hidžri, poslije osvojenja Hajbera, kada ih je pogodila velika suša i oskudica, poslao im zlata, ječma i hurmi. Ebu Sufjan je preuzeo njegovu pomoć i podijelio je siromašnim Kurejšijama, govoreći sa zadovoljstvom:

„Neka Allah nagradi dobrom mog bratića, jer pazi na rodbinske veze!“ (Ja'kubi, II, 56)

Plemeniti Poslanik ﷺ je tim gestom pokazao svoju veliku vrijednost i smekšao srca mekkelija koji su nakon nekog vremena prihvatili islam.

Na Hudejbiji je jedna grupa mušrika pokušala na prepad izvršiti atentat na Allahova Poslanika ﷺ, ali su spriječeni u tome i svi su zarobljeni. Plemeniti Poslanik ﷺ nije im se osvetio, nego je i njima oprostio. (Muslim, Džihad, 132, 133)

29. Ibn Abdilberr, *el-Isti'ab,* Kairo, bez godine izdanja, I, 214-215; Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, Kairo, 1970.g., I, 295.



Nakon osvojenja Hajbera jedna Jevrejka je stavila otrov po pečenoj ovci koju su trebali jesti Allahov Poslanik ﷺ i njegovi ashabi. Kada je plemeniti Poslanik ﷺ uzeo jedan zalogaj mesa, obaviješten je da je ovca zatrovana. Poslije toga žena je priznala svoju krivicu, ali je i njoj oprostio. (Buhari, Tibb, 55; Muslim, Selam, 43)

Kada je Allahov Poslanik ﷺ bio opsihiren i pretrpio veliku nevolju zbog toga, obaviješten je (vahjom) da je to učinio Jevrej Lebid i da su ga na to podstakli Jevreji iz plemena Benu Zurejk. Međutim, plemeniti Poslanik ﷺ nije nikada spominjao Lebidovu krivicu i nikada mu to nije rekao u lice. Pored toga, nije se osvetio ni njemu, a ni njegovim saplemenicima.[30]

Postupio je tako jer mu je Uzvišeni Allah objavio u Časnom Kur'anu:

„(Poslaniče moj!) **Ti sa svakim – lijepo! I traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni!"** (El-A'raf, 199)

Allahovi robovi koji su spoznali istinu (arifi) sa ljubavlju slijede plemenitog Poslanika ﷺ u njegovoj samilosti i praštanju. Oni uvijek praštaju ljudima jer se nadaju da će na taj način i sāmi zaslužiti Božiji oprost.

Kada su egzekutori počeli kamenovati Mensura el-Halladža, on je zavapio:

„Gospodaru moj, oprosti ovima koji me kamenuju prije nego oprostiš meni!!

30. Vidi: Ibn Sa'd, II, 197; Buhari, Tibb, 47, 49; Muslim, Selam, 43; Nesai, Tahrim, 20; Ahmed, IV, 367, V, 57; Ajni, XXI, 282.



Poslanikov ﷺ odnos prema komšijama

Plemeniti Poslanik ﷺ tražio je da se vodi računa o pravima komšije. U časnom hadisu je rekao:

„Džebrail mi je toliko savjetovao dobročinstvo prema komšiji da sam pomislio kako će komšiju učiniti nasljednikom svog komšije.“ (Buhari, Edeb, 28; Muslim, Birr, 140-141)

U drugom hadisu je rekao:

„Komšija koji je nevjernik ima jedno pravo. Komšija koji je musliman ima dva prava. A komšija koji je musliman i bližnji rođak ima tri prava.“[31]

Gledati u prozore komšije, uznemiravati ga mirisom lijepog jela i činiti ono što ga uznemirava je uskraćivanje komšijskih prava.

Ponos kosmosa, plemeniti Poslanik ﷺ također je rekao:

„... kod Allaha najbolji komšija je onaj ko je najkorisniji svom komšiji.“ (Tirmizi, Birr, 28)

„Nije vjernik (mu'min) onaj ko zaspi a njegov komšija zanoći gladan.“ (Hakim, II, 15/2166a)

Ebu Zerr el-Gifari ؓ kaže:

„Naredio mi je Vjerovjesnik ﷺ da u jelo koje kuham stavim malo više vode kako bi mogao počastiti svoje komšije...“ (Ibn Madže, Et'ime, 58)

---

31. Sujuti, *el-Džamiu's-sagir*, Kairo, 1321, I, 146.

Ebu Zerr ﵁ bio je jedan od siromašnih ashaba. No, siromaštvo, kao što vidimo iz hadisa, ne predstavlja prepreku za ispunjavanje komšijskih prava.

Ebu Hurejre ﵁ pripovijeda da je Allahov Poslanik ﷺ jednoga dana rekao:

„Tako mi Allaha nije vjernik! Tako mi Allaha, nije vjernik! Tako mi Allaha, nije vjernik!“

Prisutni su upitali: „Ko nije vjernik, Allahov Poslaniče?“

Prvak svjetova ﷺ je odgovorio:

„Onaj od čijeg zla nije siguran njegov komšija!“ (Buhari, Edeb, 29; Muslim, Iman, 73; Tirmizi, Kijame, 60) U drugoj predaji stoji:

„Neće ući u Džennet onaj od čijeg zla nije siguran njegov komšija!“ (Muslim, Iman, 73)

Odnos Allahova Poslanika ﷺ prema siromasima

Plemeniti Poslanik ﷺ bio je poznat po svojoj samilosti i brizi o siromasima, siročadima, udovicama i onima koji nemaju nikoga svoga. (Buhari, Nefekat, 1; Muslim, Zuhd, 41-41). Da bi nadoknadio njihov nedostatak i gubitak uvijek je bio blag i milostiv prema njima.

Ebu Se'id ﵁ pripovijeda:

„Sjedio sam sa jednom grupom siromašnih muhadžira. Neki od njih nisu imali dovoljno dugu odjeću kojom bi pokrili svoje tijelo: ako bi pokrili gornji dio, donji dio tijela



bi ostao otkriven. Jedan od njih učio nam je Kur'an. U tom je došao Resulullah ﷺ i sjeo pored nas. Kada ga je učač Kur'ana primijetio, prekinuo je učenje. Resulullah ﷺ je nazvao selam, a potom upitao:

- *Šta radite?*
- Allahov Poslaniče, ovo je naš učitelj. Uči nam Kur'an, a mi slušamo Allahovu Knjigu – odgovorili smo.
- *Hvala Allahu koji je stvorio neke ljude iz mog ummeta, za koje mi je naredio da budem čvrsto uz njih!*[32]

Poslije toga je Allahov Poslanik ﷺ sa velikom poniznošću sjeo između nas i pokazao rukom, rekavši:

- *Sjedite ovako (u halku)!*

Prisutni odmah posjedaše u halku oko njega, okrenuti prema njemu. Potom Resulullah ﷺ reče:

- *O siromašni muhadžiri, muštuluk! Donosim vam radosnu vijest da ćete na Kijametskom danu imati potpuno svjetlo (nur)! U Džennet ćete ući na pola dana prije bogatih, a pola dana je petsto godina (na ovom svijetu).* (Ebu Davud, Ilm, 13/3666)

32. Ovim riječima plemeniti Poslanik ﷺ ukazuje na ajet u kojem Uzvišeni kaže: **„Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i naveče u želji da naklonost Njegovu zasluže, i ne skidaj očiju svojih s njih iz želje za sjajem u životu na ovom svijetu, i ne slušaj onoga čije smo srce nehajnim prema Nama ostavili koji strast svoju slijedi i čiji postupci su daleko od razboritosti.“** (El-Kehf, 28) U ovom ajetu Uzvišeni Allah naređuje plemenitom Poslaniku ﷺ da bude zajedno sa onima koji su prvi prihvatili Islam i koji su siromašni, te da se pažljivo odnosi prema njima.



Jednoga dana dok je Resulullah ﷺ bio u Medini, u grad je stiglo neko siromašno pleme. Na nogama nisu imali obuće, a od gladi i vrućine njihova koža se pripila uz kosti. Kada ih je vidio u takvom stanju, plemeniti Poslanik ﷺ se toliko rastužio da je njegovo lice odmah promijenilo boju. Rekao je Bilalu ؓ da prouči ezan kako bi se okupili časni ashabi. Za kratko vrijeme oni su ovim siromasima pružili veliku pomoć, što je Resulullaha ﷺ oraspoložilo. (Muslim, Zekat, 69-70; Ahmed, IV, 358, 361)

Život plemenitog Poslanika ﷺ je prepun čudesnih i poučnih primjera njegove samilosti, nježnosti, iskrenosti, čestitosti i drugih nedostižnih vrijednosti.

Svojoj supruzi, hazreti Aiši ؓ je savjetovao:

*„O Aiša ؓ, ne vraćaj siromahe praznih ruku, pa makar im udijelila i pola hurme! **Aiša, voli siromahe i približi ih sebi da bi i tebe Uzvišeni Allah približio Sebi na Sudnjem danu!**“* (Tirmizi, Zuhd, 37/2352)

Abbad ibn Šurahbil ؓ pripovijeda:

Jedno vrijeme bio sam zapao u siromaštvo. Dok sam bio u tom teškom stanju, jednog dana sam ušao u jednu od medinskih njiva zasijanih pšenicom. Kidao sam klasove i jeo zrna, a potom napunio i svoju torbu. Dok sam bio u tom poslu, došao je vlasnik njive i uhvatio me, a potom me istukao i uzeo torbu iz mojih ruku. Poslije toga me odveo kod Resulullaha ﷺ i požalio se na mene. Na to mu je Resulullah ﷺ rekao:



„Dok je bio neznalica nisi ga podučio, a kad je bio gladan nisi ga nahranio!“

Potom mu je naredio da mi vrati moju torbu, a meni je dao pola ili jedan *sa*’ hrane. (Ebu Davud, Džihad, 85/2620-2621; Nesai, Kudat, 21)

U islamu se prvo istražuje uzrok i porijeklo prekršaja. Nakon toga se nastoji popraviti i ispravno vaspitati počinilac prekršaja. Dakle, kazne u islamskom pravu imaju status kažnjavanja djeteta od strane njegovih roditelja. Cilj kažnjavanja nije odstranjivanje iz društvenog života, nego pridobijanje za društvo.

Odnos Allahova Poslanika ﷺ prema slugama i zarobljenicima

Samilost Allahova Poslanika ﷺ dosezala je i do njegovih neprijatelja koji su bili zarobljeni u ratu. Naređivao je da se lijepo postupa prema njima.

Ebu Aziz, brat Mus’aba ibn Umejra ؓ pripovijeda veoma poučan događaj:

„U Bici na Bedru sam zarobljen i predat nekim ljudima od Ensarija. Allahov Poslanik ﷺ je tada rekao:

„Lijepo postupajte prema zarobljenicima!“

I doista, Ensarije kojima sam bio povjeren toliko su se trudili da ispune njegovu zapovijed da su mi davali svoj hljeb koji ih sljeduje, a oni su se zadovoljavali samo



hurmama. Stidio sam se zbog toga i davao hljeb nekom od njih, ali ga ne bi uzimali.“ (Hejsemi, VI, 86; Ibn Hišam, II, 288)

Allahov Poslanik ﷺ nastojao je ukinuti ropstvo koje je od davnina bilo prisutno u njegovom društvu i na tom polju je učinio velike korake. U svakoj prilici je podsticao oslobađanje robova, ističući veliku nagradu za taj čin. Za iskup (keffaret) od grijeha po nekom pitanju uvijek je na prvom mjestu spominjao oslobađanje robova. Njegovim podsticanjem na oslobađanje robova Ebu Bekr ؓ je potrošio veliki dio imetka u tu svrhu.

Jednom prilikom plemeniti Poslanik ﷺ je bio prisutan kada je Ebu Zerr ؓ iz nemara postupio grubo prema svom robu. To ga je rastužilo, pa mu je rekao:

„Ebu Zerre, zar se još uvijek ponašaš kao džahil (prije islama)? Ne nanosi štetu Allahovom stvorenju! Ako ti se ne sviđa – oslobodi ga, ili u protivnom, ne tovari ga puno, a ako ga natovariš, onda mu pomozi!“ (Buhari, Iman, 22; Muslim, Ejman, 38; Ebu Davud, Edeb, 123-124)

Jedan čovjek je vjenčao svog roba i robinju, a potom je pokušao da ih rastavi. Na to se rob požali Allahovom Poslaniku ﷺ koji ovoga pozva i reče mu:

„Sklapanje i razvod braka ne pripadaju tebi! Ne miješaj se!“ (Ibn Madže, Talak, 31; Taberani, *Kebir,* XI, 300)

U ovakvoj i sličnim situacijama časni ashabi su uvijek oslobađali robove. Vremenom ropstvo je prestalo postojati u praksi. Naime, islam je sa čovjekovog vrata skinuo lanac



ropstva koji je u ljudskoj povijesti nastao kao posljedica „ratnog prava“ i predstavljao realnost sve do pojave islama.

Islam je robovlasnika stalno podsticao na lijep odnos prema robovima, u smislu: „Nahrani ga onim što ti jedeš, napoji ga onim što ti piješ, odjeni ga onim čime se i sam odijevaš! Ne tovari ga previše teretom i poslom i ispunjavaj njegove potrebe!...“ Ukoliko jedan vjernik nije u stanju da se tako odnosi prema njemu, onda je najpreče da ga oslobodi. Dakle, islam je robovima dao toliko prava da je gotovo lakše biti rob nego robovlasnik. Pored toga, oslobađanje robova je definisano kao put spasa za jednog vjernika i dobro djelo za koje će imati veliku nagradu.

Slijedeće riječi, koje je plemeniti Poslanik ﷺ izgovorio na samrti, u sebi sadrže duboke pouke:

„Posebno vodite računa o namazu! I bojte se Allaha u pogledu onih koji su u vašoj vlasti!“ (Ebu Davud, Edeb, 123-124/5156; Ibn Madže, Vesaja, 1)

Dakle, Allahov Poslanik ﷺ je uzroke nastanka robovlasništva sveo na mogući minimum, a sredstva njegovog ukidanja proširio je do maksimuma, podstičući vjernike da u svakoj prilici omoguće slobodu ljudima. Da li je bila moguća bolja metoda za ukidanje robovlasništva od njegove?

Do kojeg stepena islam uzdiže jednog roba dovoljno je vidjeti na sljedećem primjeru:

Kao što je poznato, Bilal Habeši رضي الله عنه je prije islama bio rob. Međutim, kada je prigrlio islam, postao je glavni muezzin Allahova Poslanika ﷺ i uzor svim muezzinima poslije njega.

Tako u našim džamijama koje u našoj kulturi i civilizaciji predstavljaju simbol robovanja Allahu Uzvišenom, na mahfilima možete vidjeti levhe na kojima piše: „Jā hazreti Bilal Habeši!“

Hazreti Hatidža ﵂, naša majka, poklonila je plemenitom Poslaniku ﷺ roba po imenu Zejd ibn Harise ﵁, kojeg je on oslobodio. Kasnije je taj blagoslovljeni ashab, kao iskreni mu’min i zaljubljenik u Allahova Poslanika ﷺ, postao primjer čestitosti i vrijednosti. Njegov sin, Usame ibn Zejd ﵁ još kao mladić je imenovan za komandanta islamske vojske, lično od strane Allahova Poslanika ﷺ.

S druge strane, Tarik ibn Zijad, osvajač Španije je također bio dijete roba kojeg su prodavali iz ruke u ruku. Međutim, sa islamom je uzdignut na stepen dostojan ljudske časti, dostojanstva i ugleda, a kasnije i na položaj komandanta islamske vojske.

Ukratko, islam je omogućio robu položaj gospodara. Upravo zbog toga su mušrici negodovali i suprostavljali se islamu. Zar poricatelji islama i u našem vremenu, u 21. stoljeću, nemaju iste osobine kao i ondašnji mušrici? Koliko slobodnih ljudi u našem svijetu žive kao robovi savremenih robovlasnika? Zar se nevini i bespomoćni ljudi ne iskorištavaju kao robovi isključivo zbog materijalne dobiti? I to pod plaštom humanizma, ljudskih prava i sloboda!? Zajedno sa ovim toplim i prijatnim terminima moderni i krajnje nemilosrdni robovlasnički sistem se ne razlikuje mnogo od drevnih zulumćara i silnika.



Kako god je islam svojim uzvišenim principima neutralisao ropstvo u prošlosti, isto tako, samo on može ponuditi recept realnog humanizma u sadašnjosti, afirmirajući ljudske vrijednosti. U protivnom, čovječanstvo će ostati u kandžama materijalističkog svjetonazora koji ga pod plaštom ljudskih prava i sloboda izrabljuje i uništava.

Pogledaj sirotinju i nemoćne ljude na ovom prolaznom svijetu! Odbaci principe onih koji piju čovjekovu krv i iskorištavaju ga kao biće koje je osuđeno na ropstvo! Obrati pažnju na blagoslovljene riječi veličanstvenog Poslanika ﷺ koji je u svakoj prilici za robove i zarobljenike govorio:

„Oni su vaša braća, zato ih nahranite onim što jedete i napojite onim što pijete!...“[33] postavljajući time najuzvišenije principe islama.

Dakle, u slijeđenju plemenitog Poslanika ﷺ nalazi se jedini lijek koji može spasiti čovječanstvo. Tako je bilo u prošlosti, kao i danas. To je zbog činjenice što je plemeniti Poslanik ﷺ svakome čovjeku omogućio da živi životom dostojnim čovjeka te u tom pogledu uspostavio postojane propise za svakog čovjeka, bez obzira da li je siromašan ili bogat, radnik ili poslodavac, sluga ili gospodar... To vidimo i u primjeru ashaba koji ga je pitao: „Koliko grešaka ćemo opraštati našim slugama?“ Na što je on ﷺ dao sljedeći odgovor:

„Svakoga dana im oprostite sedamdeset puta!“ (Ebu Davud, Edeb, 123-124/5164; Tirmizi, Birr, 31/1949)

33. Muslim, Ejman, 36-38.



I sljedeći savjet našeg plemenitog Poslanika ﷺ, okeana milosti, čiju nježnost i osjećajnost ne može dostići niko od ljudi, predstavlja izraz poštovanja prema čovjeku:

„Kada vam sluga pripremi i postavi jelo, neka sjedne zajedno s vama za sofru! A ako ga ne posadite za sofru, onda mu barem dajte da jede od te hrane jer se upravo on potrudio oko jela i podnio vrućinu prilikom njegove pripreme.“ (Buhari, Eťime, 55; Tirmizi, Eťime, 44)

Da je Uzvišeni Allah htio, mogao je slugu stvoriti kao gospodara, a gospodara kao slugu. Zbog toga moramo biti zahvalni Allahu i lijepo se odnositi prema onima koji su nam podređeni.

Odnos Allahova Poslanika ﷺ prema ženama

U periodu džahilijeta mnoge žene su imale ponižavajući status u odnosu na muškarce. Ženska djeca su nemilosrdno živa zakopavana pod izgovorom da će, kada odrastu, biti bludnice. Ljudi kamene svijesti su činili zločine kako bi se, navodno, sačuvali nesreće koja ih može pogoditi. O njihovom stanju neznanja Uzvišeni Allah nam govori u Kur'anu, u suri En-Nahl, 58. ajet:

„I kad se nekom od njih javi da mu se rodila kći, lice mu potamni (od srdžbe) **i postane potišten.“**

Žene i kćeri su ponižavane i smatrane sredstvom za zabavu.



Allahov Poslanik ﷺ je uspostavio pravni sistem koji je zaštitio ženu i dao joj pravo koje joj pripada. Na taj način žena je postala primjer čednosti i vrijednosti u islamskom društvu, a institucija majčinstva zadobila je čast i poštovanje.

Časnim hadisom u kojem je rekao:

„Džennet je pod stopalima majki!“,[34] plemeniti Poslanik ﷺ je majkama pripisao vrijednost i čast koja im pripada.

O samilosti i blagosti koje je plemeniti Poslanik ﷺ ukazivao ženama govori nam i sljedeći primjer:

Na jednom putovanju sluga po imenu Endžese ubrzao je hod deva pjevajući pjesmu.[35] Primijetivši ubrzani hod deva, plemeniti Poslanik ﷺ je iz bojazni da neka od žena ne padne na zemlju, upozorio slugu na prefinjen način:

„O Endžese, pazi da se stakla ne razbiju!“ (Buhari, Edeb, 95; Ahmed, III, 117)

U narednim hadis-i šerifima je rekao:

„Upozoravam sve vas da ne uskraćujete pravo vaših slabih: jetima i žena!“ (Ibn Madže, Edeb, 6)

„Neka se vjernik ne srdi na svoju suprugu jer ako mu se ne sviđa neka njena osobina, svidjet će mu se neka druga njena osobina.“ (Muslim, Reda, 61)

---

34. Nesai, Džihad, 6; Ahmed, III, 429; Sujuti, I, 125.
35. Lijep glas i pjesma očaravaju deve, tako čobani, da bi ubrzali stado, pjevaju pjesme koje se nazivaju „Hida“.



Jer, žena nije trnjina na koju se treba srditi, nego ružičnjak dostojan pažnje i ljubavi. Ljubav prema njoj je dar lično od Allaha Uzvišenog. Naime, plemeniti Poslanik ﷺ je rekao:

„Od vašeg dunjaluka (Allah mi je) učinio dragim žene i mirise, a namaz je učinio svjetlom mojih očiju." (Nesai, Išretu'n-nisa, 10; Ahmed, III, 128, 199)

Žena koja je učinjena mjestom u kojem Uzvišeni Allah stvara čovjeka, nije omiljena plemenitom Poslaniku ﷺ na način koji misle nemarni.[36]

Treba znati da je Uzvišeni Allah pohranio ljubav u čovjekovoj prirodi i učinio je stepenicom kojom on postaje pripravan za ljubav prema Allahu Uzvišenom. Prema tome, ljubav prema ženi nije niska strast, nego ljubav kojom priznaje njenu vrijednost i pruža joj ono što joj dolikuje. U povijesti čovječanstva samo je islam obezbijedio ženi dostojanstvo

36. Plemeniti Poslanik ﷺ ni u kom slučaju se nije ženio radi zadovoljavanja prohtjeva duše. U svojoj mladosti nije zaprosio djevojku, nego, naprotiv, njemu je ponudila brak hazreti Hatidža ﷺ udovica koja je imala 40 godina i djecu iz prethodnog braka. S njom je proveo najkrepkiji dio svoga života. Brakovi koje je sklopio poslije hazreti Hatidžine smrti (a to je poslije 54. godine života) bili su zapovijed Uzvišenog Allaha, a ne njegova želja, čiji je cilj bio poučavanje žena islamu. Pored toga, gotovo sve njegove supruge, naše majke, bile su starije i nezbrinute udovice koje su imale djecu iz prethodnog braka.
Na kraju, možemo zaključiti da se višeženstvo plemenitog Poslanika ﷺ dogodilo u godinama njegove starosti, kada je bio najviše zauzet pozivanjem i upućivanjem ljudi u islam. Posredstvom višeženstva omogućeno mu je da islam dostavi mnogim plemenima i većim skupinama ljudi. (Više o ovoj temi vidi: Osman Nuri TOPBAŠ, *Muhammed Mustafa,* I, 130-140.)

i istinska prava, dok svi drugi sistemi koji tvrde da su joj obezbijedili jednakost i prava, pridaju joj važnost kao materijalu na izlogu, iskorištavajući njeno biće u ekonomske svrhe i kao robu kojom se zadovoljavaju niski prohtjevi.

Zbog svega toga položaj i poimanje žene u našem vremenu moraju se uskladiti sa blagoslovljenim i uzvišenim načelima islama, kako bi žena ponovo dobila dostojanstveno i mjesto koje joj dolikuje. Muškarac i žena su dva svijeta koji se međusobno upotpunjavaju još od kada su stvoreni, s tim da je u tom upotpunjavanju Uzvišeni Allah ženi dao mnogo utjecajniju ulogu. Tako da žena može upropastiti, ali i učiniti sretnim jedno društvo. Zbog toga je u islamu jedan od najvećih ideala odgojiti ženu koja će usrećiti zajednicu, kao što stoji u časnom hadisu:

„Ko sačuva svoje tri kćeri ili tri sestre, lijepo ih odgoji do punoljetstva i omogući im (hajirli) udaju, a potom nastavi da im i dalje čini dobročinstvo – njegovo mjesto je u Džennetu!“ (Ebu Davud, Edeb, 120-121/5174; Tirmizi, Birr, 13/1912; Ahmed, III, 97.)

U drugoj predaji plemeniti Poslanik ﷺ kaže:

„Ko odhrani i lijepo odgoji dvije kćeri do njihovog punoljetstva, na Sudnjem danu će biti sa mnom kao ova dvojica!“ – pokazujući na spojeni kažiprst sa srednjim prstom. (Muslim, Birr, 149; Tirmizi, Birr, 13/1914)

Potom je naglasio vrijednost žene koja je lijepo odgojena, rekavši:



„Ovaj svijet je sačinjen od prolaznih vrijednosti i uživanja. Najveća vrijednost na ovom svijetu je lijepo odgojena i pobožna žena.“ (Muslim, Reda, 64; Nesai, Nikah, 15; Ibn Madže, Nikah, 5.)

Kao što je poznato, iza velikih ljudi se uvijek nalazi lijepo odgojena žena. Naprimjer, na početku Objave najveća podrška i oslonac Allahova Poslanika ﷺ bila je naša majka, hazreti Hatidža ﷺ. Zato ju je cijeloga života spominjao i nikada nije zaboravio njenu vjernost i požrtvovanost. I u uspjesima hazreti Alije ﷺ uloga hazreti Fatime ﷺ je očigledna.

Dakle, lijepo odgojena žena je najveća i najvrjednija blagodat na ovome svijetu. U tom smislu su i riječi plemenitog Poslanika ﷺ kojima se lijepo ophođenje prema ženi definiše kao mjerilo čovjekove vrijednosti:

„Najpotpunijeg vjerovanja je onaj vjernik koji ima najljepše vladanje, a najbolji među vama su oni koji se najljepše odnose prema svojim suprugama.“ (Tirmizi, Reda, 11/1162)

Prema tome, posmatrati ženu kao sredstvo uživanja u najmanju ruku predstavlja bijedu uma i nerazumijevanje žene. Odnosno, predstavlja sljepilo naspram osobenosti i vrijednosti kojima je Uzvišeni Allah odlikovao ženu. Koliko je samo žalosna činjenica to što se žena danas koristi kao sredstvo za reklamu u potrošačkom svijetu, čime se lišava dostojanstva i časti kojom ju je Allah počastio. A trebalo bi da se odgaja kao istinski graditelj društva. Ona bi trebala biti majka koja u svom okrilju odgaja nove „Fātihe“ (aluzija na sultana Fatiha, o.pr.). Ona nas je jedno vrijeme nosila u svojoj utrobi, potom u rukama i naručju, a poslije toga nas nosi u srcu – sve do kraja svoga života. Uistinu, ne postoji niko kome



treba ukazivati toliko duboko poštovanje i ljubav kao prema majci. Majka koja se predaje i žrtvuje za svoju porodicu najdostojnija je naše ljubavi, poštovanja i zahvalnosti.

Što se tiče hadisa u kojem Resulullah ﷺ kaže da mu je Allah učinio dragim **lijep miris**, to je zbog činjenice što prijatan miris duši daje svježinu i suptilnost. Lijep miris se, također, dopada i melekima. On je znak čistoće tijela jer čisto tijelo lijepo miriše. Blagoslovljena koža plemenitog Poslanika ﷺ uvijek je mirisala kao ruža. Baš kao da je i sama ruža nastala od kapljice njegovog mirisnog znoja. Kada bi svojom rukom pomilovao kosu nekog djeteta, dugo vremena bi njegova kosa mirisala poput miska.

Što se tiče **namaza** koji je prema navedenom hadisu učinjen svjetlom očiju plemenitog Poslanika ﷺ, to je zbog činjenice što je namaz veza sa Allahom Uzvišenim i ibadet koji se obavlja kao da Ga vidimo. Stoga je namaz svjetlo očiju.

Odnos Allahova Poslanika ﷺ prema siročadima

Uzvišeni Allah je odredio da Njegov voljeni Poslanik ﷺ na ovaj svijet dođe kao siroče (jetim). Zbog toga je i pažnja prema siročadima dobila novu dimenziju vrijednosti. Plemeniti Poslanik ﷺ ukazivao je posebnu pažnju i samilost prema siročadima (jetimima). Baš kao što i Kur'an-i Kerim na mnogo mjesto naređuje brigu o njima. Podstičući na brigu i lijep odnos prema siročadima, Uzvišeni Allah kaže:

„Zato siroče ne ucvili! (Ne odnosi se ružno prema njemu i ne ponižavaj ga!)**“** (Ed-Duha, 9)



A plemeniti Poslanik ﷺ je rekao:

„Najbolja kuća među muslimanima je ona u kojoj se najljepše odnosi prema siročadima, a najgora kuća među muslimanima je ona u kojoj se loše odnosi prema siročadima.“ (Ibn Madže, Edeb, 6)

„Ako neko uzme siroče koje živi među muslimanima i odvede ga svojoj kući, potom ga nahrani i napoji, te ne počini grijeh koji se neće oprostiti - Allah će ga uvesti u Džennet.“ (Tirmizi, Birr, 14/1917)

„Ako neko radi Allahovog zadovoljstva pomiluje kosu jednog siročeta, bit će mu upisana nagrada za svaku vlas kose koju je pomilovao...“ (Ahmed, V, 250)

Plemeniti Poslanik ﷺ je ustrajno savjetovao da se u društvu pridobiju ožalošćena srca:

„Ko se bude lijepo ophodio prema siročadima, dječaku ili djevojčici koje izdržava u svojoj porodici, u Džennetu će biti zajedno sa mnom kao ova dvojica!“ – pokazujući spojeni kažiprst sa srednjim prstom. (Buhari, Edeb, 24)

Jedan ashab mu se požalio na tvrdoću srca pa mu je plemeniti Poslanik ﷺ rekao:

„Ako želiš da tvoje srce omekša, nahrani siromaha i pomiluj kosu siročeta!“ (Ahmed, II, 263, 387)

Vrhunac samilosti i nježnosti, naš plemeniti Poslanik ﷺ je također rekao:

„Ja sam svakom vjerniku preči od njega samoga. Kada neko (od vjernika) umre i iza sebe ostavi imetak, taj imetak pripada njegovim nasljednicima, a ako iza sebe ostavi dug ili siročad, u tom slučaju njegov dug pripada meni, a briga o siročadi je moja dužnost.“ (Muslim, Džum'a, 43; Ibn Madže, Mukaddima, 7)

Odnos Allahova Poslanika ﷺ prema životinjama

Sva djelovanja i postupci Vjerovjesnika milosti ﷺ počivali su na temelju milosti i ljubavi. On je prema svakom stvorenju bio blag i samilostan i ispunjavao potrebu svakoga ko je bio u nevolji. U moru njegove duboke samilosti i ljubavi čak su i životinje imale svoj udio. Naime, ljudi iz perioda džahilijeta su bili nemilosrdni i bezdušni prema životinjama. Bez imalo milosti su odsijecali komade mesa sa žive životinje i kao takvo ga jeli. Organizirali su borbe između životinja... Takve odvratne običaje dokinuo je plemeniti Poslanik ﷺ.

Ebu Vakid ؓ pripovijeda:

„Kada je Resulullah ﷺ došao u Medinu, njeni stanovnici su odsijecali grbu sa žive deve i meso sa butova živih ovaca i kao takvo ga jeli.“

Resulullah ﷺ je taj njihov postupak zabranio, rekavši:

„Sve što se odsiječe sa žive životinje isto je kao lešina i ne može se jesti!“ (Tirmizi, Sajd, 12/1480)

Jednom prilikom plemeniti Poslanik ﷺ je vidio mazgu čije je lice bilo žigosano. To ga je rastužilo, pa je rekao:



„Neka je Allahovo prokletstvo na one koji su ga žigosali!“ (Buhari, Zebaih, 25)

Kada je vidio uznemirenu pticu kojoj su uzeli mladunče iz gnijezda, samilosni Poslanik ﷺ je rekao:

„Ko je uznemirio ovu jadnicu, uzevši joj njeno čedo? Brzo joj donesite njeno mladunče!“ (Ebu Davud, Edeb, 163-164/5268)

Kada je plemeniti Poslanik ﷺ krenuo u Mekku, iz Medine je izišao u ihramu. Kada su stigli do mjesta zvanog Usaje, vidio je jednu gazelu kako ležeći spava u hladu jednog drveta. Prvak svih svjetova ﷺ naredio je jednom od svojih ashaba da ostane na tom mjestu i pripazi na nju dok ne prođe cijela karavana, kako je niko ne bi uznemirio. (*Muvetta,* Hadž, 79; Nesai, Hadž, 78)

Kada je Allahov Poslanik ﷺ krenuo u pohod osvojenja Mekke, s njim je bilo 10 hiljada boraca. Na putu je vidio kuju koja je dojila svoje mlade, pa je odmah pozvao Džuajla ibn Suraku رضي الله عنه i zadužio ga da stoji pored njih i pripazi dok svi prođu, kako se životinje ne bi preplašile od islamske vojske. (Vakidi, II, 804)

Jednoga dana je vidio devu čija se koža pripila uz kosti, pa je rekao njenom vlasniku:

„Bojte se Allaha u pogledu životinja koje ne govore! Jašite ih i koljite teka kada ih uhranite!“ (Ebu Davud, Džihad, 44/2548)

Jednom prilikom Allahov Poslanik ﷺ je svratio u bašču jednog Ensarije. U bašči je bila jedna deva koja je, kada je vidjela plemenitog Poslanika ﷺ počela cviliti, a iz očiju su



joj tekle suze. Prišao joj je i pomilovao iza ušiju. To ju je umirilo. Potom je upitao:

„Čija je ovo deva?“

Priđe mu jedan mladi Medinlija i reče:

- To je moja deva, Allahov Poslaniče!

Ponos svijeta ﷺ mu reče:

„Zar se ne bojiš Allaha u pogledu ove životinje koju ti je On darovao? Ona mi se žali da je ne hraniš i da je mnogo umaraš!“ (Ebu Davud, Džihad, 44/2549)

Jednom prilikom plemeniti Poslanik ﷺ je naišao pored čovjeka koji se spremao da zakolje ovcu. Nakon što ju je oborio na zemlju uzeo je nož i počeo ga oštriti. Kada je vidio taj grubi i bezosjećajni postupak, plemeniti Poslanik ﷺ ga je upozorio riječima:

„Zar želiš da ubiješ životinju više puta? Nisi li mogao naoštriti svoj nož prije nego si je oborio na zemlju?!“ (Hakim, IV, 257, 260)

U jednom časnom hadisu je rekao:

„Hoćete li da vas obavijestim o onome ko je daleko od Džehennema i od koga je Džehennem daleko?“ A potom je odgovorio:

„To je čovjek koji je nježan, obazriv, samilostan, blag i prijatan!“ (Ahmed, I, 415)

U jednom hadis-i šerifu plemeniti Poslanik ﷺ je opisao stanja samilosnih i nemilosrdnih ljudi. Spomenuo je kako je jedna nečasna žena vidjela u pustinji psa kako zbog



prevelike žeđi jezikom liže pijesak. Sažalila se na njega, skinula svoju cipelu i njome iz bunara zahvatila vode kojom je ugasila njegovu žeđ. Zbog toga je Allah oprostio njene grijehe. Jedna druga žena nije vodila računa o svojoj mački. Ostavila ju je bez hrane, zatvorila i spriječila da lovi sitne životinje na zemlji. Na kraju, mačka je uginula, a žena postala putnik prema Džehennemu![37]

Ovim metodama odgoja plemeniti Poslanik ﷺ, je neznabožačko društvo preobrazio u sretnu zajednicu. Ljudi koji su nekada imali ružnu ćud i loše se odnosili prema drugim ljudima, pa čak i zakopavali svoju žensku djecu, postali su primjer lijepoga vladanja, uljudnosti, nježnosti i samilosti, koju su pokazivali čak i prema životinjama.

To je zbog činjenice što je plemeniti Poslanik ﷺ kao savršeni uzor/usvetu'l-hasene, vodio računa i o pravu jednog sićušnog vrapca. Odgajao je svoje ashabe sa velikom pažnjom, ukrašavajući ih neopisivo lijepim ahlakom.

Naređivao im je da budu pažljivi i milostivi čak i u situaciji kada moraju ubiti po život opasne životinje kao što je škorpija. Savjetovao im je da ih ubijaju jednim udarcem kako ne bi dugo trajala njihova bol:

„Ko ubije gmizavca jednim udarcem bit će mu upisana nagrada od 100 sevaba. Ko ga ubije sa dva udarca bit će mu upisano manje od toga, a ko ga ubije sa tri udarca bit

37. Vidi: Buhari, Enbija, 54; Muslim, Selam, 151, 154, Birr, 133; Nesai, Kusuf, 14.

će mu upisano još manje.“ (Muslim, Selam, 147; Ebu Davud, Edeb, 162-163/5263)



Pored svih vrlina i vrijednosti koje je posjedovao, plemeniti Poslanik ﷺ nije se nikada hvalisao time. Nabrajao bi blagodati koje mu je pružio Uzvišeni Allah, ali bi sa velikom poniznošću rekao: **„La fahre: Ne hvalim se!“** (Tirmizi, Menakib, 1; Ibn Madže, Zuhd, 37; Ahmed, I, 5, 281)

Izvor oholosti je u hvalisanju i iščekivanju priznanja. To je jedan od uzroka koji ljude vode ka neposlušnosti. Resulullah ﷺ je bio vrjedniji i plemenitiji od svih ljudi. Postigao je stepen zbog kojeg ga hvali i Allah Uzvišeni, ali, ipak, svojim ashabima kaže:

„Za mene recite: ‘Allahov rob i Poslanik!’“ (Buhari, Enbija, 48; Ahmed, I, 23.)

Čovjek je stvoren kao rob. On je rob stvarima od kojih ima korist ili je rob svome Gospodaru. Robovanje Allahu ga sprječava i čuva od toga da robuje stvarima i ličnoj koristi. Budući da živi na ovom svijetu i ima određene potrebe, trebao bi uspostaviti ravnotežu između zadovoljavanja svojih potreba, želja, životnih stremljenja i robovanja Allahu Uzvišenom.

Naš plemeniti Poslanik ﷺ uspostavio je ravnotežu i harmoniju između međusobno različitih stremljenja u životu. Kod njega u tom pogledu ne možemo naći nikakav nedostatak, nepotpunost ili manjkavost. U povijesti čovječanstva nije moguće naći ličnost koja bi mogla biti bolji uzor od njega.



U društvu je moguće naići na ljude čija ličnost dominira u nekom domenu života, ali nije moguće naći nekoga ko je, poput plemenitog Poslanika ﷺ, u svojoj ličnosti objedinio sve vrijednosti i dominira nad ljudima u svakom pogledu.

Jednom riječju, on je u svakom pogledu jedinstven primjer i najpotpuniji uzor ljudima:

1. u robovanju,
2. međuljudskim odnosima i
3. odgoju.

On je cijelom čovječanstvu poklonio nedostižne vrijednosti i vrline, pokazao nepojmljiv trud i ukrasio beskrajnom ljepotom ljudski rod.

On je svom ummetu vodič ka vječnoj sreći...

Ovdje ćemo još spomenuti njegovu posebnu privrženost **namazu**, koja je bila iznad svega drugoga. Samo je u malom dijelu noći spavao. Njegovo blagoslovljeno tijelo nije se dugo opuštalo na ležaju. Kada bi ljudi utonuli u slatki san, on bi dugo plakao u namazu i na sedždi. Dolazio je u džamiju na namaz čak i onda kada bi ga bolest savladala. Smogao bi snage da iziđe iz svoje sretne sobe i klanja u džematu.

Abdullah ibn Šihhir رضي الله عنه ovako opisuje njegovu skrušenost u namazu:

„Došao sam kod Allahova Poslanika ﷺ dok je klanjao namaz. Toliko je plakao da je iz njegovih grudi dopirao zvuk kao iz lonca koji ključa.“ (Ebu Davud, Salah, 156-157/904; Nesai, Sehv, 18)



Iako vjernicima nije naređen **post** mimo mjeseca ramazana, Resulullah ﷺ je veoma rijetko proveo jednu sedmicu ili mjesec bez posta.

Hazreti Aiša , naša majka, kazuje:

„Allahov Poslanik ﷺ bi ponekad toliko dugo postio da bismo pomislili da nikako neće prestati.“ (Buhari, Savm, 53)

Svakoga mjeseca je običavao postiti bijele dane, šest dana u ševvalu i dane ašure u muharremu. Pored toga, imao je običaj postiti ponedjeljkom i četvrtkom.

Ajetima o zekatu vjernicima je naredio da daju zekat, međutim, on je to činio na najljepši način i prije svih drugih. Na najljepši način je ispunjavao Allahovu zapovijed: **„...i koji udjeljuju od onoga čime smo ih opskrbili!“** (El-Bekare, 3), upućujući pohvale bogobojaznim trgovcima i onima koji troše svoje imetke na putu dobročinstva.





VELIČINA ZVIJEZDA

Veličina ličnosti Allahova Poslanika ﷺ nadmašuje ličnost svih ljudi. On nije od ovoga svijeta ostavljao ništa za sebe, kao drugi ljudi, nego je sve što mu dođe do ruke trošio na Allahovom putu. Ebu Zerr رضي الله عنه, jedan od njegovih časnih ashaba, pripovijeda:

„Išli smo sa Allahovim Poslanikom ﷺ kroz jedan kameniti predio u predgrađu Medine. Kada se pred nama ukazalo brdo Uhud, on mi reče:

- *Ebu Zerre!*
- *Izvolite, Allahov Poslaniče!* – rekao sam.
- *Kada bih imao zlata koliko je brdo Uhud, to me ne bi nimalo obradovalo. Ne volim da jedan dinar bude kod mene više od tri dana, osim u slučaju da ga ostavim kako bi njime izmirio dug!* (Muslim, Zekat, 32; Buhari, Istikraz, 3)

Plemeniti Poslanik ﷺ je ponekad postio *savm-i visal;* uzastopni post od dva ili tri dana, bez da se iftari između njih. Kada su neki od njegovih časnih ashaba htjeli da postupe kao on, spriječio ih je u tome, rekavši:

„Vi to niste u stanju!...“ (Buhari, Savm, 48)



Dakle, treba naglasiti da je veoma važno znati da je plemeniti Poslanik ﷺ naš najpotpuniji uzor i vodič na pravome putu, ali i da znamo mjeru u pogledu slijeđenje njegova sunneta. Jer njegovi postupci i djela se dijele na:

1. ona koja su specifična samo za njega ﷺ i
2. ona koja se odnose na sve ljude.

Prema tome, nismo zaduženi (mukellef) da činimo ono što je bilo specifično samo za njega ili da postignemo vrijednosti i vrline kojima je samo on ﷺ bio odlikovan. Jer to bi bilo nastojanje dostići veličinu zvijezda, a mi to nismo u stanju. No, kada je riječ o njegovim stanjima, postupcima i djelima koja se odnose na sve ljude, dužni smo da ga slijedimo u tome, idući njegovom svijetlom stazom tokom cijeloga života jer za to imamo i snagu i mogućnost.

Pored toga što niko od ljudi ne može postići njegove vrline i vrijednosti u potpunosti, ipak, svako u granicama svojih mogućnosti može slijediti njegovu svijetlu stazu i u svom svijetu postati mali „Muhammed“.

U tom smislu je naš narod (tj. turski narod, o.pr.) svoje hrabre vojnike nazvao suptilnim imenom: „Mehmeddžik“ (tj. mali Mehmed ili Muhammed).

Ne zaboravimo da se ibadet zekata može precizno obaviti, budući da je njegovo mjerilo materijalne prirode. Međutim, kada su u pitanju druge mogućnosti i sposobnosti kojima nas je opskrbio naš Uzvišeni Gospodar, veoma teško možemo zaključiti u kojoj mjeri smo odgovorni za njih.



Zato smo dužni da do posljednjeg (uz)daha robujemo svome Gospodaru koliko god možemo više.

U tom smislu najbolje mjerilo kojim možemo ocijeniti svoje stanje su Muhadžiri i Ensarije, koji su duhovno odgojeni od strane Allahova Poslanika ﷺ. Oni su, da bi se odužili za blagodati koje su im darovane, napuštali svoja rodna mjesta i po tadašnjim uslovima odlazili u daleka mjesta poput Kine, Semerkanda i drugih, da bi sa zanosom imana služili ovoj uzvišenoj vjeri. Pored toga, u svojim nastojanjima i služenju nisu osjećali umor i zapadali u apatiju.





Treći dio

- Priprema srca za slijeđenje Resulullaha ﷺ
- Slijediti Resulullaha ﷺ sa ljubavlju
- Ogledalo njegovog morala i ljubavi: sretno stoljeće: (Asr-i se'adet)
- Primjeri žarke ljubavi prema Resulullahu ﷺ
- Salavati na Resulullaha ﷺ

PRIPREMA SRCA ZA SLIJEĐENJE RESULULLAHA ﷺ

Da bismo se mogli okoristiti od slijeđenja Resulullaha ﷺ, savršenog uzora, i usvojiti odgoj koji su od njega usvojili časni ashabi, prije svega moramo za to pripremiti svoje srce. Jer, u ajetu koji govori o Resulullahu ﷺ kao savršenom uzoru, jasno je naglašeno kome Resulullah ﷺ može biti uzor:

„Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za one (vjernike) **koji se nadaju Allahovoj milosti i nagradi na Ahiretu, i koji mnogo Allaha spominju.“** (El-Ahzab, 21)

Kao što vidimo, u ajet-i kerimu se nalaze dvije stvari: **„Nadati se Allahovoj milosti i nagradi na Ahiretu“** i **„mnogo spominjati Allaha“**, koje predstavljaju dvije osnovne stepenice posredstvom kojih se možemo okoristiti od slijeđenja plemenitog Poslanika ﷺ.

Ibadeti se obavljaju u određenim vremenima, ali čuvanje imana je trajna obaveza. Svaki trenutak je vrijeme u kojem se trebamo odužiti Allahu za blagodat imana i tražiti Njegovo zadovoljstvo. Prema tome, da se u našim srcima ne bi pojavila slabost imana i da bi se mogli čvrsto oduprijeti vesvesama naše duše (nefsa) i šejtana, te da ne bi zaboravili



svog Uzvišenog Gospodara, potrebno je da budemo u trajnom zikrullahu (spominjanju Allaha).

Uzvišeni Allah u mnogim ajetima kaže:

„O vjernici, mnogo spominjite Allaha!...“[38] Međutim, u tim ajetima nije spomenut određen broj ili količina, tako da se zapovijed zikra ima izvršavati u najvećoj i najpotpunijoj količini.[39] Zato je dužnost roba da u svakoj prilici i koliko god može više spominje Allaha Uzvišenog.

U drugom ajet-i kerimu Uzvišeni kaže:

„...Allah ostavlja u zabludi onoga koga On hoće, a k Sebi upućuje one koji Mu se pokajnički obraćaju; one koji vjeruju i čija se srca spominjanjem Allaha smiruju – a srca se doista, kada Allaha spominju, smire (i nađu istinsku sreću)**!“** (Er-Ra'd, 27-28)

Spominjanje Allaha nije samo opetovanje i ponavljanje Njegovog imena, nego njegovo smještanje u središte srca, čime ono osjeća slast i pronalazi istinsku sreću. Zauzetost srca zikrom ima za posljedicu njegovo očišćenje od prljavštine i duhovnih bolesti; ispunjava se svjetlom, stječe posebnu nježnost i osjećajnost i postane žedno za božanskim istinama. A kada srce postane budno i počne kucati trajno spominjući Allaha, tada njegovi otkucaji imaju status čistog nijeta i dobrog djela.

38. Vidi: El-Ahzab, 41; El-Džumu'a, 10.
39. Ukoliko u nekoj zapovijedi (emru) nije precizirana granica ili količina, tada se njome asocira na najviši stepen i najveću količinu.



U jednom časnom hadisu Allahov Poslanik ﷺ je rekao:

„Znak ljubavi prema Allahu je ljubav prema zikrullahu (tj. kada neko voli spominjati Allaha, o.pr.).“ (Sujuti, II, 52)

Onaj ko voli nekoga nikada ga ne zaboravlja, stalno ga spominje i uvijek mu je u srcu. Srca koja žele da sa imanom uživaju u ovosvjetskom životu, ne prekidaju svoje spominjanje Allaha. Oni spominju Allaha hodajući, sjedeći i ležeći na svojim bokovima i razmišljaju o mudrostima stvaranja nebesa i Zemlje, govoreći:

„Gospodaru naš, Ti nisi ovo uzalud stvorio; hvaljen neka Si i sačuvaj nas patnje u vatri! (Ali Imran, 191)

Uzvišeni Allah ne želi srce koje nije postiglo ovu dubinu i suptilnost. Naime, On nas o tome obavještava u suri Ez-Zumer, u 22. ajetu:

„...Teško onima čija su srca tvrda (neosjetljiva) **prema zikrullahu!...“**

U ovom ajetu se jasno poručuje da čovjek koji se udaljio od spominjanja Allaha gubi svojstvo vjernika.

Na kraju, da bi smo se mogli okoristiti od slijeđenja Allahova Poslanika ﷺ, svoja srca moramo ispuniti ljubavlju prema Allahu i iz njih odstraniti prolazne ljubavi, a potom ih ukrasiti čistim nijetom i zikrullahom kako bi se mogli nadati Allahovoj milosti i nagradi na Ahiretu.





SLIJEDITI RESULULLAHA ﷺ SA LJUBAVLJU

Posljedica istinske ljubavi prema Resulullahu ﷺ jeste slijeđenje njegova puta, odnosno, da na njegovom putu budemo prašina, iskazujući pokornost i predanost u svim njegovim zapovijedima.

On ﷺ je bio čovjek čija je velika milost obuhvatila sve ljude. A njegova samilost i briga prema vjernicima zauzimala je posebno mjesto u njegovom srcu. O tome nas obavještava i naš Uzvišeni Gospodar u sljedećem ajet-i kerimu:

„Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je što ćete na iskušenja udariti, jedva čeka da pravim putem pođete, a prema vjernicima je blag i milostiv.“ (Et-Tevbe, 128)

Jedan od časnih hadisa koji ukazuju na njegovu veliku samilost i blagost prema ummetu glasi:

„O vjernici, neka vas Allah čuva! Neka bdije nad vama! Neka vas sačuva od svega što je ružno! Neka vas pomogne! Neka vas uzdigne! Neka vam na pravi put ukaže! Neka vas uzme u Svoju zaštitu! Neka odagna od vas svaku nesreću i neka sačuva vašu vjeru!...“[40]

40. Taberani, *Evsat,* IV, 208; Ebu Nuajm, *Hilyetu'l-evlija,* Bejrut, 1967, IV, 168.



On ﷺ je svojim govorom, djelima i vladnjem na pravi put upućivao sve ljude i prema svima bio milostiv. Upućivajući i pozivajući ljude na pravi put nosio je najveći teret na svojim plećima i podnio najveća iskušenja. Toliko je bio strpljiv i ustrajan u upućivanju ljudi i toliko mu je bilo stalo da pođu pravim putem da mu je Uzvišeni Allah objavio:

„Pa zar ćeš ti za njima od tuge svisnuti, ako oni u govor ovaj (Kur'an) **neće da povjeruju?“** (El-Kehf, 6)

„Zar ćeš ti (moj Poslaniče!) **sebe uništiti zato što ovi neće da postanu vjernici?“** (Eš-Šu'ara, 3)

Ovi ajeti jasno ukazuju na samilost plemenitog Poslanika ﷺ koji je izgarao od želje da svi ljudi povjeruju u Allaha Uzvišenog i budu spašeni patnje u Vatri.

Mi, kao njegov ummet, moramo razmisliti u kolikoj mjeri možemo uzvratiti na njegovu ljubav, samilost i blagost.

Uistinu, naša ljubav prema Allahovom Poslaniku ﷺ ogleda se u tome koliko slijedimo Kur'an i njegov sunnet, te u kolikoj mjeri smo usvojili njegov odgoj i vladanje. Kako su ga slijedili časni ashabi, koji su ga voljeli i žrtvovali sve za njega? U kojoj mjeri su usvojili njegov odgoj i ukrasili se njegovim vrlinama? A gdje smo mi kada je sve to u pitanju? – U skladu s tim mjerila moramo preispitati svoju ljubav prema njemu, a potom ukrasiti svoja srca njegovim vrlinama i odgojem. Naše pogreške, nedostaci i grijesi trebaju biti očišćeni njegovim odgojem, čistim poput Zemzema, kako bi ugledajući se na



njegov blagoslovljeni život doživjeli duhovni preporod i napredak u svakom pogledu.

Tajna postizanja stepena „vāsil ilallāh“ sadržana je u približavanju Allahovoj Knjizi i sunnetu plemenitog Poslanika ﷺ odnosno, u postizanju njegovog odgoja i vladanja te ljubavi i mržnji radi Allaha i Njegova Poslanika ﷺ (tj. da volimo što voli Allah i Njegov Poslanik ﷺ i mrzimo ono što mrzi Allah i Njegov Poslanik ﷺ, o.pr.).

Ljubav prema Allahu održava srce čilim i zdravim i usmjerava svoga vlasnika prema dobročinstvu. U jednom srcu se ne mogu istovremeno naći ljubav i njena suprotnost – mržnja. Naime, srce ne dopušta prazninu; postojanje jednog od njih isključuje postojanje drugog. Razlika između ove dvije suprotnosti je beskonačna, poput razdaljine između „a'lāi illijjīn“ i „esfeli safilīn“.

Kako poznati pjesnik Kemal Edib Kürkçüoğlu lijepo upućuje vjernike na slijeđenje sunneta Allahova Poslanika ﷺ i upozorava ih na opasnost udaljavanja od ljubavi prema njemu ﷺ. U jednom stihu on kaže:

Ah, kako je velika opasnost udaljiti se od njegove naklonosti,
Za nemarnog je to na oba svijeta dovoljna nesreća i propast!...

Neka nas Gospodar svjetova učini ummetom koji sa ljubavlju slijedi Njegova Poslanika ﷺ! Jer, on je nepresušno more milosti i blagosti!...

On se cijelim bićem trudio da dostavi istinu i na pravi put izvede ljude koji su ga ponižavali i kamenovali. Pored



toga, za njih je ustrajno činio hajir-dovu, na što mu je Zejd ibn Harise ؓ rekao:

- Allahov Poslaniče, oni ti čine tešku nepravdu, a ti za njih činiš dovu?
- ***A šta da uradim drugo?! Ja nisam poslan da kažnjavam, nego da budem milost!...*** – odgovorio je plemeniti Poslanik ﷺ pokazujući time neviđenu samilost, blagost i dobročinstvo.

Uistinu je ljudski rod sa poslanstvom našeg plemenitog Poslanika ﷺ pronašao najboljeg i najpotpunijeg vodiča pravome putu kojeg je dugo čekao. Zato su ljudi našega vremena koji su prihvatili materijalistički svjetonazor i doktrinu življenja, pridavajući značaj tjelesnim i materijalnim užicima, mnogo više odgovorni od neznabožačkih Arapa koji su živjeli u tmini neznanja i zablude jer nisu imali svjetlost upute i savršeni uzor plemenitog Poslanika ﷺ.

U tom pogledu čovječanstvu je danas, više nego ikada prije, potreban svijetli primjer i savršeni uzor ličnosti koji su spojeni u ličnosti Allahova Poslanika ﷺ, budući da je moderno društvo zarobljeno u slijeđenju tjelesnih pobuda i strasti, bez ikakvih moralnih ideala i sposobnosti da čovjeka učini sigurnijim i sretnijim... Na našu povijest najveći uticaj su izvršili istinski učenjaci, nasljednici plemenitog Poslanika ﷺ i vjernici koji su iza sebe ostavili samo dobra djela. Oni su muslimanskoj zajednici bili uzor i primjer svijetle ličnosti. Nažalost, svjedoci smo gorke činjenice da u našem vremenu takvih ljudi ima veoma malo ili gotovo nikako, što ima za posljedicu poremećaj naše islamske duhovnosti.



Da bismo dostigli stepen imana i entuzijazma naših prvaka koji su bili na stazi plemenitog Poslanika ﷺ, moramo se ugledati na svijetle primjere ličnosti njegovih nasljednika u našem vremenu. Naime, trebamo ih čuti, razumjeti i usvojiti duhovnost koja je smještena u njihovim srcima. A to znači da od njih trebamo naučiti kako se odnositi prema ovom prolaznom svijetu, kako koristiti um, razum, dušu i imetak na putu vječne sreće, i kako sve to dostaviti cijelom čovječanstvu.





SRETNO STOLJEĆE: OGLEDALO NJEGOVE LJUBAVI I AHLAKA

Duhovni uticaj i odgajanje plemenitog Poslanika ﷺ bili su takav eliksir da su poludivlji, zaostali i primitivni ljudi, koji su bili utonuli u potpunu tminu neznanja, za kratko vrijeme postali najbolja generacija ljudi koja se ikada pojavila na Zemlji. Počašćeni su druženjem sa najodabranijim Poslanikom ﷺ i nazvani njegovim drugovima – **ashabima**, a postigli su zadivljujući stepen koji nijedna generacija poslije njih nije postigla. Plemeniti Poslanik ﷺ okupio ih je ispod jedne zastave; u jednoj vjeri, kulturi, civilizaciji, pravu, upravi...

Neznalice i svirepa čudovišta postali su kulturni ljudi; divljaci su preobraženi u civilizovane ljude; prestupnici i ljudi niskog morala postali su bogobojazni vjernici koji su počeli živjeti između straha od Allahove kazne i nade u Njegovu naklonost.

Neznabožačko društvo arapskog poluotoka stoljećima nije iznjedrilo niti ijednog čovjeka koji bi bio vrijedan spomena. Međutim, upućivanjem i odgajanjem plemenitog Poslanika ﷺ isto to društvo je u kratkom periodu iznjedrilo na hiljade ljudi koji su se ukrasili nedostižnim odgojem, vladanjem i vrlinama. Kasnije je ta generacija ljudi na sve strane svijeta nosila baklju islama, dostavljajući čovječanstvu



svjetlo imana, znanja i spoznaje. Svjetlo koje se spustilo u pustinju, kroz sjenu vječnosti svim ljudima je dostavilo istinu, pravdu i blagostanje. Obistinila se tajna govora: **„Levlāke levlāke“**[41]. Obistinio se cilj stvaranja svjetova.

Ljudi u sretnom stoljeću odgajani su od strane Allahova Poslanika ﷺ, savršenog uzora cijelom čovječanstvu. Postali su zajednica koja je spoznala Istinu. Njhovo vrijeme bilo je vrijeme dubokog poniranja u realnosti; vrijeme u kojem su spoznali Allaha Uzvišenog i izbliza upoznali vrijednosti Njegova Poslanika ﷺ. Ashabi su u središte svoje spoznaje smjestili „tevhid“ kao osnovni ideal u životu i uspjeli odstraniti lažne bogove i ovosvjetske koristi iz svojih srca. Imetak i život za njih su postali sredstvo za postizanje uzvišenog ideala jer su osjetili veličanstvenu slast imana. Njihova samilost postala je duboka, a služenje ljudima postao je način njihovog života. Pokazali su veliki trud i požrtvovanost zbog kojih su i dan danas nedostižni primjer islamskih ličnosti.

Oni su znali prevaliti put od mjesec dana hoda kako bi čuli samo jedan hadis koji se prenosi, a koji oni nisu čuli od plemenitog Poslanika ﷺ. Nisu prihvatali hadis čak ni od prenosioca koji je praznom posudom varao svoga konja, s ciljem da ga uhvati.

Šta su to časni ashabi preuzeli od Allahova Poslanika ﷺ? Preuzeli su:

41. „Da nije tebe, da nije tebe (ne bih stvorio svjetove)!“ O hadisu koji ukazuje na ovu istinu vidi: Hakim, II, 672/4228.



a) In'ikas (refleksiju duhovne dimenzije plemenitog Poslanika ﷺ; odgoj, moral i duhovna stanja),

b) Akrebijjet (bliskost i spoznaju Allaha u svojim srcima).

Na taj način su u svom životu odbacili laž, zlo i sve ono što je ružno, a prihvatili su istinu, dobro i svaku ljepotu.

Časni ashabi su postigli potpuno novu spoznaju o Allahu, kosmosu i sebi. Kao što se Sunce reflektuje u jednom malom ogledalu i oni su nastojali da se svjetlo Allahova Poslanika ﷺ i njegova duhovna stanja reflektuju na njihovim bićima.

Islamska država koja je osnovana u Medini i koja se sastojala od oko četiri stotine porodica, za deset godina se proširila do Iraka i Palestine. Kada je plemeniti Poslanik ﷺ preselio na Ahiret, muslimani su pripremali pohod na Bizant i Perziju. Međutim, u tih deset i narednih godina stanje ashaba se nije promijenilo. Njihov način života, entuzijazam i oblik njihovih kuća se nije promijenio. Nastavili su živjeti skromno kao askete. Nisu poznavali pretjeranu potrošnju, proždrljivost, luksuz i razmetanje ovosvjetskim ukrasima. Bili su svjesni da će njihova tijela za kratko vrijeme završiti u dvorcu koji se zove mezar. Zbog toga nisu nikada pripisivali sebi ovosvjetske blagodati, pazeći da ih koriste više od svojih potreba. Svoj život su oblikovali i uredili na način kojim je Allah Uzvišeni zadovoljan.

Na kraju, jedan od najvećih razloga zbog kojih su mnogobrojni narodi brže od svitanja zore prihvatili islam



nije bila samo nepravda, poniženje i potlačenost u kojoj su se nalazili, nego činjenica da su ashabi, gdje god su došli, predstavljali islam na najpotpuniji način. Jer, oni su bili učenici Allahova Poslanika ﷺ. Bili su blagi i samilosni prema Allahovim robovima, a uz to i pravedni, čestiti, velikodušni i čovjekoljubivi. Na njihovim licima blistala je svjetlost Objave i poslanstva.

Za svoje prijatelje oni su uzeli Allaha i Njegova Poslanika ﷺ, zbog čega su uzdignuti na najviši stepen, iako su prije toga bili zajednica koja je živjela u tmini neznanja. Njihova srca bila su ispunjena uzbuđenjem uzvišene misli: „Kako ćemo postići Allahovo zadovoljstvo? Kakvim nas želi vidjeti Resulullah ﷺ?"

Sa tim ljudima promijenjena su stoljeća i vrijeme. Čovječanstvu je darovano „stoljeće sreće".

Časni ashabi su se spasili zla *nefs-i emmare* (duše koja naređuje zlo) i postali *mu'mini* koji stalno preispituju sebe i svoje postupke. Ljudi koji su bili divlji i uglavnom beduini postali su poput meleka.

Jedan od velikih učenjaka i eksperata metodologije islamskog prava **Karafi** (umro: 684.g. po Hidžri) kaže:

„Kada Allahov Poslanik ﷺ ne bi imao nijedne mu'džize, njegovi ashabi – koje je savršeno odgojio – bili bi dovoljan dokaz istinitosti njegova poslanstva."

Oni su bili živi primjeri mu'džiza (nadnaravnosti) Kur'ana. U pogledu oštroumnosti, pronicljivosti i drugih vrlina ashabi predstavljaju krajnji domet manifestacije ljudskih vrijednosti u povijesti čovječanstva.



Oni su funkcije razuma i srca koje upotpunjuju vjernika, koristili u savršenoj harmoniji i ravnoteži. Ljubav i vjerski polet potakli su ih na duboko razmišljanje, tako da su shvatili da ovaj svijet nije ništa drugo osim mjesto ispita i iskušenja. Njihova srca su prihvatala manifestaciju Božije moći i uzvišenosti. Da bi naređivali dobro i odvraćali od zla plemeniti ashabi su poduzimali putovanja i pohode sve do Kine i Semerkanda, a generacija poslije njih – do Andaluzije (Španije). „Džahilijetsko društvo" kojem su nekoć pripadali postalo je društvo istinskih znalaca i učenih. Tminu noći je prekinulo svjetlo dana. Zima se preobrazila u proljeće. Spoznali su da je čovjek stvoren od kapljice vode, ptica od jednostavnog jajeta, bilje i drveće od sićušnih sjemenki. Duboko su razmišljali o tim, ali i hiljadama drugih oblika života... Svoj život su podredili stjecanju Allahove naklonosti i zadovoljstva. Zbog toga su dostigli najviši stepen samilosti, blagosti, hrabrosti, pravednosti...

Za časne ashabe najznačajniji i najsvrsishodniji trenuci života bili su oni u kojima su ljudima dostavljali poruku „tevhida". Ashab kojeg su nesretnici odlučili pogubiti pred samu smrt dobiva tri minute da nešto kaže, na čemu se zahvaljuje i kaže:

„Znači, imam tri minute vremena da vam dostavim istinu..."

Jednom riječju, časni ashabi su živjeli zajedno sa Kur'anom i za Kur'an: posvetili su mu cijeli svoj život. Povijesti su ostavili neviđeni trud i požrtvovanje za istinu. Bili su izloženi tiraniji, mučenju i nepravdi, ali nikada nisu



odstupili od uzvišenih vrijednosti kojima su pozivali. Da bi živjeli u skladu s ajetima koje je Uzvišeni Allah objavio, oni su žrtvovali svoje imetke, bogatstvo, domovinu i živote. Učinili su hidžru i na putu istine žrtvovali sve što su posjedovali.

Trudili su se da svaki objavljeni ajet nauče i žive u skladu njegova značenja. Čak i u najopasnijim trenucima nisu se odvajali od Kur'ana. U jednom pohodu Allahov Poslanik ﷺ je za stražara postavio Abbada ؓ. Kada su ovoga pogodile dvije, a potom i treća strijela, obavijestio je o tome svog druga na straži Ammara ؓ. Kada ga je ovaj upitao: „Zašto me nisi obavijestio kada si pogođen prvom strijelom?", on je rekao:

„Na namazu sam učio jednu suru i nisam htio da prekinem njeno učenje. Ali kada su strijele uslijedile jedna za drugom, prestao sam učiti i učinio rukju. Tako mi Allaha, da nam Allahov Poslanik ﷺ nije naredio da čuvamo ovaj klanac, više sam volio umrijeti nego prekinuti svoj namaz!" (Ebu Davud, Taharet, 78/198; Ahmed, III, 344; Ibn Hišam, III, 219; Vakidi, I, 397)

Časni ashabi su živjeli životom u čijem središtu se nalazio Kur'an. Svaki dio islama za njih je predstavljao slast koje se nisu mogli zasititi. Svaki objavljeni ajet za njih je bio poput trpeze koja se spušta s Neba. Sva njihova nastojanja bila su vezana za Kur'an: bliskost Kur'anu, život u skladu s njegovim porukama i lijep primjer drugim ljudima. Prilikom sklapanja braka jedna sahabijka je od svog budućeg muža kao vjenčani dar (mehr) tražila da ju poduči surama koje on



zna, što ukazuje na njihovu veličanstvenu vezu sa Kur’anom i nedostižnu vrijednost.[42]

Časni ashabi su noću ustajali da klanjaju namaz i uče Kur’an, a u zoru su učili zikrove i evrade. Ustajali su iz toplih postelja kako bi se družili sa Kur’anom. Kada bi neko prošao noću pored njihovih kuća, čuo bi kako uče Kur’an i zikr koji su podsjećali na zujanje pčela u košnici. Plemeniti Poslanik ﷺ je upravo njih podučavao Kur’anu, čak i u teškim situacijama.

Enes ؓ kazuje da je Ebu Talha ؓ jednom prilikom došao kod Allahova Poslanika ﷺ, pa ga je zatekao kako stojeći na nogama podučava Kur’anu ashabe koji su stanovali na sofama. Plemeniti Poslanik ﷺ zbog prevelike gladi nije mogao stajati uspravno pa je na stomak privezao jednu kamenu ploču i uspravio se. (Ebu Nuajm, *Hilye,* I, 342)

Dakle, časni ashabi su bili zauzeti učenjem i razumijevanjem Kur’ana, a njihova čežnja bila je ponavljanje i slušanje Kur’ana. Oni su u tome slijedili plemenitog Poslanika ﷺ što je imalo za posljedicu da svijetla Medina za kratko vrijeme bude ispunjena mnogobrojnim hafizima i alimima.

Eto, takvo je bilo stoljeće sreće.

Da li je moguće da svi svjetski psiholozi, sociolozi, pedagozi, socio-antropolozi, društveni inženjeri, filozofi i njima slični, svi zajedno, urede jednu zajednicu poput zajednice časnih ashaba? Zajednicu koja je bila odlikovana

42. Opširnije o tom događaju, vidi: Buhari, Nikah, 6, 32, 35, Fedailu’l-Kur’an, 21, 22; Muslim, Nikah, 76.



najvišim ljudskim vrijednostima i kvalitetama? Da li je to moguće?... U svom djelu *„Medinetu'l-fadila"*, Farabi je prikazao model „idealnog društva", međutim, njegova mašta o tome, kao i ono što su filozofi poslije njega kazali o idealnom društvu, nije ništa drugo osim mali zalogaj u ustima jednog moljca...





PRIMJERI ISKRENE LJUBAVI PREMA RESULULLAHU ﷺ

Plemeniti Poslanik ﷺ je jedini izvor milosti i ljubavi koji čovjeka može dovesti u more ljubavi prema Allahu Uzvišenom. Jer, ljubav prema Poslaniku ﷺ je ljubav prema Allahu; pokornost njemu je pokornost Allahu Uzvišenom, a nepokornost njemu je nepokornost Allahu Uzvišenom.

Uzvišeni Allah u časnom ajetu kaže:

“Reci (Moj Poslaniče!)**: ‘Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!’ – a Allah prašta i samilostan je.”** (Ali Imran, 31)

U kelime-i tevhidu nakon rečenice: “لاَ الَهَ الاَّ الله” (Nema boga osim Allaha), slijedi rečenica: “مُحَمَّدٌ رَسُولُ الله” (Muhammed je Allahov Poslanik). Svako izgovaranje kelime-i tevhida ili salavata predstavlja kapital u ljubavi i bliskosti Uzvišenom Hakku. Sreća na dunjaluku i na Ahiretu, kao i sva duhovna otkrovenja, postižu se kapitalom te ljubavi. Cijeli kosmos je manifestacija Božije ljubavi. Srž te manifestacije je “svjetlo (nur) Muhammeda ﷺ”, a robovanje Allahu Uzvišenom nije moguće bez ljubavi prema Njegovom Miljeniku ﷺ.

Duhovnost u ibadetu, suptilnost u međuljudskim odnosima, nježnost u ahlaku, prijatnost u srcu, svjetlo na



licu, razgovjetnost jezika, prefinjenost osjećanja, dubina pogleda i sve druge vrijednosti i ljepote su samo odraz ljubavi koje srce osjeća prema plemenitom Poslaniku ﷺ.

Kako to lijepo opisuje hazreti Mevlana:

"Dođi, hej srce, pravi bajram je u susretu sa Muhammedom ﷺ, jer svjetlost svjetova je od njegovog blagoslovljenog nura!"

Dakle, slijeđenje Allahovog Miljenika ﷺ predstavlja nezaobilazni uvjet za postizanje Allahova zadovoljstva i naklonosti. Naime, sve dok vjernik ne bude postojan u slijeđenju sunneta Allahova Poslanika ﷺ u pogledu obavljanja ibadeta i ukupnog ponašanja, on neće moći postati "insani kjamil", tj. čovjek koji se prema islamu smatra "potpunim". Također, neće moći postići istinski mir i sreću. To je zbog činjenice što je Uzvišeni Allah učinio "potpunom" ličnost Svoga Poslanika ﷺ i naredio vjernicima da njegovu ličnost uzimaju za uzor.

Naime, budući da je Uzvišeni Allah naredio Svojim robovima koji Ga vole da budu pokorni Njegovom Poslaniku ﷺ i učinio to uvjetom za stjecanje Njegove ljubavi, kakva je to, onda, pokornost?

Nema sumnje da to uzvišeno stanje počinje sa iskrenom ljubavlju prema Allahovom Poslaniku ﷺ i usvajanjem njegovih vrlina. Kasnije se nastavlja u pokornosti Allahovom Poslaniku ﷺ u svim stvarima i prihvatanju svega što dolazi od njega jer on je za nas neprikosnoveni uzor kojeg moramo slijediti. Na kraju, naš Gospodar nam u mnogim časnim ajetima naređuje i poručuje:



“...ono što vam Poslanik dā to uzmite, a ono što vam zabrani ostavite, i bojte se Allaha jer Allah, zaista, žestoko kažnjava.” (el-Hašr, 7)

„O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku, i ne uništavajte svoja djela!“ (Muhammed, 33)

„Oni koji budu pokorni Allahu i Poslaniku bit će u društvu vjerovjesnikā, i pravednikā, i šehidā, i dobrih ljudi, kojima je Allah milost Svoju darovao. A kako će oni divno društvo biti!“ (en-Nisa, 69)



Uzvišeni Allah je Svoje zapovijedi i uputstva objavio kao Kur'an Časni, dostavivši ga ljudima preko srca plemenitog Poslanika ﷺ. Uistinu, tajne Kur'ana se otkrivaju srcu u onolikoj mjeri koliko je ono privrženo sunnetu Allahova Poslanika ﷺ. Kada bismo bili poput časnih ashaba koji su bili počašćeni istinskim slijeđenjem sunneta Allahova Miljenika ﷺ i uspjeli ući u svijet njegova srca, i kada bismo vidjeli Božanske ljepote i mudrosti Njegovih zapovijedi i zabrana, jednom riječju, kada bismo Božiji govor i njegova značenja mogli čitati u takvoj atmosferi, - tada bismo i mi, kao ljudi koji su živjeli s njim i voljeli ga više od svega drugoga, na svaku njegovu riječ, zapovijed, pa čak i na najmanji gest odgovarali:

„Ja Resulallah, preči si mi od moje majke, oca, imetka i mene samoga!...“ Odgovarali bi tako zbog istinske ljubavi prema njemu i predanosti u svemu što od njega dolazi.



Veličanstveno postojanje plemenitog Poslanika ﷺ predstavlja utočište i izvor ljubavi za ljude. Oni koji su spoznali istinu znaju da je ljubav prema "nur-i Muhammedu ﷺ" uzrok svakog postojanja. Kao da je cijeli univerzum poklonjen svjetlu Muhammeda Mustafe ﷺ. Kao da je stvoren zbog njegove časti i u čast njemu. Jer, on je takva ličnost da mu se Stvoritelj svjetova obraća oslovljavajući ga najveličanstvenijim riječima: **"Miljeniče! Voljeni!"**[43]

Blago onim mu'minskim srcima koja se predaju i gaje ljubav prema **Allahu i Njegovom Poslaniku** ﷺ, jer sa tom ljubavlju se mogu uzdignuti iznad svih drugih ljubavi...

Približiti se istinskoj vrijednosti Muhammeda ﷺ (hakikat-i Muhammedijje) moguće je samo posredstvom iskrene ljubavi, a ne razuma.

Nebeske kapije rebi'u-l-evvela preko kojih je ovaj svijet počašćen njegovim dolaskom, otvorile su se za vjernike kao milost i oprost.

Prema našim izvorima jedna od Resulullahovih ﷺ majki po mlijeku bila je žena po imenu Suvejba. Ona je bila jedna od robinja Ebu Leheba, neprijatelja islama i Resulullaha ﷺ. One noći kada se rodio Allahov Poslanik ﷺ vijest o njegovom rođenju Ebu Lehebu je donijela upravo Suvejba, njegova robinja. Rođenje njegovog bratića toliko ga je obradovalo da je odmah Suvejbu oslobodio ropstva. (Halebi, I, 138) Iako

43. Vidi: Tirmizi, Menakib, 1/3616; Darimi, Mukaddima, 8; Ahmed, VI, 241; Hejsemi, IX, 29.



je njegova radost bila zbog plemenske i rodbinske veze, Ebu Lehebova kazna se ublažava svakog ponedjeljka.

Abbas ؓ pripovijeda:

“Vidio sam u snu svog brata Ebu Leheba godinu dana poslije njegove smrti. Bio je u lošem stanju. Upitao sam ga: ‘Kako su postupili prema tebi?’ Rekao je:

‘Moja kazna se malo ublažava ponedjeljkom jer sam se toga dana obradovao zbog Muhammedovog rođenja i oslobodio Suvejbu. Svakog ponedjeljka na mojoj ruci se između kažiprsta i srednjeg prsta načini mali otvor iz kojeg procuri voda kojom se malo rashladim.’”[44]

Ibn Džezeri kaže:

“Ako se jednom neprijatelju Allahova Poslanika ﷺ, kakav je bio Ebu Leheb, ublažava kazna zbog njegove rodbinske ili plemenske radosti koju je osjetio na dan rođenja plemenitog Poslanika ﷺ, treba razmisliti kakve će počasti i nagrade dobiti vjernik koji iskaže poštovanje toj noći, ispuni srce vječnom ljubavlju prema Allahovom Miljeniku ﷺ i pripremi sofru za one kojima je hrana potrebna... U mjesecu rođenja Allahovog Poslanika ﷺ treba držati korisna predavanja, učiti Kur’an, pripremati gozbe za ummet: siromasima, nevoljnicima, siročadima, putnicima namjernicima i onima koji nemaju nikoga svoga. Njihova srca trebamo obveseliti gozbama i sadakom...”

44. Ibn Kesir, *el-Bidaje,* Kairo, 1993, II, 277; Ibn Sa’d, I, 108, 125.



Ljubav časnih ashaba prema Resulullahu ﷺ

Časni ashabi su toliko voljeli Allahova Poslanika ﷺ da nije moguće objasniti širinu i dubinu njihove ljubavi prema njemu. Takva ljubav se mogla ostvariti samo uz istinsku ljubav prema Allahu Uzvišenom i Njegovom milošću prema njima. U protivnom, to je nemoguće.

Ljubav plemenitih ashaba prema Allahovom Poslaniku ﷺ bila je poput vodopada. Oni su uvijek bili oko njega poput čvrstih karika lanca, a u svojoj privrženosti i vezanosti za njega postali su zvijezde u slijeđenju njegova puta. Među njima je bilo i onih koji su išli stazama i putevima kojima je prolazio Allahov Poslanik ﷺ, mirisali ruže koje je on mirisao, zastajali na mjestima na kojima je on zastajao.., samo zbog toga što je on tako radio i da bi osjetili slast u slijeđenju njegova puta.

Bezbroj je primjera njihove poslovične i žarke ljubavi prema Allahovom Miljeniku ﷺ. Mi ćemo ovdje navesti samo neke od njih:

Svijetlo lice Allahovog Poslanika ﷺ hazreti Aiša ﵂, naša majka, opisivala je na sljedeći način:

وَلَوْ سَمِعَ أَهْلُ مِصْرَ أَوْصَافَ خَدِّهِ

لَمَا بَذَلُوا فِي سَوْمِ يُوسُفَ مِنْ نَقْدٍ

لَوَائِمُ زُلَيْخَا لَوْ رَأَيْنَ جَبِينَهُ

لَآثَرْنَ بِالْقَطْعِ الْقُلُوبَ عَلَى الْأَيْدِ

„Da su stanovnici Egipta čuli kakvo je lice Resulullaha ﷺ,
ne bi potrošili niti jedan dirhem za Jusufa عليه السلام.
A da su žene, koje su kritikovale Zulejhu zbog Jusufa,
samo malo vidjele njegovu ljepotu,
Ne bi posjekle svoje ruke, nego srca!“

Plemeniti Poslanik ﷺ je, uistinu, po svom izgledu samo čovjek i rob, kao što svjedočimo u kelime-i šehadetu, ali sa stanovišta njegovih vrlina i vrijednosti on je **„prvak svih Božijih poslanikā“**. Tu suptilnost u svijetu tajni spoznao je i **Aziz Mahmud Hudaji** koji lijepo kaže:

Ovaj svijet je ogledalo i sve opstoji sa Istinitim,
A u Muhammedovom ogledalu stalno se vidi Istiniti!...

Plemeniti Poslanik ﷺ je središte božanske ljubavi. Kada jedan vjernik naspram plemenitog Poslanika ﷺ osjeti treptaj srca zbog ljubavi prema njemu, i kada se njegova duša oslobodi od svih oblika niskih strasti i želja, on je tada na putu usvajanja njegove ljubavi i ostvarenja realne veze s njim. Hazreti Mevlana, kuddise sirruhu, kaže:

„Oba svijeta su stvorena za jedno srce! Zato razmisli o značenju govora: ***‘Da nije tebe, da nije tebe, ne bih stvorio ni svjetove!’“***

Dakle, ljubav prema Resulullahu ﷺ je sredstvo kojim čovjek postiže veličinu na oba svijeta. Sa tom ljubavlju su i časni ashabi postigli stepen koji niko ne može dostići. Jedan od primjera njihove ljubavi prema Resulullahu ﷺ nalazimo u sljedećem događaju:



Kada su Allahov Poslanik ﷺ i Ebu Bekr رضي الله عنه krenuli iz Mekke sa namjerom da učine hidžru, hazreti Ebu Bekr رضي الله عنه je do pećine Sevr išao čas ispred, a čas iza Allahova Poslanika ﷺ. Primijetivši njegov postupak Allahov Poslanik ﷺ ga je upitao:

- *Ebu Bekre, zašto to radiš?*
- Allahov Poslaniče, kada pomislim da mušrici idu za nama, prođem iza tebe, a kada pomislim da su možda napravili zasjedu, prođem naprijed! – odgovorio je iskreni Ebu Bekr رضي الله عنه.

Kada su stigli do pećine, Siddik-i Ekber رضي الله عنه ponovo reče:

- Allahov Poslaniče, sačekaj ovdje dok očistim pećinu! – a potom je ušao unutra.

Očistio je unutrašnjost pećine, a potom počeo provjeravati šupljine i pukotine u stijenama, zatvarajući ih komadima svoje odjeće koju je kidao komad po komad. Na kraju, iskidao je gornji dio svoje odjeće i zatvorio sve šupljine osim jedne koju je zatvorio petom. Na kraju je rekao:

- Sada možeš ući, Allahov Poslaniče!

Kada je svanulo, Allahov Poslanik ﷺ je primijetio da njegov drug nema gornjeg dijela odjeće. U čudu ga je upitao:

- *Ebu Bekre, šta je bilo sa tvojom odjećom?*

Ebu Bekr رضي الله عنه je objasnio šta je uradio sa odjećom, a Allahov Poslanik ﷺ je naspram takvoga gesta sa uzbuđenjem podigao svoje ruke i uputio dovu za njega.[45]

45. Vidi: Ibn Kesir, *el-Bidaje*, III, 222-223; Ali el-Kari, *Mirkat*, Bejrut,

S druge strane, veoma je poučan primjer žene koja je u Bici na Uhudu izgubila dva sina, oca, muža i brata:

Tog dana u Medini se pronijela vijest: „Muhammed ﷺ je ubijen!“ Nastupili su plač, jauci i vapaji koji su se uzdizali do Arša. Svi su bili na ulicama raspitujući se o događajima na bojnom polju. Hazreti Sumejra, jedna od Ensarijki, dobila je vijest o smrti dvojice sinova, oca, muža i brata, ali na to nije obraćala pažnju, već je brinula o tome šta je sa Allahovim Poslanikom ﷺ. Kada je vidjela ashabe koji su se vraćali iz boja, pitala je:

- Šta je sa Allahovim Poslanikom ﷺ?
- Hvala Allahu, on je dobro! Živ je! – rekli su.
- Moje srce se neće smiriti sve dok ga ne vidim! – rekla je Sumejra. – Odvedite me k njemu!

Kada je vidjela Allahova Poslanika ﷺ, uhvatila je za rub njegove odjeće i rekla:

- Preči si mi od oca i majke, Allahov Poslaniče! Kada si ti dobro, ja se ne brinem ni za što drugo! (Vakidi, I, 292; Hejsemi, VI, 115)

Enes ibn Malik رضي الله عنه pripovijeda:

“Došao je neki čovjek kod Resulullaha ﷺ i upitao ga:

- Allahov Poslaniče, kada će nastupiti Sudnji dan?

1992, X, 381-382/6034; Ebu Nuajm, *Hilye*, I, 33.



- *A šta si pripremio za Sudnji dan?* – upitao ga je Allahov Poslanik ﷺ.
- ... volim Allaha i Njegova Poslanika ﷺ – odgovorio je.
- *Ti ćeš biti sa onim koga voliš!* – rekao mu je plemeniti Poslanik ﷺ."

U nastavku ovog predanja hazreti Enes ؓ kaže:

"Nismo se ničemu više obradovali od Resulullahovih ﷺ riječi: **"Ti ćeš biti sa onim koga voliš!"** Eto, ja volim Allaha, Njegova Poslanika ﷺ, Ebu Bekra i Omera (ؓ) i nadam se da ću biti zajedno s njima." (Muslim, Birr, 163)

Da bi ga obuhvatila ova radosna vijest, svaki mu'min je dužan da svoje srce ukrasi ljubavlju prema Resulullahu ﷺ i željom da ga vidi i boravi s njim u Džennetu.

Kada je Resulullah ﷺ preselio na Ahiret, ashabi su se topili od tuge poput svijeća. Tog dana su njihova srca izgarala u bolnoj čežnji za Resulullahom ﷺ. Nisu mogli podnijeti razdvojenost od svog voljenog, stoga su izgledali kao izgubljeni u pustinji. Čak je i hazreti Omer ؓ bio u takvom stanju. Hazreti Ebu Bekr ؓ ih je uz velike napore uspio smiriti. Časni ashabi su bili skrhani jer su njihova srca, koja do tada nisu mogla izdržati a da ga ne vide samo jedan dan, sada bila potpuno svjesna da ga više neće vidjeti na ovom prolaznom svijetu. Upravo u toj vatri odvojenosti od voljenog, Abdullah ibn Zejd više nije mogao izdržati a da u suzama ne zavapi:

"Gospodaru moj, oduzmi mi vid da poslije mog voljenog, od svega najmilijeg Vjerovjesnika ﷺ, ne vidim



ništa na ovom svijetu!...” Istoga časa njegove oči su oslijepile.[46]

Kada bi Ebu Bekr ؓ nakon Resulullahove ﷺ smrti htio da citira hadis, sjećajući se Resulullaha ﷺ toliko bi plakao da bi jedva izgovorao riječi. O tome nam kazuje Ebu Hurejre ؓ:

“Jednom prilikom Ebu Bekr ؓ je izišao na minber i rekao prisutnima:

- *Znate, Allahov Poslanik ﷺ je prošle godine stajao na ovom mjestu gdje ja stojim!*

Potom je počeo plakati. Potom je ponovio riječi koje je prethodno rekao i opet počeo plakati. Treći put je opet ponovio iste riječi i nastavio plakati.” (Vidi: Tirmizi, Da’vat, 105/3558; Ahmed, I, 3)

Ebu Bekr ؓ je još za života Allahova Poslanika ﷺ uvijek čeznuo za njegovim prisustvom. Kada je Poslanik ﷺ preselio na Ahiret, zbog rastanka s njim njegova čežnja se još više povećala. Želja za susretom sa voljenim kod njega se sve više i više povećavala. O tome nam kazuje naša majka, hazreti Aiša ؓ:

“U samrtnoj postelji moj babo je upitao:

- *Koji je dan danas?*
- Ponedjeljak! – odgovorili smo.

46. Kurtubi, *el-Džami,* Bejrut, 1985, V, 271.



- *Ako večeras umrem, nemojte čekati sa mojom dženazom do sutra! Jer, meni je najdraža noć ili dan u kojem ću biti blizu (i ponovo sresti) Allahova Poslanika* ﷺ (Ahmed, I, 8)

Pojedini ashabi su zavidjeli nekim bolesnicima koji su voljeli Allahova Poslanika ﷺ i izgarali od želje da što prije dođu u njegovu blizinu. Po njima su odašiljali svoje selame voljenom Vjerovjesniku ﷺ. Primjer toga vidimo kod Muhammeda ibn Munkedira ؓ koji je posjetio hazreti Džabira ؓ dok je ovaj bio na samrti. Kada je vidio da mu se približila smrt, pružio mu je utjehu riječima:

"Prenesi selam Resulullahu ﷺ i od nas!" (Ibn Madže, Dženaiz, 4)

Časni ashabi su žarko voljeli Resulullaha ﷺ kao i sve ono što se na njega odnosi. Uživali su slušajući pripovijedanje o njemu. Berā ؓ nam govori o svome ocu koji je u svakoj prilici volio slušati nešto o Resulullahu ﷺ. On nam pripovijeda sljedeće:

"Ebu Bekr ؓ je kupio samar od moga oca za 13 dirhema, a potom mu rekao:

- Reci Berā'u neka ovaj samar donese do naše kuće!
- Ne može! – rekao je moj otac. – Ne može dok nam ne ispričaš kako su vas pratili mušrici kada ste bili na putu da učinite hidžru sa Allahovim Poslanikom ﷺ!?

Ebu Bekr ؓ je sjeo i počeo pričati:

“(Izišli smo iz pećine) i krenuli dalje. Te noći i narednog dana smo pješačili. Kada je nastupilo podne, počeo sam pogledom tražiti hladovinu. U blizini sam vidio jednu stijenu koja je pravila hlad. Uredio sam mjesto ispod stijene i stavio nešto odjeće kao prostirku, a potom rekao:

- Izvoli, Allahov Poslaniče, odmori se malo!

Vjerovjesnik ﷺ je sjeo da se odmori, a ja sam se udaljio da izvidim ima li prolaznika. Nedaleko od nas ugledao sam čobanina koji je tjerao stado ovaca prema stijeni. I on je tražio hladovinu kao i ja. Izišao sam pred njega i upitao:

- Čiji si ti čobanin?

Rekao mi je ime nekog Kurejšije kojeg sam poznavao.

- Imaju li ove ovce mlijeka? – upitao sam.

- Da! – odgovorio je.

- Pa, možeš li nam namusti malo mlijeka?[47]

47. Prema običajima Arapa, putnici mogu uzimati mlijeko njihovih stada koliko im je potrebno. Štaviše, oni su svojim čobanima naređivali da ne smiju zabranjivati putnicima da piju mlijeko stoke iz njihovih stada. U islamu se propis može definisati na osnovu narodnog običaja. (Suhejli, *Revdu’l-unuf,* Bejrut, 1978, II, 152) Allahov Poslanik ﷺ je rekao: *„Sa trojicom Uzvišeni Allah neće razgovarati na Sudnjem danu (jer nije zadovoljan njima): sa onim koji je imao dovoljno vode kod sebe, ali ju nije dao putniku-namjerniku, sa čovjekom koji se poslije ikindije lažno zakune da bi prodao svoju trgovačku robu i sa onim koji da prisegu halifi, pa ako mu halifa udjeli – vjeran mu je, a ako mu nešto uskrati – prekrši prisegu.“* (Ebu Davud, Buju’, 60/3474)



- Naravno! – odgovorio je čobanin, a potom je uhvatio jednu ovcu iz stada.

Rekao sam mu da lijepo očisti njeno vime. On je to uradio, i nakon što ju je pomuzao, pružio mi je mlijeko. Kod sebe sam imao čuturu sa vodom koju sam nosio zbog Resulullaha ﷺ. U posudu sa mlijekom nasuo sam malo vode i tako rashladio mlijeko. Potom sam ga donio Resulullahu ﷺ i ponudio mu da se napije. Rekao sam:

- Izvoli, Allahov Poslaniče, popij ovo!

Kada je Resulullah ﷺ popio mlijeko, meni je malo laknulo..." (Buhari, Ashabu'n-Nebijji, 2; Ahmed, I, 2)

Ashabi su imali toliko poštovanja i ljubavi prema Resulullahu ﷺ da su neki od njih izbjegavali šišati kosu ako ju je Resulullah ﷺ dodirnuo svojim blagoslovljenim rukama. (Ebu Davud, Salah, 28/501)

Sahabijke su kritikovale svoju djecu kada se neko vrijeme ne bi vidjeli sa Allahovim Poslanikom ﷺ. Huzejfe ﵁ nekoliko dana nije vidio Resulullaha ﷺ pa ga je majka žestoko kritikovala zbog toga i naljutila se na njega. On nam pripovijeda:

"Majka me upitala:

- Kada si se posljednji put vidio sa Resulullahom ﷺ?
- Prije nekoliko dana! – odgovorio sam, na što se ona naljuti i poče me žestoko kritikovati.
- Stani, nemoj se ljutiti! – rekao sam. – Ja sad odoh kod Allahova Poslanika ﷺ, klanjat ću s njim



akšam-namaz, a potom ću zatražiti da učini dovu za tebe! (Tirmizi, Menakib, 30/3781; Ahmed, V, 391-392)

Slučaj **hazreti Bilala** ؓ, Resulullahovog ﷺ glavnog muezzina i slavuja Poslanikove džamije, također je čudesan. Kada je Allahov Poslanik ﷺ napustio ovaj prolazni svijet, hazreti Bilal ؓ je prestao govoriti – kao da nema jezika. Prostrana Medina za njega je postala tijesna.

Halifa Ebu Bekr ؓ je htio da se ezan iz vremena Resulullaha ﷺ ponovo čuje. Stoga je mnogo puta molio Bilala da uči ezan, ali brižni Bilal koji je Resulullaha ﷺ volio više od svega drugoga, odgovarao bi:

- Ebu Bekre, ako me pitaš šta ja želim, kažem ti da poslije Resulullaha ﷺ nemam snage da proučim ezan. Ne primoravaj me! Molim te, ostavi me na miru!

- Ako je ummet ostao bez Resulullaha ﷺ hoće li ostati i bez njegova muezzina? – ustrajno je pitao Ebu Bekr ؓ koji je čeznuo za njegovim ezanom iz vremena kada je Resulullah ﷺ bio među njima.

Hazreti Bilal ؓ više nije mogao a da ne udovolji Ebu Bekrovoj ؓ želji i njegovim stalnim zahtjevima. Jednog jutra je potišteno i oborene glave uspeo se na mjesto sa kojeg je učio ezan. Međutim, pred očima mu oživješe oni sretni dani koje je proveo sa svojim dragim Vjerovjesnikom ﷺ. Riječi ezana mu zastadoše u grlu i pretvoriše se u gorko jecanje i plač. Nije imao snage da nastavi učenje, već je sišao u suzama među ashabe... Poslije toga Ebu Bekr ؓ više nije insistirao na njegovom učenju ezana.



Tog jutra je hazreti Bilal ﵁ odmah poslije sabah-namaza napustio Medinu. Više nije mogao ostati u gradu koji ga je toliko podsjećao na protekle dane. Otputovao je u Šam (Siriju). U čežnji za ponovnim susretom sa Allahovim Poslanikom ﷺ učestvovao je u mnogobrojnim pohodima i bitkama, ali se svakoga puta vraćao kao gazija. Žudio je za šehadetom, ali je Božijom voljom ostao živ i nakon niza godina. Čak je preživio i onda kada je Šam zahvatila kuga odnijevši 25 hiljada života gazija. Međutim, njegovo srce je cijelo vrijeme izgaralo zbog odvojenosti od voljenog Vjerovjesnika ﷺ.

Na kraju, jedne noći je u snu vidio Resulullaha ﷺ koji mu se požalio riječima:

"Dokle će trajati ovaj rastanak, Bilale? Zar još nije došlo vrijeme da me posjetiš?"

Na njegove riječi Bilal se probudio tužan i potišten. Odmah je krenuo na put. Stigao je u Medinu da posjeti časni mezar Prvaka svjetova, svog voljenog Vjerovjesnika ﷺ. U njegovom prisustvu je počeo gorko plakati i jecati naslonivši lice na prašinu Vjerovjesnikova ﷺ mezara. I dok je on tako plakao, dođoše hazreti Hasan i Husejin ﵄. Kada je vidio Vjerovjesnikove ﷺ voljene unuke, koje je on toliko puta grlio i mirisao kao džennetski miris, hazreti Bilal ﵁ se još više izgubi. Skočio je na noge i počeo ih grliti. Ljubio je njihove lijepe kose. A kada oni rekoše: "Bilale, toliko želimo da čujemo tvoj ezan!", hazreti Bilal ﵁ nije mogao da im ne ispuni želju, nego se odmah pripremi za ezan i poče učiti. Kada je došao do riječi: "Ešhedu enne Muhammede'r-



Resulullah!", Medina se potresla. Svi ljudi su kroz plač krenuli prema Vjerovjesnikovoj ﷺ džamiji. I veliko i malo, i muško i žensko, svi su pomislili da je Allahov Poslanik ﷺ oživio, da je ponovo došao. Svi su plakali. Od dana kada je Poslanik ﷺ preselio na Ahiret ljudi u Medini nisu plakali nikada kao tog dana.[48]

Blagoslovljeni Bilal رضي الله عنه je živio više od šezdeset godina. Na Ahiret je preselio u Damasku. Na samrti je rekao:

"Sutra ću se sresti sa svojim voljenim prijateljima: sa Vjerovjesnikom ﷺ i njegovim drugovima!"

Njegova žena, koja je sjedila pored njega, počela je plakati. Međutim, hazreti Bilal je sa čežnjom i radošću ponavljao:

"Ah, kako je lijepo, kako je prijatno!" (Zehebi, *Sijer,* I, 359)

Ljubav plemenitih ashaba prema Allahovom Poslaniku ﷺ vidimo i u njihovom odnosu prema hadisu. Naime, kada bi neko od njih htio prenijeti jedan hadis-i šerif od Resulullaha ﷺ, iz straha da ne pogriješi, njegovo lice bi poblijedilo, a koljena bi mu podrhtavala. Kada bi Abdullah ibn Mes'ud رضي الله عنه rekao: *"Kale Resulullah ﷺ / Rekao je Allahov Poslanik ﷺ"*, obuzela bi ga drhtavica. Većina njih su, zbog opreznosti da riječima Resulullaha ﷺ ne dodaju svoje riječi, imali običaj kazati: *"Rekao je Allahov Poslanik ﷺ ili je rekao tome slično!"* (Ibn Madže, Mukaddime, 3)

48. Ibn Esir, *Usdu'l-gabe,* I, 244-245; Zehebi, *Sijeru a'lami'n-nubela*, Bejrut, 1986-1988, I, 357-358.



Plemeniti Poslanik ﷺ bio je *toliko veličanstven* da je i palmin panj plakao zbog rastanka s njim. On je žedne ashabe napojio vodom koja je čudesno tekla iz njegovih prstiju kao sa česme. Bolesnici koji su popili malo vode iz njegove posude za abdest, odmah su našli lijeka svojoj bolesti. Oni koji su sjedili s njim za istom sofrom, čuli su kako komadići hrane veličaju Allaha Uzvišenog.[49] Njegove blagoslovljene vlasi kose koje su ummetu ostale kao uspomena i milost, brižljivo se čuvaju na minberima nekih naših džamija, pod imenom "sakal-i šerif".

Na Sudnjem danu on ﷺ će biti predvodnik;

Za grješnike će se zauzimati;

"Ummetī, ummetī!" (tj. moj ummet!) govorit će brižno;

Livau'l-hamd (Zastava hvale) bit će u njegovim rukama;

Svi vjerovjesnici će biti u njegovoj sjeni;

Džennetske kapije će prvo njegova ruka otvoriti...

Kako su lijepi stihovi **šejh Galiba**:

Tvoja hutba će se učiti na minberu u vječnoj kući
Tvoj sud će biti prihvaćen na Dan velikog suđenja
Tvoja dova[50] *će biti primljena kod Vlasnika Arša*
Tvoja časna imena će se spominjati na Zemlji i nebesima!

---

49. O ovim i drugim mu'džizama Allahova Poslanika ﷺ vidi: Buhari, Menakib, 25.

50. Tj. Gulbangi kudum: 1. Ilahija ili dova koja se uči na početku nekog sijela; 2. Hvalospjev kojim se izražava čast onome koji je dostojan poštovanja.

Ti si Ahmed, Mahmud, Muhammed,
Ti si sultan koji nam od Hakka pomoć donese!

Ljubav prema Resulullahu ﷺ kod kasnijih generacija

Poslije časnih ashaba ljubav prema Resulullahu ﷺ u svojim srcima su nastavili nositi oni koji su ih slijedili. Karavane ljubavi su nastavile teći sve dok nisu stigle do svog voljenog. Pa, sreća na oba svijeta može se postići samo sa kapitalom ljubavi prema Allahovom Poslaniku i Miljeniku ﷺ.

O činjenici da će do Sudnjega dana biti onih koji će s ljubavlju slijediti Allahova Poslanika ﷺ kazuje nam sljedeći hadis-i šerif:

"Jedan dio ljudi iz mog ummeta koji će me najviše voljeti jesu oni koji će doći poslije mene. Oni bi žrtvovali svoje imetke i porodice samo da me vide!" (Muslim, Džennet, 12; Hakim, IV, 95/6991)

Gospodaru naš, učini nas od tih robova! Amin!...

Ljudi koji vole Resulullaha ﷺ više od svega drugoga lahko podnose nevolje i teškoće koje ih zadese na ovom prolaznom svijetu:

Abdullah ibn Mubarek pripovijeda:

"Bio sam kod Imami-Malika. Prenosio nam je hadise od Allahova Poslanika ﷺ. U jednom trenutku na njegovom licu smo primijetili da ga nešto muči. Lice mu je požutjelo od muke, ali nije prekidao citiranje hadisa od Allahova Poslanika ﷺ. Kada je završio sa predavanjem i kada su se ljudi razišli, upitao sam ga:



- O Ebu Abdullah, danas sam na tebi primijetio nešto čudno. Šta ti se dogodilo?

- Da! – odgovorio je. – U toku predavanja je došla jedna škorpija i ugrizla me nekoliko puta, ali sam se strpio. Izdržao sam bol zbog poštovanja prema Resulullahu ﷺ."[51]

Imam Malik u svijetloj Medini nije jahao konja iz poštovanja prema zemlji po kojoj je hodao Allahov Poslanik ﷺ. Nije nosio ni obuću. Kada bi neko došao kod njega pitajući ga za neki hadis, on bi prvo uzeo abdest, zamotao saruk, namirisao se, a potom bi sjeo na visoko mjesto i primio pridošlicu. Sebe je pripremao za ruhanijet Allahova Poslanika ﷺ tako što je vodio računa i o svom vladanju. U "Revdi" je govorio tiho. Kada je halifa Ebu Džafer Mensur počeo glasno govoriti u Revdi, Imam Malik mu je prišao i tiho mu rekao:

"Zapovjedniče muslimana, stišaj glas na ovom mjestu! Uzvišeni Allah je ashabima zabranio da glasno govore na ovom mjestu, a oni su bili mnogo bolji od tebe!..."

Imam Malik je oprostio namjesniku Medine koji mu je učinio nepravdu, rekavši:

"Stid me je da se na Sudnjem danu sporim sa Resulullahovim ﷺ unukom!..."

Sejjid Ahmed Jesevi je bio jedan od velikana ummeta poznat po svojoj ljubavi i privrženosti Resulullahu ﷺ. Kada

51. Munavi, *Fejdu'l-kadir,* Bejrut, 1994, III, 333; Sujuti, *Miftahu'l-dženneh*, str. 52.

je napunio 63 godine, zbog ljubavi i poštovanja prema Resulullahu ﷺ koji je preselio na Ahiret u 63. godini, prestao je izlaziti među svijet, zatvorivši se u jednu prostoriju gdje je narednih deset godina, tj. do smrti nastavio upućivati narod.

Imam Nevevi je bio jedan od velikih muhaddisa i mudžtehida. Budući da nije znao na koji način je Resulullah ﷺ jeo lubenicu, tokom cijeloga života se nije usudio da kuša njen okus. Njegov cijeli život bio je uređen u skladu sa sunnetom plemenitog Poslanika ﷺ, te iz tog razloga ni u pogledu jedne lubenice nije htio postupiti suprotno sunnetu.

Imperator svijeta, **sultan Javuz Selim Han,** smatrao je da jedan Allahov prijatelj (velijj, evlija) koji svojim znanjem, djelom i vladanjem ukazuje na istinsku vrijednost Resulullaha ﷺ, predstavlja najvrjednije stvorenje na Zemlji. U svojim stihovima on kazuje:

Postati sultan cijelome svijetu nije ništa drugo osim isprazne borbe,
Ali postati sluga jednom evliji od svega je veličanstvenije!...

Ovim riječima on je izrazio vrijednost blizine Allahovim prijateljima i prijateljima Njegova Poslanika ﷺ, ali i svoju čežnju za tom blizinom.

Nekada je postojao običaj da se na pečat ugravira epigraf ili stih. Princeza **Bezmi alem Valide Sultan** na svoj pečat je dala izgravirati sljedeće stihove:



Od ljubavi Muhammed nastade,
Od ljubavi bez Muhammeda šta postade?
Njegovim nastankom i Bezmi alem postade...

Ovim stihovima ona je htjela da ukaže na činjenicu da je Uzvišeni Hakk ovaj svijet stvorio iz počasti prema nuru Muhammeda ﷺ.

Fuzuli u svojoj poznatoj *Kasidi o vodi*, posvećenoj Allahovom Miljeniku ﷺ kaže:

Saçma ey göz eşkden gönlümdeki odlâre su
Kim bu denlû dutuşan odlâre kılmaz çâre su

„Hej oko, ne gasi vodom suza plamen vatre koja se rasplamsala iz ljubavi prema Allahovom Miljeniku! Jer ovu rasplamsanu vatru ljubavi voda ne može ugasiti!“

Âb-gûnudur günbed-i devvâr rengi bilmezem
Yâ muhît olmuş gözümden günbed-i devvâre su

„Ali moje oči plaču zbog ljubavi prema njemu, lijući toliko suza od kojih je nastalo duboko more, i još ne znam da li je nebeski svod poprimio boju vode ili boju mojih suza“

Suya virsün bağbân gül-zârı zahmet çekmesün
Bir gül açılmaz yüzün tek virse bin gül-zâre su

„Neka se baščovan ne muči zalijevajući uzalud bašču, jer kada bi i hiljadu ružičnjaka vodom opskrbio, ne bi procvjetala ruža kao što je tvoje lice, ja Resulallah!“

Dest-bûsu ârzûsuyla ölürsem dûstlar
Kûze eylen toprağum sunun anunla yâre su



„Prijatelji, ako umrem sa željom da poljubim ruku dragog Pejgambera, a.s., od moje zemlje načinite testiju u kojoj ćete poslužiti vodu mom voljenom! Možda ću tako poljubiti njegovu ruku i zaslužiti njegov šefa'at!“

Hâk-i pâyine yetem dir ömrlerdir muttasıl
Başını daşdan daşa urup gezer âvâre su

„Da bi stigla do mjesta koje je dotakla noga Pejgambera milosti, a.s., voda se neprestano kreće i cijeloga života udara glavom u kamenje; i to s jednim ciljem: da stigne do blagoslovljene zemlje.“

A **Sulejman Čelebi** kaže:

To je nur oko kojeg se i Sunce kreće!..., ukazujući na nur Muhammeda ﷺ oko kojeg se Sunce kreće poput noćnog leptira.

Sultan Ahmed I dao je oslikati otisak Resulullahovog ﷺ stopala na vrhu svog turbana. O tome nam govori u svojim stihovima:

A zašto ne bih kao tadž na glavi nosio
čisti otisak stopala[52] Prvaka vjerovjesnikā?!
Jer vlasnik tog otiska je ruža iz ružičnjaka vjerovjesništva,[53]
Ahmede, ponizno spusti lice i njime dodirni njegovo stopalo!

O ljubavi prema Resulullahu ﷺ u stihovima govori i **Aziz Mahmud Hudaji:**

52. *Kadem-i pak* = čisto i blagoslovljeno stopalo.
53. *Gül-i gülzar-ı nübüvvet* = ruža iz ružičnjaka nubuvveta (vjerovjesništva).

Tvoj dolazak[54] *je milost, sreća i radost, ja Resulallah!*
Jedini lijek za bol āšikā[55] *je u tvom viđenju, ja Resulallah!*
Učini šefa'at Hudajija, ili zahiren, ili batinen,
Jer, on je sluga[56] *na tvojim vratima, ja Resulallah!*

Na putovanju za hadž **pjesnik Nābī** je bio sa jednom karavanom u kojoj je bilo uglednih ljudi na visokim položajima. Kada su se približili Medini-i Munevveri, vidio je jednog pašu kako leži ispruženih nogu prema Resulullahovom ﷺ mesdžidu. To ga je veoma rastužilo. U stanju potištenosti napisao je dolje navedene stihove:

Sakın terk-i edebden kûy-i mahbûb-i Hudâ'dır bu!
Nazargâh-ı ilâhîdir makâm-ı Mustafâ'dır bu!

„Pazi na svoje ponašanje (edeb) u gradu Božijeg Miljenika, jer to je mjesto Božijeg pogleda; mjesto u kojem se nalazi mekam Mustafe odabranoga ﷺ!"

Murââ̂t-ı edeb şartıyla gir Nâbi bu dergâha,
Metâf-ı kudsiyândır, bûsegâh-ı enbiyâdır bu!

„O Nābī, u ovo mjesto uđi sa lijepim ponašanjem (edebom) jer to je blagoslovljeno mjesto oko kojeg kruže meleki i čiste duše, koje ljube prag odabranog Vjerovjesnika ﷺ."

Nakon što su se ovi stihovi pretočili iz Nābijeva srca na njegov jezik, Resulullah ﷺ je na čudesan način obavijestio muezzine svog mesdžida da u vrijeme sabah-namaza recituju

54. Tj. dolazak iz daleka; počast je za one kojima dolaziš!
55. Tj. njihova jedina želja je da te vide.
56. Tj. rob je na tvome putu i služi tvome ummetu.

Nābijeve stihove. I uistinu, muezzini su navedene stihove počeli recitovati kada je karavana hadžija upravo ulazila u Medinu. Nābī je bio ganut Resulullahovom ﷺ blagonaklonošću prema njemu... Lijući suze ušao je u Revdu...

Jedan od velikih šejhova iz posljednjeg perioda **M. Es'ad Efendi** na veoma lijep način izražava svoj plamen ljubavi prema Resulullahu ﷺ:

Voljeni, proljeće koje je odraz tvoje ljepote, izgara u ljubavi prema tebi!

U toj ljubavi izgara ruža, i slavuj, i zumbul, i zemlja, pa čak i trn!

Ljubav u srcu ašika zapalila je iskra od nura sa tvog mubarek lica,

U toj ljubavi izgaraju srce i duša, ali i dva oka koja plaču iz ljubavi prema tebi!

Da li je moguće ogasuliti šehida ljubavi koji je sagorio u ljubavi prema tebi?

U toj ljubavi izgaraju tijelo i ćefini, ali i prijatna voda za gasul!...

Čovjek koji je bio kršćanin, ali je shvatio istinu islama i stvarnu vrijednost plemenitog poslanika, Muhammeda ﷺ, a potom postao zaljubljenik opijen ljubavlju prema njemu, pod pseudonimom **Yaman Dede** napisao je divne stihove:

Ako ostanem žedan i u žarkoj pustinji umrem, bol neću osjetiti



U mojim grudima su vulkani, čak ni u okeanu vlagu neću osjetiti

Kada bi plamena vatra s Neba sišla i sagorila me, bol neću osjetiti

Svojom ljepotom me obraduj, jer gorim, Allahov Poslaniče!

Kako je velika sreća sklopiti oči i umrijeti s ljubavlju prema tebi

Možda mi bude suđeno, Sultanu moj, da u tvom haremu preselim

I kada ugasne sjaj očiju mojih, lahko ću dušu pustiti sa uzdahom zbog tebe

Svojom ljepotom me obraduj, jer gorim, Allahov Poslaniče!

Pognute glave i sav potišten tebi sam došao sa svojim bolom

Usne mi izgorjele u vatri ljubavi, spominjući tvoje blagoslovljeno ime

Kada ti duša poželi, lijepo postupi prema ovom siromahu

Svojom ljepotom me obraduj, jer gorim, Allahov Poslaniče!

Pjesnik Kemal Edib Kürkçüoğlu u svojim stihovima opisuje radost i zanos stanovnika nebesa zbog Resulullahovog ﷺ dolaska na mi'radž:

U noći mi'radža nebesa su vidjela ljepotu njegova lica
Stoga su učinila sedždu zahvalnosti, iz počasti prema njemu...

Hazreti Džebrail sa ljubavlju oblači ihrame svake noći
Da bi bio primljen u njegovom časnom mesdžidi'l-haremu



Onaj ko jednom vidi ljepotu njegova lica, ostane zapanjen
I u nadi da će ga ponovo vidjeti, Allah, Allah! iskreno govori...



Plemeniti Poslanik ﷺ je takva ličnost da svi oni koji ga slijede postanu poput zvijezda na Nebu i ljudi se na njih ugledaju. To je zbog činjenice što su postali veličanstven uzor na putu do vječne sreće. Časni ashabi, evlije i dobri ljudi koji su došli kasnije, postigli su mnogobrojne vrijednosti i podvige, ali srazmjerno svom slijeđenju Allahova Poslanika ﷺ i privrženosti njegovom sunnetu.

Koliki udio u tome imamo mi u odnosu na Abdullaha ibn Zejda, Bilala Habešija, Imama Nevevija, Sejjida Ahmeda Jesevija i njima sličnim?... Svi zajedno moramo preispitati svoju ljubav prema Allahovom Poslaniku ﷺ i izvagati koliko smo dostojni da budemo njegov ummet. Nakon toga trebamo se okrenuti duhovnom buđenju i preporodu po uzoru na generacije muslimana koje su u tom domenu slijedile časne ashabe.

Na prethodnim stranicama naveli smo primjere velikana islama koji su bili nedostižne zvijezde u ljubavi i vjernosti prema Allahovom Poslaniku ﷺ, ali moramo zapamtiti da su njihova veličina i prihvaćenost među muslimanima ipak nastali zbog njihove poslovične ljubavi, čežnje i privrženosti Allahovom Poslaniku ﷺ.

Mi znamo da je ljubav između dva srca poput električne linije. Da bismo postali istinski vjernici, moramo srce pripremiti i osposobiti za takvu vezu. Kriza čovječanstva u



našem vremenu nastala je upravo zbog naše nesposobnosti da se vezujemo srcem. Tako se upropaštavaju mnogobrojne vrijednosti, nestajući pod točkovima niskih pobuda i strasti. Ukoliko naša nastojanja i trud budu samo zbog stjecanja ovosvjetskih vrijednosti kojima utoljavamo želje našoj duši, niko od nas neće biti u stanju da pronađe lijek svom srcu. Srce mora prevazići figurativnu (medžazi) i pronaći istinsku (hakiki) ljubav, kao što je Medžnunova ljubav počela sa Lejlom a završila ljubavlju prema Gospodaru. Naime, našem srcu je potrebna duhovna hrana, u formi ibadeta koji su došli u Objavi, a potom u formi duhovnih vježbi kojima srce postane sposobno da istinski voli. U našem vremenu čovječanstvo najviše čezne za istinskom ljubavlju. Sve ono što je pogodilo ummet od ružnih, pokuđenih, strašnih i gnusnih pojava, pogodilo ga je zbog nepostojanja ljubavi.

Veličina istinske ljubavi ogleda se kroz požrtvovanost i spremnost da se rizikuje zbog voljenog bića. Onaj ko istinski voli, spreman je žrtvovati svoj život a da to ne smatra požrtvovanošću. Štaviše, on takav čin smatra dugom. Međutim, oni koji ne znaju šta je istinska ljubav, odnosno, koji nemaju udjela u takvoj ljubavi, ne mogu krenuti putem savršenstva, već žive pod hegemonijom strasti neodgojene duše, uništavajući svoje srce.

Emanet koji su odbili preuzeti planine i brda, čovjek je preuzeo zato što je privilegovan od strane Stvoritelja. No, postati svjestan te privilegije i vrijednosti moguće je samo uz postojanje istinske ljubavi. Naime, činjenica je da unutarnji sukobi između strasti i pravih vrijednosti



prestaje tek onda kada u srcu postane dominantna istinska ljubav. Uzimajući za vodiča Božijeg roba koji je nasljednik plemenitog Poslanika ﷺ pravi vjernik usvaja ljepote koje isijavaju iz njegova srca, čime postaje slobodan i čisti svoju dušu od životinjskih nagona, a njegovo srce postane poput džennetske bašče. Takvome srcu se otkrivaju novi vidici, spoznaje i vrhunske istine.

Uzvišeni Gospodar u Časnom Kur'anu kaže: **„I kada u njega udahnem 'ruh'** (duh) **od Sebe..“** (El-Hidžr, 29), čime nas podsjeća na veličanstveni dragulj koji je On Uzvišeni darovao čovjeku. Ukoliko vjernik posredstvom ovog dragulja postigne istinsku ljubav i potpunost (kemal), tada srce uroni u svijet Božijih tajni. Otkriju mu se tajne svih stvari u kosmosu, ali i u njemu samom. Postane rob čije je srce zdravo i čisto (kalb-i selim).

Kada rob dospije do spomenute zrelosti, počinju se uklanjati i zastori njegovog nemara u odnosu na Uzvišenog Gospodara. Otkrije mu se tajna riječi: **„umrijeti prije smrti“**. U njegovim očima ovaj svijet i njegove prolazne ljubavi izgube vrijednost, nestajući iz njegova srca. Tada ruh (duh) počinje kušati neopisivu slast u bliskosti sa svojim Stvoriteljom.

Međutim, oni koji ne okuse šta je istinska ljubav, neće biti u stanju da pokidaju okove životinjskih nagona i postignu osobine meleka. Jer, srce koje ne umije voljeti, liči na suhu zemlju koja ne daje plodove. Veličina je u ljubavi, jer je ona uzrok postojanja...



Čovječanstvo se može spasiti bijede i usmjeriti se putem koji vodi ka sreći samo uz slijeđenje Allahova Poslanika ﷺ, jer je on Božija milost i najljepši uzor svim ljudima. Put istinske sreće je put plemenitog Poslanika ﷺ kojeg moramo slijediti i od njega naučiti šta je istinska ljubav. Jer, on je očna zjenica cijeloga kosmosa, njegov dragulj i uzrok postojanja. On je za roba jedini vodič na putu ka Allahu Uzvišenom. Na tom putu on je neuporedivo najbolji i najljepši uzor robovanja Uzvišenom Stvoritelju.

Jednom riječju, on je milost i ljubav koja obuhvata sve svjetove. Srca koja ga iskreno vole još na ovom svijetu čeznu za njim i izgaraju u ljubavi prema njemu. Sa žarom u srcu iskazuju svoju ljubav prema njemu:

„Svojom ljepotom me obraduj, jer gorim, Allahov Poslaniče!“

Dakle, takva ljubav je učinila zvijezdama duhovnosti Behauddina Nakšibenda, Junusa, Mevlanu i mnoge druge. Hazreti Mevlana je sa tom ljubavlju postigao istinsku i vječnu sreću, a ona je bila u beskrajnom susretu sa Voljenim. Nakon što se oslobodio robovanja prolaznom svijetu njegova jedina sreća je bila u bliskosti sa Beskrajnim, Vječnim...

Naime, njegovi sljedeći stihovi ukazuju na izvor njegove beskrajne sreće:

Dok je duša u mom tijelu, ja sam sluga Kur'ana
i prašina pod nogama odabranog Muhammeda.
Ako neko od mene prenese riječi drugačije od ovih,
Od takvoga sam ja daleko, a i od njegovih riječi!...



Biti prašina ispod nogu plemenitog Poslanika ﷺ znači biti privržen u ljubavi prema njemu i slijediti njegov sunnet do kraja života.

Pored toga, da bi ga istinski slijedili i predali se njegovom ruhanijetu, trebamo jačati svoju ljubav i duhovnu vezu s njim svakodnevnim donošenjem salavata na njega, sallallahu alejhi ve alihi ve sellem.





DONOŠENJE SALAVATA NA ALLAHOVA POSLANIKA ﷺ

Uzvišeni Allah se u Časnom Kur'anu zaklinje životom plemenitog Poslanika ﷺ. Naredio je da se uz Njegovo uzvišeno ime spominje i ime plemenitog Poslanika ﷺ (tj. u kelime-i šehadetu, o. prev), kao uvjet (šart) imana. Rob ne može postati vjernik dok ne posvjedoči da je njegovo poslanstvo istina. Uzvišeni Allah je objavio da nije zadovoljan da se glasno govori u prisustvu Njegova Poslanika ﷺ i da se njegovo blagoslovljeno ime izgovara kao imena drugih ljudi. Pored svega toga, obavijestio je ummet Muhammeda ﷺ da On i Njegovi meleki donose salavate i selame na plemenitog Poslanika ﷺ, a potom naredio i njima da donose salavate i selame na njega.

Naime, u sljedećem ajet-i kerimu On Uzvišeni izriče imperativ donošenja salavata na plemenitog Poslanika ﷺ:

„Uistinu Allah Uzvišeni i meleki Njegovi donose salavat na Vjesnika. O pravovjerni, donosite i vi na njega salavat i selam.“ (El-Ahzab, 56)

Ubejj ibn Ka'b ؓ jedan od časnih ashaba pripovijeda:

„Kada su prošle dvije trećine noći, Allahov Poslanik ﷺ je ustao i rekao: *O ljudi, spominjete Allaha! Spominjite*



Allaha! Doći će prvo puhanje u rog koje će potresti Zemlju, a poslije toga će uslijediti i drugo (puhanje). Doći će smrt sa onim što ona donosi (od muke i bola). Doći će smrt sa onim što ona donosi.“ Rekao sam:

- Allahov Poslaniče, ja mnogo učim salavate na tebe. Koliko ih trebam učiti?
- *Koliko hoćeš!* – odgovorio je.
- Jednu četvrtinu od dova koje učim? – upitao sam.
- *Koliko hoćeš, a ako povećaš bolje ti je!* – rekao je.
- Jednu polovinu? – upitao sam.
- *Koliko hoćeš, a ako povećaš bolje ti je!* – rekao je.
- Dvije trećine? – upitao sam.
- *Koliko hoćeš, a ako povećaš bolje ti je!* – rekao je.
- Vrijeme koje sam odvojio za učenje dove u cijelovitosti ću posvetiti učenju salavata na tebe! – rekao sam.
- *To će ti onda biti dovoljno za tvoju brigu i grijesi će ti se oprostiti!* – rekao je Allahov Poslanik ﷺ (Tirmizi, Kijame, 23/2457)

U skladu navedenog vjernici koji vole plemenitog Poslanika ﷺ uzeli su sebi u obavezu svakodnevno učenje salavata i selama. Jer, učenje salavata i selama u njihovim srcima povećava ljubav prema Allahovom Poslaniku ﷺ. Istinski slijediti Allahova Poslanika ﷺ i okoristiti se od njega, kao najljepšeg uzora, moguće je samo uz istinsko



poimanje Kur'ana i Sunneta. A to je, opet, moguće samo usvajanjem lijepog ahlaka i duhovnosti od najboljeg uzora, Allahova Poslanika ﷺ.

Njegove stvarne vrijednosti i vrline nijedan čovjek nije uspio opisati. Njegov veličanstveni ahlak niko od stvorenja nije uspio u potpunosti shvatiti. Učenjaci, mudraci, velikani, pa čak i Džibril عليه السلام slijeđenje njegova puta su smatrali velikom čašću, a stajanje na njegovoj kapiji – velikim blagom.

S druge strane, prema islamskom adabu dove se počinju i završavaju hvalom (hamd) Allahu Uzvišenom i donošenjem salavata na Njegova Poslanika ﷺ. To je zbog činjenice da se dova neće uzdignuti Allahu Uzvišenom dok se u njoj ne donese salavat na Njegova Poslanika ﷺ. Naime, dova na čijem se početku nađe salavat neće biti odbijena. Zato ukrasimo svoje dove salavatima na Allahova Miljenika ﷺ i tako omogućimo sebi da budu uslišane kod Uzvišenog.

Hazreti Omer رضي الله عنه rekao je:

„Dova se zadržava između nebesa i Zemlje, i sve dok se ne donese salavat na Allahova Vjerovjesnika ﷺ neće biti uzdignuta Allahu Uzvišenom!" (Tirmizi, Vitr, 21/486)

Jednom prilikom Allahov Poslanik ﷺ je vidio čovjeka koji je poslije namaza učio dovu bez zahvale Allahu i salavata na Resulullaha ﷺ pa je rekao:

„Ovaj čovjek je požurio!" A potom ga je pozvao i rekao mu:

„Kada neko od vas hoće da učini dovu, neka se prvo zahvali (hamd) Allahu Uzvišenom, potom neka donese



salavat na Vjerovjesnika (ﷺ), a onda neka u dovi traži što želi!“ (Tirmizi, De’avat, 64/3477)

Od Ibn Abbasa رضي الله عنهما se prenosi da je u svojim dovama spominjao Resulullaha ﷺ moleći Allaha njegovom čašću i ugledom koji posjeduje kod Njega Uzvišenog:

U toku međusobnih ratova između židovskih plemena Gatafan i Hajber, hajberski židovi su doživljavali uzastopne poraze. U posljednjem ratu su učili dovu:

„Allahu naš, tako ti časti pismoneukog Vjerovjesnika kojeg ćeš poslati u Ahir zemanu *(posljednjem vremenu, tj. vremenu pred Sudnji dan, o.pr.),* ***molimo Te da nam podariš pobjedu!***

Poslije toga su pobijedili pleme Gatafan. No, međutim, kada je Allah Uzvišeni kao posljednjeg Poslanika poslao Muhammeda ﷺ kojeg su oni spominjali u svojim dovama, nisu povjerovali u njega i Knjigu s kojom je došao. Na to je Uzvišeni objavio:

„A kada im je Knjiga od Allaha došla, koja priznaje kao istinitu Knjigu koju imaju oni – a još ranije su pomoć protiv mnogobožaca molili – i kada im je došlo ono što im je poznato, oni u to neće da vjeruju, i neka zato stigne nevjernike Allahovo prokletstvo! “ (El-Bekare, 89; O komentaru ovog ajeta vidi: Kurtubi, II, 27; Vahidi, str. 31)

Kao što vidimo, Allah Uzvišeni je pružio pomoć, milost i blagoslov čak i nevjernicima koji su Ga molili čašću Njegova Poslanika ﷺ.



On Uzvišeni u Časnom Kur'anu se obraća Svome Poslaniku riječima:

„(Poslaniče Moj!) **Allah ih nije kaznio, jer si ti među njima bio; i Allah ih neće kazniti sve dok oni mole da im se oprosti.“** (El-Enfal, 33)

Ova Božija Objava je objelodanjena u pogledu mekkanskih mušrika. Ako su oni, iako mnogobošci, pošteđeni kazne na ovom svijetu samo zbog krvne i fizičke bliskosti s njim, ne možemo ni zamisliti kakve Božije blagodati mogu postići vjernici-mu'mini koji vjeruju u njega. Posebno oni vjernici koji nisu samo formalno povjerovali u istinitost njegova poslanstva, nego su prigrlili dobročinstvo u skladu sa svojim imanom i ukrasili svoja srca ljubavlju prema Resulullahu ﷺ. Na ovom mjestu riječi postaju izlišne i nedostatne... Uistinu, ako srce jednog mu'mina dostigne stepen istinske ljubavi prema Resulullahu ﷺ, tada on na ovom prolaznom svijetu pronađe istinsku sreću i spokoj, a na vječnom Ahiretu njegov stepen će biti još uzvišeniji...

Prema tome, ne zaboravimo svakodnevno donositi salavate i selame na njega, jer će nam njegov šefa'at biti prijeko potreban na najstrašnijem Danu!...





Četvrti dio

- Primjer ličnosti plemenitog Poslanika ﷺ - najveća potreba
- Usvetu'l-hasene / Najljepši uzor

U školi razuma i srca
NAJVEĆA POTREBA: PRIMJERNA LIČNOST

Odgoj koji čovjeka čini čovjekom: Božanski odgoj

Uzvišeni Allah je nebesa i Zemlju stvorio da budu na usluzi čovjeku.[57] Zato ga nije prepustio samome sebi i oslobodio odgovornosti.[58] Dakle, On Uzvišeni je uspostavio Svoje zakone kako u svemiru, tako i za samoga čovjeka. Odredio je da čovjek ovaj prolazni život proživi kao iskušenje u kojem posjeduje slatku slobodu i odgovornost, koji su u međusobnoj ravnoteži. Ta činjenica je izražena u sljedećem ajet-i kerimu:

„A Nebo je digao i postavio terezije (ravnotežu) **da ne prelazite granice** (narušavate uspostavljenu harmoniju)**.“** (Er-Rahman, 7-8)

To znači da čovjek treba biti u skladu sa božanskom harmonijom svemira. Kako god u prostranom svemiru ne postoji ni koliko jedan trun nereda, isto tako i kod čovjeka

57. Vidi: el-Džasije, 13. ajet

58. Vidi: el-Kijame, 36. ajet



ne bi trebalo biti nedostatka u pogledu njegovog robovanja Allahu i skretanja sa pravoga puta. Arifi su ljudi koji uspijevaju uskladiti svoj život sa tom harmonijom i skladom. I zato su najsretniji robovi na oba svijeta. Međuim, kada je riječ o onima koji su obmanuti prolaznim uživanjima i nestalnim ljubavima, koji provode kratki život u neredu i haosu, oni su ljudi koji su nemarni u odnosu na tajnu i smisao dolaska na ovaj svijet. To su oni koji nisu uskladili svoj život sa božanskom harmonijom i nisu shvatili taj uzvišeni sklad. Nažalost, njihov život prolazi u dubokom nemaru i varljivom vrtlogu koji ih obmanjuje dugom nadom, a na Ahiretu će doživjeti veliko razočarenje i vječitu propast.

Objašnjenje ovoga pitanja skriveno je u samoj biti čovjekovog postojanja. Istina je da je čovjek na ovaj svijet došao kako bi položio ispit i uz to stvoren kao biće koje stremi i dobru i zlu. Naime, ispit podrazumijeva mogućnost i sposobnost činjenja dobra i zla.

Prema tome, čovjekov život prolazi u stalnoj borbi između dobra i zla, jer oboje postoje u njegovom biću i nastoji ostvariti dominaciju jedno nad drugim; što znači da u nama samima podjednako postoji snaga dobra i zla. Da bi dobro postiglo dominaciju nad zlom nisu dovoljni samo razum, pronicljivost, razboritost i volja. Jer, kada bi oni bili dovoljni, Uzvišeni Allah ne bi prvoga čovjeka Adema عليه السلام ojačao poslanstvom i ne bi mu objavio istine kojima će ljudski rod postići sreću na dunjaluku i Ahiretu. Naprotiv, On Uzvišeni, je od početka stvaranja čovjeka stalno vršio intervenciju slanjem Svojih poslanika i objava, upućujući



čovječanstvo na dobro i istinu. Čovjekov razum je ojačao Svojim knjigama i naredio robovima duhovno odgajanje.

Naime, razum je poput noža sa dvije oštrice: čovjeka podstiče na dobra djela, ali i na teror. Istina je, međutim, da čovjek posredstvom razuma dostiže stepen „**ahsen-i takvim**-a**“** (najljepšeg bića), no on zbog svog razuma veoma često pada i na najnižu razinu bivstvovanja „**bel hum edall**“ (najgoreg bića), ispod stepena životinja. Prema tome, razum se mora disciplinovati, odnosno, odgajati božanskim uputama i vjerovjesničkim odgojem. Ukoliko je razum u harmoniji sa Objavom (Vahj), tada čovjek postigne istinski uspjeh. Međutim, ako bude lišen kontrole Objave, u tom slučaju njegov završetak će biti tragičan.

U povijesti je bilo mnogo onih koji su bili poznati po svojoj pronicljivosti i razboritosti, međutim, uprkos tome činili su mnogobrojna nasilja i ubijali ljude, bez osjećaja grižnje savjesti. To je zbog toga što su prosuđivali po svom „razumu“, smatrajući svoje postupke i djela razumnim. Naprimjer, kada je Hulagu Kan ušao u Bagdad, bacio je u Tigris 400 hiljada nedužnih ljudi i zbog njihove smrti nije osjećao nimalo grižnje savjesti. Također, prije dolaska islama ljudi su zakopavali svoju živu žensku djecu, ne obazirući se na plač i jauk majki. Po njihovom rasuđivanju nije bilo razlike između ubistva roba i sječenja stabla drveta. Štaviše, to su smatrali svojim pravom.

Naime, svi ti ljudi su posjedovali razum i osjećanja kao i mi, međutim njihov razum je bio poput zupčanika koji ide u pogrešnom smjeru. Ponašali su se suprotno očekivanom.



Dakle, čovjek je biće koje je stvoreno sa pozitivnim i negativnim stremljenjima. Zato je najpotrebniji odgoju i usmjeravanju, ali u skladu s njegovom prirodom. To je, opet, moguće samo uz misiju i odgoj Vjerovjesnika, alejhimus-selam. U suprotnom, druge vrste odgoja i usmjeravanja mogu biti samo uzrok velikog zla i katastrofe.

Čovjekova priroda je stvorena takvom da međusobno suprotne osobine neutrališu jedne druge, ukoliko postanu dominantne komponente ličnosti. Naime, ako dobrota nadvlada i postane dominantna u čovjekovoj ličnosti, tada se zlo izgubi i nestane. Ta unutrašnja borba u čovjeku traje tokom njegovog cijelog života. Upravo zbog učinkovitosti te borbe Uzvišeni Allah je ljudskom rodu podario mnogobrojne vjerovjesnike i evlije kao vodiče upute i dobra. Njihovim blagoslovljenim odgojem ljudi u svojoj nutrini mogu pronaći nepoznate ljepote. Osobine koje su bile zamrznute, njihovim odgojem oživljavaju poput vegetacije u proljeće. Poludivlji ljudi koji su zakopavali živu žensku djecu blagoslovljenim odgojem Allahova Poslanika ﷺ postali su najvrjednija generacija u povijesti čovječanstva.

Ako ljudi prihvate uputstva vjerovjesnikā, postanu robovi kojima je Allah zadovoljan i zaslužuju svaku pohvalu. U protivnom, oni se ne mogu suprotstaviti niskim strastima svoje duše, padajući na najniži stepen biološkog postojanja. Dakle, čovjek je stvoren i doveden na ovaj svijet kako bi odabrao jedan od dva cilja. Slobodnom voljom odabire pravac i kreće se u skladu sa svojim dobrim ili lošim stremljenjima. Na tom putu on je primoran na borbu protiv



niskih pobuda i animalnih osobina kako bi na kraju dospio u ružičnjak i namirisao se lijepim mirisima. U suprotnom, njegov put će okončati loše i bit će lišen svakoga dobra.

Čovjek je biće koje najlakše i u najvećoj mjeri preuzima vrijednosti okoline u kojoj živi. Zato je i najviše potreban ispravnom usmjeravanju, upućivanju, odgajanju i čišćenju duše.

To što čovjek upropaštava svoj kratki život i zapada u bijedu morala i čovječnosti uglavnom je zbog kontradiktornosti koje doživljava u samome sebi i okolini koja ga okružuje. Naime, u njemu su pohranjene kvalitete koje ga približavaju njegovom Stvoritelju, ali i animalne snage koje ga udaljavaju od cilja njegova postojanja.

U tom smislu se može reći da unutarnji svijet ljudi koji nisu usvojili duhovni odgoj i pronašli mir u dubini svoga srca liči na šumu koja u sebi krije mnoge životinje. U svakome od njih je skrivena neka od životinjskih osobina koja odgovara njihovom karakteru. Tako su neki od njih lukavi poput lisice, krvološni poput hijene, pazikuće poput mrava, a neki otrovni poput zmije. Neki od njih prvo pomiluju, a potom ugrizu, neki poput pijavice neprimijetno piju krv, a neki se u lice smiješe, dok iza leđa jamu kopaju. Sve te osobine predstavljaju odraz različitih životinjskih karakternih osobina. Čovjek koji se duhovnim odgojem ne bude spasio dominacije svoje duše, odnosno ne bude postigao plemenite osobine ličnosti, trajno će ostati u okruženju bijede morala i razuzdanosti. Kod nekih od njih dominiraju osobine jedne životinje, a kod nekih čak i više životinja. Pored toga, njihov karakter se manifestuje i na



njihovoj vanjštini, tako da nije teško spoznati o kakvim ljudima je riječ. Naime, njihovo ponašanje se tako jasno manifestuje na njihovoj vanjštini, baš kao slika u ogledalu.

Zar komunistički sistem, koji je zasnovan na 20 miliona nedužnih života, nije produkt divljeg uma? Zar faraonske piramide, koje su postale grobnice hiljada nedužnih ljudi – graditelja, nisu simbol neviđenog nasilja? No, unatoč tome za mnoge nemarne ljude ta djela predstavljaju čovjekova povijesna ostvarenja koja su vrijedna divljenja. Ali, ako bi istim ostvarenjima prišli realno gledajući u oči činjenicama, čak bi se i najkrvoločnije hijene uplašile od njih.

Sve gore navedeno ukazuje na činjenicu da ukoliko u jednom društvu preovladaju ljudi koji imaju osobine žaba, tada sredina u kojoj žive počinje ličiti na močvaru. Ako preovladaju ljudi koji imaju osobine zmija, tada se cijeli narod otruje, a sredina u kojoj žive postane mjesto anarhije i terora. Ali ako u društvu preovladaju ljudi čija priroda postane poput ruža, tada cijela domovina postane poput jednog ružičnjaka, a ljudi pronađu istinski mir i sreću.

Zbog svega što smo istakli na prethodnim stranicama dolazimo do zaključka da je odgoj u svjetlu Objave uvjet za čovjekovu sreću. Taj odgoj je uvjet čak i za one zajednice koje su naizgled uspostavile prividnu sreću i blagostanje, jer u njima samima je trajno prisutna osobenost zvijeri i životinja. Sve vrijednosti koje su stečene izvan božanskog odgoja imaju kratak vijek. Posebno u teškim situacijama i u trenucima nabujalosti niskih želja i prohtjeva, čovjek koji nije odgojen u duhu Objave u stanju je da uradi svaku vrstu zla.



Neodgojena duša liči na mačku kojoj je prirođena želja za lovom na miševe. Ukoliko pred nju postavite i najukusnije jelo, ona će ga ostaviti čim vidi miša. Isti je slučaj i sa dušom koja nije odgojena u duhu Božije Objave. Čak i kada se nalazi u obilju blagodati, čovjekova duša poput mačke žudi za malim miševima (niskim uživanjima, o.pr.) i okupira srce ovosvjetskim mrvicama, čime čovjekov život prođe u trci za nasladama i uživanjima koje ga odvedu u potpunu propast. Ako obratimo pažnju na život faraona i Nemruda, vidjet ćemo da su mnogobrojna zlodjela počinili upravo zbog svojih niskih želja čija vrijednost nije veća od jednog miša.

S druge strane, duša koja je odgojena Božijom Objavom ne samo da neće ubiti nedužnoga, nego vodi računa i o najsitnijem pravu Božijih robova. Plemeniti Poslanik ﷺ je vodio računa o tome da se ne posiječe niti jedna zelena grančica ako nema potrebe za njom. Kada je krenuo u osvojenje Mekke, naredio je vojsci da promijeni pravac kretanja zbog štenadi koja su na putu dojila svoju majku. Kada je jednom prilikom vidio spaljen mravinjak, plemeniti Poslanik ﷺ je u čudu i sa žaljenjem upitao: *„Zar postoji neko ko može spaliti mravlje gnijezdo?“*

U istom duhu je nastala i civilizacija Osmanlija koji su naslijedili plemenitost i samilost od Allahova Vjerovjesnika ﷺ, uspostavljajući vakufe koji su služili ljudima i drugim živim bićima. Čak su uspostavili vakufe koji su vodili brigu o zdravlju domaćih i divljih životinja. O tome nam kazuju mnogobrojni strani putopisci koji su putovali kroz Osmansku državu. U čudu su ostavili zapise o muslimanskim



gradovima i kasabama opisujući njihovu samilost čak i prema životinjama. Naime, to je posljedica odgoja koji je u duhu Božije Objave.

Jedna od mudrosti ovoga svijeta jeste činjenica da ljudi različitih karaktera žive zajedno. Ukoliko bi to pokušali objasniti jednim primjerom možemo navesti slučaj jedne nježne gazele koja je zatvorena u istu staju sa krupnom i nezgrapnom stokom. Njen boravak na tom mjestu zahtijeva veliku strpljivost. Isti je slučaj i s ljudima: nekada škrtac živi zajedno sa darežljivim, neznalica sa učenjakom, samilosni sa silnikom. Škrtac je bez samilosti, a uz to je i kukavica i daleko od svake koristi ljudima. S druge strane, darežljiv čovjek je samilostan, skroman i koristan ljudima. Glupak ne razumije učenog, silnik smatra da je pravedan i zato uvijek koristi svoju moć i sve tako. Jednom riječju, duše koje su poput meleka žive zajedno sa hijenama. Jedni su spoznali Allaha Uzvišenog, robuju Mu i nastoje da steknu Njegovo zadovoljstvo, a drugi su poput životinja koje slijede svoje strasti smatrajući to jedinom srećom. Njihov život se sastoji od utoljavanja strasti za jelom, pićem, spavanjem, suprotnim spolom, imetkom, položajem i drugim...

Ustvari, život na ovom svijetu suprotstavljenih karaktera uopće nije lahak. Štaviše, on predstavlja veoma težak ispit i iskušenje. Međutim, čovjek mora proći preko ovoga prolaznog svijeta. Jer, savladavajući iskušenja i teškoće ovoga svijeta on se primiče svome stvarnom cilju, a to je stjecanje Allahovog zadovoljstva i sreće na vječnom svijetu. Zato se mora truditi da napusti pokuđene i loše, a



da se ukrasi lijepim i pohvalnim osobinama, kako bi živio sa ugledom dostojnim čovjeka.

Sa stanovišta duše (ruh) čovjek je iz viših svjetova (semāvī), a sa stanovišta tijela on je zemaljski (turābī). Na kraju, njegova duša će se vratiti Allahu, a njegovo tijelo zemlji. Sa stanovišta tijela on je odlikovan sličnim osobinama kao i druga živa bića. Iz tog razloga samo je čovjeku naređeno duhovno odgajanje i čišćenje, kako bi svoju dušu mogao staviti pod kontrolu i ojačati duh (ruh). U protivnom, on se ne može sačuvati napadaja Iblisa koji dolaze iz vana i razuzdanih strasti koje dolaze iz njegove nutrine.

Uzvišeni u Časnom Kur'anu kaže:

„Tako mi duše i Onoga koji je stvori, pa joj put zla (fudžūr) **i put dobra** (takvā) **shvatljivim učini. Uspjet će samo onaj ko je** (tj. dušu) **očisti** (od fizičkih i duhovnih prljavština)**, a upropašten će biti onaj ko je na stranputicu odvede!“** (Eš-Šems, 7-10)

O „fudžuru“ i „takvaluku“ koji se spominju u ovom ajeti kerimu hazreti Mevlana u prenesenom značenju kaže sljedeće:

„O putniče na pravom putu, ako želiš saznati istinu, znaj da ni Musa a ni faraon nisu umrli, već žive u tvojoj nutrini: njihova borba se nastavlja u samom tebi! Zato u samom sebi pronađi međusobno suprotstavljene strane!“

Hazreti Mevlana, također, kazuje:



„Nemoj pretjerano voditi brigu o svome tijelu, jer ono će biti žrtva koju će pokopati u zemlju. Nego vodi računa o svome srcu, jer ono se može uzdignuti u visine i postići počasti.“

„Svome tijelu malo pruži medenog i masnog jela, jer onaj ko ga hrani više nego mu je potrebno, na kraju zbog njegovih želja doživi poniženje i propast!“

„Svome ruhu obezbijedi duhovnu hranu. Zrelo razmišljanje, pronicljivost i duhovnu gozbu mu priredi kako bi na odredište stigao jak i postojan!“

Neodgojena duša je poput stabla čiji je korijen istruhao. Kod stabla se to vidi na njegovim granama, listovima i plodovima. Kod čovjeka u čijem srcu je prisutna duhovna bolest također su vidljivi znaci njegove truleži, jer se neminovno manifestuju kroz njegov moral i djela. Zato je neophodno liječenje od zlobe, zavisti, oholosti i drugih duhovnih bolesti, koje je moguće samo uz prihvatanje Allahove upute i puta koji je dostavio ljudima u Objavi.

Da bi čovjek mogao odgojiti dušu i time steći Allahovo zadovoljstvo, najvažnije dvije stvari u tom domenu su: „prihvatanje pozitivnog uzora“ i njegovo „slijeđenje“.

Prihvatanje i oponašanje uzora

Još od rođenja čovjeku je u svakom domenu života potreban dobar i ispravan uzor. Činjenica je da njegov govor, vjera, osobine, navike, razmišljanja i cjelokupno djelovanje nastaju kao posljedica prihvatanja i oponašanja uzora od kojih svjesno ili nesvjesno prihvata određene vrijednosti



i izgrađuje svoju ličnost. Premda u ovom pogledu postoje rijetki izuzeci, većina ljudi formira svoju ličnost na način kako smo to objasnili.

Naprimjer, dijete nauči jezik kojim govori njegova majka i otac. Poslije toga ono može pod uticajem drugih uzora naučiti još jedan, dva ili tri jezika. Dakle, čovjek stiče obrazovanje i odgoj od svojih uzora. Budući da u njegovoj prirodi leži potreba za slijeđenjem uzora on od njih usvaja pozitivne ili negativne osobine, navike, znanja i sl. Na kraju, on odrasta pod uticajem svojih roditelja, sredine u kojoj živi i autoriteta u društvu, tako da se društvo uključuje kao pozitivna ili negativna ličnost.

Dok u našem vremenu svaka jedinka kroz sistem obrazovanja s lahkoćom usvaja znanja o svom jeziku i drugim naučnim oblastima, ona nailazi na velike prepreke kada je u pitanju stjecanje znanja o vjeri, moralu i duhovnom odgoju uopće. Pored tih prepreka čovjeku su Božijom voljom određeni neprijatelji: njegov nefs i šejtan, koji ga sprječavaju da prihvati ispravan uzor od kojeg će usvojiti ovu vrstu vrijednosti.

Ljudima je prirođeno da u svom životu uzimaju i slijede pozitivne ili negativne uzore, koje slijede u skladu sa svojim intelektualnim i duhovnim predispozicijama. Međutim, ukoliko njihova vjera, duhovni odgoj i moral ne budu oblikovani od strane Allahovih vjerovjesnikā (alejhimus-selam) i Njegovih prijatelja koji su nasljednici vjerovjesnikā, tada ljudi zapadnu u nemar, zabludu i griješenje, kojih se



ne mogu spasiti. Na taj način njihova vječna sreća bude zamijenjena vječnom tugom i propašću.

Naime, današnji popularni autoriteti koji plivaju u svojoj bijedi morala i nesreće, a koje mnogi slijede kao model uspjeha i savremenosti, predstavljaju krah ljudskosti i bankrot civilizacije. Takva situacija ne predstavlja ništa drugo osim oslobađanje prijestolja srca i predavanje istog u ruke nedostojnih koji će ga upropastiti.

Hazreti Mevlana – kuddise sirruhu – slikovito objašnjava zamke i podvale neodgojene duše (nefsa), navodeći sljedeće primjere strašnih i čudnih ljudskih obmana:

„Ne treba se čuditi kada janje bježi od vuka, jer njegov najveći neprijatelj je upravo vuk. Ali je veoma čudno kada janje vidi vuka kao bliskog prijatelja!“

„Koliko je riba koje su sigurne u vodi i u njoj imaju sve što im treba, ali zbog pohlepe usta zakvače se za udicu!“

Zbog toga je čovjeku potreban prefinjen, nježan i samilostan vodič koji će ga uputiti kako da se spasi spletki svoje duše.

Uzor u ličnosti Vjerovjesnikā, alejhimus-selam

Jedna od najbitnijih stvari u čovjekovom životu jeste prihvatanje i slijeđenje potpunog uzora, čije su karakterne osobine, moral i svjetonazor uzrok uspjeha. Jer kada čovjek zavoli i bude zadivljen ličnošću jednog potpunog autoriteta, tada on od njega usvaja pozitivne osobine i moral kojima postiže sreću na oba svijeta. Uzvišeni Allah iz Svoje



beskrajne dobrote i plemenitosti čovjeku nije poslao samo Knjige, nego mu je poslao i vjerovjesnike koji predstavljaju „žive knjige“ i uzore odlikovane hiljadama nenadmašnih vrlina i lijepih osobina.

Vjerovjesnici (alejhimus-selam) predstavljaju savršene ličnosti u pogledu znanja, vjere i morala. Svaki od njih je povijesti ostavio u naslijeđe neku od „osobenosti“ kao uzor i dar cijelom čovječanstvu.

I Allahovi prijatelji (evlije), nasljednici vjerovjesnikā, također predstavljaju ličnosti ljudi koji su:

- Objedinili spoljašnje i nutarnje vrijednosti vjere;
- Na putu zuhda i takvaluka prešli su sve stanice duhovnog odgoja i stekli moral potpune vrijednosti;
- Na putu spoznaje dostigli su krajnje granice obzorja na oba svijeta i postigli slast imana i suptilnost osjećanja;
- Sva njihova nastojanja i trud su radi spašavanja svijeta od ružnih osobina i tmina neodgojene duše, te uzdizanja i širenja lijepog ahlaka i duhovnih vrijednosti. Oni su vjernici koji su spoznali (ārifi), dobri (sālih) i potpuni (kjāmil).

Oni predstavljaju vjerovjesnički odgoj, uputu i vrline u svakom vremenu. Naime, oni su ljudi potpunih ličnosti i uzor svima onima koji nisu imali čast vidjeti Allahove vjerovjesnike (alejhimus-selam). Njihov govor je milost



koja oživljava srca, a njihovi savjeti i upute su voda života koja izvire na izvorištu vjerovjesništva.

Ako vidite da na jednom kraju svijeta postoji pravda među ljudima; i ako u srcima ljudi postoji milost i blagost koja ih povezuje ili ako bogati ukazuju samilost i pomoć nemoćnima; i ako jaki štite slabe, zdravi brinu o bolesnima, imućni brinu o siročadima i udovicama – znajte da sve te vrijednosti dolaze od vjerovjesnika i onih koji ih slijede na njihovom putu.

Porodica čovječanstva koja je započela brakom između hazreti Adema i Havve, alejhimes-selam, da bi živjela sretno i blaženo u svojoj vjeri za mjesto svog ibadeta su uzeli mjesto današnje Ka'be u Mekki. Kako se njihova porodica širila i stjecajem raznih životnih i društvenih prilika Ademovi potomci su nastanili i druga područja na Zemlji. Uzvišeni Allah im je s vremena na vrijeme slao Svoje vjesnike, koji su ih upućivali istinskoj vjeri i sreći na oba svijeta. Protokom vremena i uticajem neznalica njihova vjera je doživljavala izmjene i poremećaje, tako je Uzvišeni Allah poslao mnogobrojne poslanike i vjerovjesnike koji su od Njegove vjere odstranjivali izmjene i natruhe neznanja. Na taj način je čovječanstvo tokom cijele povijesti svoga postojanja spašavano Božijim intervencijama samilosti kojima su i jedinka i društvo pronalazili uputu i pravi put, sve dok nije nastupilo „posljednje vrijeme" (ahir zeman).

Na kraju, čovječanstvo je dospjelo u „ikindijsko vrijeme" svoga postojanja, kada je doživjelo vrhunac svog savršenstva sa plemenitim poslanikom Muhammedom Mustafom ﷺ. To vrijeme se još zove „stoljeće sreće". Poslije



tog stoljeća, u kojem je do izražaja došlo savršenstvo (kemal) Muhammeda ﷺ, nije moguće da se to stoljeće ponovi. Na kraju, sa njegovim slanjem završena je misija slanja poslanikā i vjerovjesnikā(alejhimus-selam), a **islam** je postao jedina vjera kojom je Uzvišeni Allah zadovoljan.

Dakle, na kraju možemo reći da je Allahov poslanik, Muhammed ﷺ, najljepši i savršeni uzor za slijeđenje koje je prirođeno čovjeku. Njegov život je ukrašen najvećim brojem primjera lijepoga odgoja, vladanja i djelovanja uopće. Naša uspješnost u slijeđenju njegove ličnosti uistinu ovisi o našoj zadivljenosti njime i srčanoj ljubavi prema njemu.





KOLIKO VOLIMO VJEROVJESNIKA ﷺ?

Koristiti srce i razum

Uzvišeni Allah je čovjeka stvorio u najljepšem obliku (ahsen-i takvim) i ukazao mu najveću čast među svim stvorenjima. Pored toga, sve što je stvorio na nebesima i Zemlji stavio je u službu čovjeku. Naravno, ove činjenice su prihvatljive za one koji su razumom obdareni.

Jedna od naših osnovnih zadaća jeste da razmišljamo o blagodatima koje nam je Uzvišeni darovao, ali i da spoznamo cilj zbog kojeg nam ih daruje. Među Njegovim darovima na prvom mjestu se nalaze razum i srce, koje smo dužni koristiti isključivo na pravom putu.

Kako treba koristiti razum?

Razum mora upravljati dušom, spoznati božanske istine i shvatiti da je ovaj svijet mjesto ispita i iskušenja.

Kako treba koristiti srce?

Srce je mjesto ljubavi prema Uzvišenom Hakku. Ono je mjesto Njegovog pogleda. Dakle, treba se održavati čistim od grijeha i svega pokuđenog, te ispuniti se tevhidom i zikrom. Sve to je potrebno kako bi pred svoga Gospodara stiglo kao „kalb-i selim“ (zdravo i čisto srce).



Vjerovjesnik ﷺ je neprikosnoveni uzor

Uzvišeni Allah je s ciljem da nas opomene i uputi na pravi put slao Svoje vjesnike. Jedan od pokazatelja Njegove beskrajne dobrote jeste i to što je do prije 1400 godina poslao 124 hiljade Svojih poslanika i vjesnika. Uzvišeni Allah je za kraj poslanstva ostavio najodlikovanijeg poslanika, kojeg najviše voli. Svakog vjerovjesnika je poslao jednom narodu, kako bi ga upućivao u skladu s njihovim običajima, dostignućima i navikama. Našeg Vjerovjesnika ﷺ poslao je svim ljudima i prepustio njegovom poslanstvu vrijeme do Sudnjega dana.

Uzvišeni Allah ga je poslao kao dar i milost u vremenu najvećeg neznanja i nevjerovanja. Učinio ga je svijetlim vodičem i suncem upute cijelom čovječanstvu. On je dar i milost svima nama od Allaha Samilosnog.

Najveća mu'džiza

Uzvišeni Allah je našem Vjerovjesniku ﷺ dao najveću mu'džizu, a to je Kur'an Časni. Kur'an će do Sudnjega dana svjedočiti i dokazivati istinitost poslanstva našeg Vjerovjesnika ﷺ. Cijelo čovječanstvo će do Sudnjega dana imati priliku da vidi i upozna njegovu mu'džizu.

Resulullah ﷺ je sa mu'džizom Kur'ana uspostavio takvu zajednicu koja je nazvana zajednicom sretnog stoljeća. Na ovome svijetu takva zajednica se više neće ponoviti. To je zbog činjenice što su ljudi iz tog strašnog vremena neznanja, koji su u svom razvratu i mnogoboštvu bili dodirnuli dno



Indijskog okeana, mudžizom Kur'ana dostigli vrh Himalaja u vjeri, ljudskim vrijednostima i moralu. Društvo u kojem su ženska djeca živa zakopavana u zemlju Vjerovjesnikovim ﷺ odgajanjem i fejzom su postali društvo samilosti, nježnosti i odgovornosti. Oni nisu mogli otrpjeti da se nekome čini nepravda i nasilje, pa makar se radilo o vuku koji bi na obali Tigrisa nasrnuo na malehno janje. Taj uspjeh je dovoljan pokazatelj veličanstvene ličnosti Allahova Poslanika ﷺ kao savršenog i najljepšeg uzora toj generaciji.

Samo slijepci kleveću sunce

Ako srca nisu slijepa, sigurno će ga vidjeti. Ako nisu razroka, kod njega neće naći nikakva nedostatka. Naime, oni koji mu nalaze mahanu ustvari pokazuju svoju slabost, griješenje i nedostatak.

Povijest je ispunjena potvorama i utjerivanjima u laž koje su neki narodi činili svojim vjerovjesnicima. To je zbog činjenice što su vjerovjesničke istine i ljepote bile u koliziji i suprotnosti sa njihovim željama i prohtjevima. Budući da su oni svoj animalni pristup životu smatrali prirodnim i nastojali da ga ozakone, sve svoje slabosti, nedostatke i nepodopštine pripisivali su vjerovjesnicima.

Međutim, tako je i danas: sve potvore i odvratne kampanje koje se vode protiv našeg Resulullaha ﷺ nisu ništa drugo nego odraz neodgoja i nesreće propagatora i afirmatora laži i onih koji slijede svoje strasti.



Svako stvorenje može opstati u uslovima života koji su u skladu s njegovom prirodom. Tako je i sa čovjekom. Kako god jedna pčela, čije je mjesto boravka i hrana među cvijećem, nije u stanju da se navikne na drugačije uslove života, isto tako i miš, čije je mjesto boravka i hrana među prljavštinom i otpacima, nije u stanju da se navikne na život u ružičnjaku. Kako god čiste duše nalaze duhovnu hranu u istinama koje dolaze od Muhammeda ﷺ, tako i prljave duše nalaze zadovoljstvo u prljavim stvarima.

Hazreti Ebu Bekr ؓ je jednom prilikom pogledao u lice Allahova Poslanika ﷺ i sa ushićenjem rekao: „Kako je samo lijep!"

On je, ustvari, posmatrao sebe u nutarnjem ogledalu, jer za njega je Allahov Poslanik ﷺ rekao:

„Nisam se okoristio ničijim imetkom kao Ebu Bekrovim..." Na to je Ebu Bekr ؓ rekao: „Zar ja i moj imetak ne postojimo radi tebe, Allahov Poslaniče?" (Ibn Madže, Mukaddime, 11) Na taj način je ukazao na činjenicu da je sebe i sve što posjeduje žrtvovao za Allahova Poslanika ﷺ. Njegov nutarnji svijet je postao ogledalo u kojem se odražava ljepota Allahova Poslanika ﷺ.

S druge strane, Ebu Džehl, najveći neprijatelj Allaha i Njegova Poslanika ﷺ, kada bi vidio blagoslovljeno lice Resulullaha ﷺ, namrštio bi se i uznemirio. Time je ostao uskraćen Resulullahove ﷺ ljepote i vrijednosti. Razlika između njega i Ebu Bekra ؓ leži u činjenici da su obojica svoj nutarnji svijet, odnosno, svoju zbilju posmatrali u Muhammedovom ﷺ ogledalu. Jer vjerovjesnici (alejhimus-



selam) su poput sjajnog ogledala; u njima svako vidi svoju zbilju. Nijedno ogledalo ne govori laž zbog nečijeg hatara. Naime, nikada ružnog ne prikazuje kao lijepog, a ni lijepog kao ružnog! U njemu se samo odražava slika onoga što je pred njim.

Oni koji se neprijateljski odnose prema islamu, Kur'anu, Resulullahu ﷺ i vjernicima, a njihov zaštitnik je Uzvišeni Allah, kad tad će doživjeti sramnu patnju i dobiti zasluženu kaznu.

Koliko je samo onih koji u svom mračnom svijetu gmižu poput zmija i u svom jadu otvaraju otrovne čeljusti i sramno ponižavaju čiste vjernike koji u svojim prsima nose ljubav prema plemenitom Poslaniku ﷺ. Ali treba znati da nije moguće uništiti čovjekovu čistu prirodu koju je Uzvišeni Allah stvorio da teži i stremi ka istini. Ma koliko se bezvjerstvo i ateizam pokušavaju širiti nasiljem, ipak neće moći spriječiti jačanje korijena istinske vjere koja je smještena u dubine duše i svijesti svakog čovjeka. Čovjekovu potrebu da se približi svome Rabbu niko ne može oduzeti. Ne mogu se neutralisati istine koje su pohranjene u njegovoj biti. Jer, Uzvišeni Allah je uspostavio zakone koji se ne mogu mijenjati, a potreba za istinskom vjerom i bliskošću sa Gospodarom je jedan od tih zakona koji se nazivaju „sunnetullah".

Hazreti Mevlana lijepo opisuje gafile koji se prave slijepim naspram Allahove vjere i koji nastoje ugasiti Njegovo svjetlo:

„*Klevetati Sunce koje nam osvjetljava svijet i tražiti nedostatak u njegovom svjetlu je sljepoća i samogrđe!*"



„Kada Allah hoće da otkrije nečije mahane i sramote, u njegovo srce smjesti želju da kleveće i kritikuje one koji su čisti!“

Čovječanstvo treba misliti o tome kako će iskazati zahvalnost plemenitom Poslaniku ﷺ, a ne kako će ga klevetati. Jer, on je cijeli život proveo u upućivanju ljudi trudeći se da ih izvede na put spasa i ne praveći razliku među njima. Srce koje samo zbog te činjenice ne osjeća zahvalnost ne posjeduje nikakvu vrijednost.

Ljubav plemenitog Poslanika ﷺ prema nama je veća od ljubavi roditelja prema djetetu. Niko od ljudi nije osjetio strah, iskusio iskušenja, doživio teškoće i osjetio glad kao on ﷺ. (Tirmizi, Kijame, 34/2472) Međutim, zbog toga se nikada nije žalio. No, kada je riječ o nama, njegovom ummetu, osjećao je najveću tugu i bol zbog naših nedaća i iskušenja. Još na ovome svijetu prema nama je bio blag i milostiv, moleći za naš oprost i spas, a i na Ahiretu će misliti na nas, na Dan velikog suđenja, kada će pasti na sedždu ispod Božijeg Arša i u suzama se zauzimati za nas sve dok mu ne bude uslišano...[59]

Pa, zar ne bi trebali biti zahvalni svom Vjerovjesniku ﷺ koji je molio za nas na Dunjaluku i koji će se zauzimati za nas na Ahiretu? Zar ne bi trebali biti ummet vjernika kojima je on zadovoljan? I zar ga ne bi trebali voljeti više od svega na ovome trošnom i prolaznom svijetu?

59. Vidi: Buhari, Enbija, 3, 9; Muslim, Iman, 327, 328; Tirmizi, Kijame, 10.



Onaj koji voli potčinjava se voljenom

U hadis-i šerifu plemeniti Vjerovjesnik ﷺ je rekao:

„Čovjek je s onim koga voli!“ (Buhari, Edeb, 96)

Pa, koliko mi volimo svog Vjerovjesnika ﷺ?

Istinsku ljubav treba razumjeti kao trajno zajedništvo između voljenog i onoga koji voli. Kao što je u fizici zakon spojenih posuda, i ljubav je istinsko zajedništvo u kojem onaj koji voli poprima sličnost, karakter i ličnost svoga voljenog. Istinska ljubav podrazumijeva zajedništvo na riječi, djelu, u mislima, osjećanjima i srcu. Jednom riječju, onaj koji voli počinje živjeti na način kako živi njegov voljeni.

Dakle, ljubav podrazumijeva zajedništvo u svemu. No, ako je ljubav samo tvrdnja, te u njoj nema zajedništva, i ako onaj koji voli ne hodi putem kojim ide njegov voljeni, tada on neće biti zajedno s njim. Jer, u tom slučaju, on ga istinski ne voli.

U skladu navedenog postavimo sebi pitanje: Koliko mi volimo svoga Vjerovjesnika ﷺ? Koliko slijedimo njegov sunnet? Koliko govorimo svojoj djeci i susjedima o njegovoj ljepoti? Koliko smo zajedno sa njegova dva velika emaneta: Kur'anom i Ehli bejtom? U kojoj mjeri su naši domovi ispunjeni duhom Kur'ana i sunneta, i koliko su poprimili miris Vjerovjesnikovog ﷺ doma i Ehli bejta?...

Slijeđenje Vjerovjesnika ﷺ zahtijeva odgoj srca

Zbog svoje sreće na ovom nestalnom i prolaznom svijetu te radi vječne sreće na Danu proživljenja i okupljanja,



u svakom domenu svoga života trebamo slijediti Allahova Poslanika ﷺ. Trebamo ga slijediti u socijalnom, porodičnom, poslovnom i drugim domenima života. Jer, on je uzor svakom čovjeku, bez obzira na položaj, zvanje, zanimanje...

Kako ćemo ga prihvatiti kao uzor? Čitajući o njemu sa komada papira? Ne! Nego prihvatajući ga kao uzor u svom svijetu srca...

O tome nam jasno kazuje 21. ajet sure el-Ahzab:

„Vi, uistinu, u Allahovom Poslaniku imate savršeni uzor (usve-i hasene) **za one** (vjernike) **koji se nadaju Allahovoj milosti i nagradi na Ahiretu, i koji mnogo Allaha spominju.“**

Dakle, **prvi uvjet** (šart) za prihvatanje plemenitog Poslanika ﷺ kao uzor u životu jeste da se nadamo Allahovoj milosti na Ahiretu. Naime, nikada ne smijemo zaboraviti da ćemo pred Allahom polagati račun za svoja djela. Moramo steći svijest o toj istini i živjeti s njom do kraja života.

Drugi uvjet (šart) jeste da čvrsto vjerujemo u činjenicu da ćemo preseliti na Ahiret, odnosno u vječni život. Trebamo spoznati prolaznost ovoga svijeta i prevazići njegove granice. Hazreti Mevlana o tome veoma lijepo govori u svojim stihovima:

„Život na ovom svijetu je poput sna. Postati imućan na ovome svijetu isto je kao i pronaći zakopano blago u snu. Ovosvjetsko blago prelazi iz ruke u ruku generacija koje dolaze i odlaze, a na kraju ostane na ovom svijetu.“



Prema tome, moramo shvatiti da se nalazimo na prolaznom svijetu koji je mjesto iskušenja i ispita. Nakon što to shvatimo, dužni smo savladati niske želje i strasti svoje duše, te krenuti srcem na putovanje koje vodi ka vječnosti. Uz nesebični trud i zalaganje moramo dostići spoznaju po kojoj će Ahiret biti naš stvarni cilj, a Allahovo zadovoljstvo naša jedina želja. Na tom putu neophodno je da slijedimo našeg plemenitog Vjerovjesnika ﷺ prihvatajući ga kao jedinog vodiča i uzora na putu. Tek tada se možemo nadati Džennetu i Allahovoj ljepoti koju nam je On Uzvišeni obećao.

Treći uvjet (šart) je da mnogo spominjemo Uzvišenog Allaha. Srce mora stalno biti zajedno sa Uzvišenim Hakkom. Kako? Odgovor nalazimo u drugom ajetu, u kojem Uzvišeni kaže: **„i stojeći, i sjedeći, i ležeći..“** (Ali Imran, 191) Dakle, trajno!... Trebamo trajno osjećati Božiji pogled, nadzor... Naš Gospodar nam je bliži od naše žile kucavice. A koliko smo mi blizu Njega? Dakle, da bismo postigli bliskost s Njim, potrebno je da Vjerovjesnika ﷺ prihvatimo kao uzor u životu.

Vrijednost plemenitog Poslanika ﷺ i mi

Sve dok ne spoznamo vrijednost našeg plemenitog Poslanika ﷺ nećemo biti u stanju hoditi pravim putem. O njegovoj velikoj vrijednosti govori nam i Uzvišeni Allah u Časnom Kur'anu:

„Uistinu Allah Uzvišeni i meleki Njegovi donose salavat na Vjesnika. O pravovjerni, donosite i vi na njega salavat i selam.“ (El-Ahzab, 56)



Uzvišeni Allah donosi salavat na našeg plemenitog Vjerovjesnika ﷺ. On i Njegovi meleki donose salavat na najčasnije stvorenje. Kakvoću tog salavata ne mogu obuhvatiti naše srce, poimanje i shvatanje. Kako će Uzvišeni Stvoritelj donositi salavat na stvorenje koje je stvorio? Iako o tome postoje neka objašnjenja, ipak je to tajna skrivena u Njegovom znanju. No, iz navedenog ajeta razumijemo da On, Uzvišeni, posjeduje posebnu ljubav i pažnju prema Svom Miljeniku ﷺ. Pored toga, On od nas traži da to shvatimo i naređuje nam:

„O pravovjerni (mu'mini)**, donosite i vi na njega salavat i selam!“**

Međutim, te salavate i selame ne smije donositi samo naš jezik. Naše svako stanje treba biti u skladu donesenih salavata i selama. Naime, naš porodični i poslovni život, kao i odnos sa ljudima moraju biti dostojni salavata koje jezikom donosimo.

Naprimjer, trebamo razmišljati o tome da li bi se plemeniti Poslanik ﷺ osmijehnuo na naš odnos prema porodici, ljudima, trgovini..? Da li bi se osmijehnuo zbog načina na koji odgajamo svoju djecu? Da li bi se osmijehnuo na naš ibedet?...

Ukoliko danas ne budemo postavljali sebi ovakva pitanja i ne budemo se obračunavali, naše ispitivanje i obračun na Sudnjem danu će uistinu biti teški. Bez imalo sumnje na tom danu će nam biti rečeno:



اِقْرَاْ كِتَابَكَ كَفٰى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا

„Čitaj knjigu svoju, dosta ti je danas to što ćeš svoj račun polagati!“ (el-Isra, 14)

U toj knjizi, registru svojih djela, naći ćemo svoja javna i tajna djela. Posmatrat ćemo film svoga života: Kako smo klanjali svoje namaze? Kako smo postili svoj post? Da li smo ispunjavali samo formu ibadeta ili smo to činili dušom i srcem? Kako smo se odnosili prema bezbroj blagodati koje nam je Allah pružio? Kako smo koristili darove života, razuma, inteligencije, imetka, novca..? Koliko smo toga potrošili besmisleno? Koliko smo voljeli Allaha i Njegova Poslanika ﷺ? Koliko smo usvojili odgoj i vladanje od najljepšeg uzora?...

Sve navedeno ćemo sutra vidjeti u knjizi naših djela i sve će biti prikazano na ekranima Velikog suda! Naime, u ajet-i kerimu jasno je rečeno:

„I kada dođu do nje (tj. vatre)**, uši njihove, i oči njihove, i kože njihove svjedočiće protiv njih o onom što su radili.“** (Fussilet, 20)

Dakle, mi trebamo da se stalno preispitujemo i vršimo samoobračun:

Šta posmatraju naše oči?...

Koliko naše uši slušaju Božiju Objavu i poruke Njegova Vjesnika?...



Koliko su naše tijelo i naše materijalne mogućnosti upotrijebljeni na Allahovom putu?...

I na kraju, trebamo se trgnuti iz sna nemara, preispitati svoje stanje i usmjeriti se ka činjenju dobra dok još imamo priliku.

Ispit ljubavi i lijepog ponašanja

Svi ljudi na ovom svijetu su na ispitu. Naime, ovaj svijet je mjesto koje je Uzvišeni Allah odredio za iskušenja i ispit. Jedan od najvećih ispita na ovoome svijetu jeste pitanje ljubavi, pokornosti i lijepo ponašanje u odnosu na Allahova Poslanika ﷺ. Uzvišeni Allah kaže:

„O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku, i ne uništavajte svoja djela!“(Muhammed, 33)

„O vjernici, ne dižite svoje glasove iznad Vjerovjesnikova glasa (donoseći odluke koje su suprotne njegovim odlukama) **i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena vaša djela, a da vi i ne primijetite.**

One koji utišaju glasove svoje pred Allahovim Poslanikom – a to su oni čija je srca Allah prekalio u bogobojaznosti – čeka oprost i nagrada velika.

Većina onih koji te (Poslaniče) **dozivaju ispred soba nije dovoljno pametna.“** (El-Hudžurat, 2-4)

Dakle, naš lijep odnos prema Allahovom Poslaniku ﷺ, naše slijeđenje njegovog časnog Sunneta i pobliže



upoznavanje s njim za naša srca predstavlja „ispit“ bogobojaznosti, valorizaciju naše ljubavi prema njemu, ali i sredstvo kojim se približavamo Allahu Uzvišenom...

Iz ajeta zaključujemo da oni koji se grubo odnose prema Resulullahu ﷺ, koji ga glasno dozivaju i ne iskazuju dovoljno poštovanje prema njemu – nisu dovoljno pametni.

Ovdje je pred nama još jedan zaključak, a to je obaveza da se ugledamo na Allahova Poslanika ﷺ i slijedimo ga u svome životu. Ali kako možemo uskladiti naš život sa njegovim blagoslovljenim životom? O tome nam Kur'an daje jasne upute:

„Onaj ko se pokorava Poslaniku pokorava se i Allahu; a onaj ko glavu okreće – pa, Mi te (Poslaniče) **nismo poslali da im čuvar budeš!“** (En-Nisa, 80)

Koliko ga voljeti?

O tome koliko bi trebali voljeti Allahova Poslanika ﷺ kazuje nam sljedeći hadis-i šerif kojeg prenosi Abdullah ibn Hišam ؓ:

„Bili smo zajedno sa Allahovim Poslanikom ﷺ. Plemeniti Poslanik ﷺ je sjedio i u ruci držao hazreti Omerovu ؓ ruku. U jednom času Omer ؓ je rekao:

„Allahov Poslaniče, draži si mi od svega, osim moje duše!“ – izrazivši tako svoju ljubav prema Resulullahu ﷺ.

Na to je Allahov Poslanik ﷺ odgovorio:

„Ne, tako mi Allaha u čijoj ruci moći je moja duša, nećeš biti mu'min sve dok ti ne budem draži i od tvoje duše!“

Hazreti Omer ﷺ je odmah rekao:

„Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, ti si mi draži i od moje duše!“

Na to je Allahov Poslanik ﷺ rekao:

„Tek sada, Omere!“ (Buhari, Ejman, 3)

Eto, dakle, sa takvom ljubavlju trebamo slijediti našeg Vjerovjesnika, Muhammeda Mustafu ﷺ. Ljubav prema njemu treba zauzeti prijestolje našeg srca i samo njega trebamo prihvatiti kao svoj uzor u životu. Jer, nama je strogo naređeno (farz) da ga volimo![60] Uzvišeni Allah u Časnom Kur'anu nam poručuje:

اَلنَّبِيُّ اَوْلٰى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ

„Vjerovjesnik treba da bude preči vjernicima nego oni sami sebi...“ (El-Ahzab, 6) On nam treba biti bliži i preči od svega na svijetu.

I sljedeći hadis-i šerif ukazuje na činjenicu da je istinska ljubav prema Resulullahu ﷺ uvjet (šart) za postizanje pravog imana. Naime, Resulullah ﷺ je rekao:

60. Vidi: et-Tevbe, 24.



„Tako mi Allaha, u čijoj ruci je moja duša, niko od vas neće biti (pravi) mu'min sve dok mu ne budem draži od njegovih roditelja, djece i svih ljudi." (Buhari, Iman, 8)

U skladu ovoga hadisa časni ashabi su u svakoj situaciji, pa čak i u pogledu neznatnih stvari, obraćali se Allahovom Poslaniku ﷺ na sljedeći način:

„Preči si mi i od oca i majke, Allahov Poslaniče!", čime su nastojali da iskažu svoju privrženost i ljubav prema njemu.

Biti ravnodušan prema ovoj ljubavi i odnositi se bez poštovanja predstavlja znak neznanja, a gajiti ovu ljubav i poštovanje je recept uspjeha.

Znakovi ljubavi prema njemu

Čovjek često priča o onome koga voli; u svakoj prilici ga opisuje i spominje ono što se odnosi na njega.

Poslovan čovjek koji je zauzet svojim biznisom stalno govori o poslu: ostvario sam toliku dobit, toliki gubitak.. U tom poslu postoji velika zarada, u tom i tom poslu nema velike dobiti i sl. Neki ljudi su opsjednuti svojom djecom; u svakoj prilici govore o njima i spominju ih...

Međutim, časni ashabi i Allahove evlije (prijatelji) u svakoj prilici spominju plemenitog Poslanika ﷺ kojim su očarani, nalazeći u tome neopisivo zadovoljstvo i sreću.

Eto, to je ljubav koja podrazumijeva spoznaju, slijeđenje i želju da budemo zajedno s njim na Ahiretu. Molim



Allaha Uzvišenog da nam omogući da spoznamo i volimo Resulullaha ﷺ. Amin!...

Jedna od tajni ljubavi prema plemenitom Poslaniku ﷺ leži u činjenici da onaj koji ga voli poprima i usvaja njegov odgoj i lijepo vladanje. Onaj koji ga voli postići će rezultat bez obzira na svoje duhovne ili materijalne predispozicije.

Teško je istinski opisati plemenitog Poslanika ﷺ

U jednom vojnom pohodu Halid ibn Velid رضي الله عنه je zanoćio kod nekog muslimanskog plemena. Najugledniji čovjek iz plemena ga upita:

- Možeš li nam opisati Muhammeda ﷺ?
- Ja nisam u stanju opisati sve ljepote i vrijednosti Allahova Poslanika ﷺ! – odgovorio je Halid.
- Onda ga opiši koliko možeš, kratko i jasno! – zamolio je čovjek.

اَلرَّسُولُ عَلٰى قَدْرِ الْمُرْسِلِ

- Poslanik je u skladu časti i veličine Onoga koji ga je poslao! (Ako ga je poslao Gospodar i Stvoritelj svjetova, onda prosudi kakva je čast i veličina Njegovog Poslanika!)[61]

61. Munavi, V, 92/6478; Kastalani, *Mevahib-i Leduniyye Tercumesi*, Istanbul, 1984, str.417.



Molim Uzvišenog Allaha da nam podari ljubav prema Njegovom Miljeniku kakvu su posjedovali časni ashabi i uljepša naš život sa tom ljubavlju!

Amin!...





POGOVOR

Da bismo postigli šefa'at Allahova Poslanika ﷺ trebamo još jednom preispitati sebe u pogledu slijeđenja njegova sunneta, izvršiti samoobračun svoga života u skladu sa vjerovjesničkim vrijednostima i kriterijima, te ozbiljno razmisliti o svom prolaznom životu. Moramo pokazati napor i trud kako bismo bili dostojni pripadnosti njegovom ummetu, unoseći njegove ljepote u svoje ibadete, ponašanje, osjećanja, misli i svoje danas i sutra; u svoj dunjaluk i ahiret. Poznato je da čovjek oponaša onoga koga voli, ali u onoj mjeri kolika je njegova ljubav. U tom smislu moramo se potruditi da upoznamo ličnost našeg plemenitog Vjerovjesnika ﷺ koji predstavlja svjetlo cjelokupnog postojanja, kako bi ga mogli istinski slijediti i okoristiti se od njega kao savršenog uzora u životu.

Naime, i jedna njiva, ma koliko plodna bila, ne može zazeleniti dok ne osjeti toplinu proljetnog sunca. I sa srcem je tako. Da bi dospjelo u stanje u kojem će davati plodove, u svom životu mora prihvatiti najljepši uzor (usve-i hasene), ponos svih svjetova – plemenitog Poslanika ﷺ.

To je zbog činjenice što je on najvrjedniji od potonjih i kasnijih; što je nepresušni izvor vrijednosti i plemenitosti; te što je uzrok svakog blagoslova i milosti koji se spuštaju na



ovaj svijet. Njemu su objavljene praiskonske i vječne istine u Časnom Kur'anu, koje su date na dar vjernicima.

Kao opći i posljednji zaključak našeg izlaganja u ovoj knjizi možemo iznijeti sljedeće: koliko god ukažemo poštovanja prema onome što nas podsjeća na našeg plemenitog Vjerovjesnika ﷺ, pa makar to bili i vekili pokazatelji – malo je! Jer, on je počašćen od strane Uzvišenog Allaha time što ga je odabrao za Svoga Miljenika. Na njega On Uzvišeni, kao Stvoritelj svjetova, i bezbroj Njegovih meleka donose salavat i selam. Da bi se približili njegovoj dobroti i plemenitosti te pojmili njegovu vrijednost i veličinu – za to nam nisu dovoljne samo riječi jer su omeđene i ograničene u svome značenju.

Ustvari, opisivati njegovu veličanstvenost nije ništa drugo do stavljanje tačke u beskraju šutnje. Jezici su nemoćni da ga slikovito opišu i izraze njegovu veličinu.. Ovo naše djelce je izraz našeg poimanja; riječ poput jedne kapi ulivene u okean...

Blago li onim vjernicima koji u svome srcu čuvaju ljubav samo prema Allahovom Poslaniku ﷺ i koje ne mogu prevariti izvještačeni cvjetovi u divljim baštama!...

Okrenimo se cijelim bićem našem Gospodaru, slijedeći duhovnost Njegova plemenitog Poslanika ﷺ..

Oslonimo se na svoju ljubav prema njemu i molimo svoga Gospodara...

Donesimo salavate na Muhammeda odabranog, prvaka svih stvorenja!...



Donesimo salavate na Muhammeda odabranog, poslanika dvaju svjetova!...

Donesimo salavate na Muhammeda odabranog, imama dvaju Harema!...

Donesimo salavate na Muhammeda odabranog, djeda Hasana i Husejna!...

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِ
وَصَحْبِهِ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ

Molim Uzvišenog Allaha da nam omogući da istinski slijedimo Resulullaha ﷺ našeg vodiča na putu vječne sreće, i da se ukrasimo njegovim ljepotama na dunjaluku i Ahiretu! I neka iz mora njegove duboke duhovnosti oplemeni naše duše! I neka ljubavlju prema njemu ispuni naša srca! I neka nas učini dostojnim njegovog velikog šefa'ata!...

Amin!...





Velika je čast biti njegov ummet

Gdje god se nađe nešto lijepo, to je odraz njegove ljepote.

Na svijetu ne procvjeta niti jedan cvijet, a da nije od njegova svjetla!

On je taj radi čije časti i ugleda postojimo! On je božanski cvijet koji ne može uvehnuti, nego svakoga dana biva sve ljepši i svježiji...



Približiti se istinskim vrijednostima Allahova Miljenika ﷺ nije posao pameti, nego posao srca i predanosti. Naša pamet naspram njegovih istinskih vrijednosti je poput dječijeg poimanja metafizičkih događaja.



Model „potpunog čovjeka“ (insan-i kjamila), koji od nas traži naš Gospodar,

On je pokazao u ličnosti Svoga posljednjeg Poslanika ﷺ, učinivši ga savršenim uzorom cijelom čovječanstvu.





U povijesti čovječanstva naš plemeniti Poslanik ﷺ je jedini čovjek čiji je cijeli život, do najsitnijih detalja, zapisan na listovima knjiga. Može se slobodno reći da su sva djela islamske kulture proizvod istraživanja i opisivanja njegove nedostižne ljepote i savršenstva.



Cijeli život našeg plemenitog Poslanika ﷺ podsjeća na džennetsku bašču koja je ispunjena cvijećem čudesne ljepote, dražesnih boja i miomirisa. Oni koji traže najljepšu ružu mogu je pronaći u njegovom ružičnjaku.



Naš dragi Pejgamber ﷺ je rekao: *„Sve što je između nebesa i Zemlje zna da sam Allahov Poslanik. Samo to ne znaju silnici među ljudima i džinima!“* (Ahmed, III, 310)

Posvjedočio mu je poslanstvo Uhud; prepoznao ga je panj palme koji je jecao; čak i životinje su kod njega tražile utočište i žalile mu se... Međutim, Ebu Džehl i njemu slični ga nisu priznali jučer, kao i danas...



Odgoj i vladanje našeg plemenitog Poslanika ﷺ je poput blistavog ogledala: svaki čovjek u tom ogledalu može preispitati svoju vanjštinu i nutrinu, riječi i djela, uljudnost i otmjenost...





Oni koji se suprotstavljaju onome što je objavio Allah Svome Poslaniku ﷺ i koji čine nasilje vjernicima, kad tad će biti suočeni sa Božijom kaznom i osvetom, jer to je Allahov zakon koji se ne mijenja!



Rob može dospjeti u more ljubavi prema Uzvišenom Allahu samo ako slijedi plemenitog Poslanika ﷺ, neprikosnovenog uzora u milosti prema stvorenjima i ljubavi prema Stvoritelju.



Sjeme ljubavi može dati plod samo u zemlji koja je natopljena ljubavlju prema plemenitom Poslaniku ﷺ, jer on je izvor blagoslova i sreće za srca. Njegova zemlja ljubavi je izliječila mnoga kamena srca, koja su na kraju postala poput dragog kamenja.



Dok je čovječanstvo lutalo u tmini neznanja, Allahov Poslanik ﷺ je sám dostavljao svjetlo vječnoga spasa ljudima, pokazujući neviđeni trud i napor u svojoj misiji. Zato trebamo razmisliti o tome koliko se mi danas trudimo i u kojoj mjeri ulažemo napor da ljudima dostavimo njegov poziv Istini.





Blago vjernicima koji u svojim srcima nose ljubav prema plemenitom Poslaniku ﷺ i njegovim časnim ashabima – koji putuju ovim svijetom u zanosu imana, ukrašavajući svoja srca Kur'anom, upošljavajući svoja tijela korisnim hizmetom, uljepšavajući svoj odgoj i vladanje i živeći u duhovnom užitku vječne sreće...



Gospodaru naš!

Učini nas vjernicima koji vole Tvoga plemenitog Poslanika ﷺ i koji žive u skladu islama kao živući Kur'an! Ljubav prema Tebi i Tvome Poslaniku ﷺ učini kapitalom naše vječne sreće!

Amin!...





SADRŽAJ



TREĆI DIO / 103



ČETVRTI DIO / 157

